

Outi Vehmaskangas

VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO – VUOROVAIKUTUSTA JA
LEIKKIÄ VARHAISKASVATUKSESSA

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
2011

VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERO – VUOROVAIKUTUSTA JA LEIKKIÄ VARHAISKASVATUKSESSA

Vehmaskangas Outi
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Toukokuu 2011
Ohjaaja: Virtalaine Matti
Sivumäärä: 61
Liitteitä: 4

Asiasanat: leikki, vuorovaikutus, Theraplay, varhaiskasvatus, kielellinen kehitys

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa vuorovaikutusleikkikerho Päärnäisten päiväkodissa valikoidulle pienryhmälle ja laatia vuorovaikutuksellista leikkiä-vihko päiväkodille. Tavoitteena oli toteuttaa mielekästä pienryhmätöimintää lapsille ja tuoda työmenetelmää tutuksi työntekijöille.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa tutkimusmenetelmänä käytettiin havainnointia. Havainnointi näkyi toteutuksessa kerhon suunnitteluna ja ohjaamisena sekä ohjaajien kerhoon osallistumisena ja kerhokertojen videointina. Suunnitelmallinen muistiinpanojen tekeminen ja tavoitteiden arviointi kerhokerroista oli tärkeä osa havainnointia.

Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu lapsen kehityksestä varhaislapsuudessa painottaen kieleen, vuorovaikutukseen ja leikkiin liittyviä osa-alueita. Tärkeänä teoriapohjana kerholle ja vuorovaikutuksellista leikkiä vihollle oli Theraplay-menetelmä. Opinnäytetyössä raportoidaan kerhotoiminnan suunnittelusta ja toteutuksesta.

Opinnäytetyönäni suunnittelin ja toteutin vuorovaikutusleikkikerhoa Päärnäisten päiväkodissa Porissa ja laadin vuorovaikutuksellista leikkiä-vihon jaettavaksi Länsi-Porin alueen päiväkoteihin.

INTERACTION PLAY GROUP – INTERACTION AND PLAY IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Vehmaskangas Outi

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services Studies

May 2011

Supervisor: Virtalaine Matti

Number of pages: 61

Appendices: 4

Keywords: Interaction play group, play, interaction, Theraplay, early childhood education, linguistic development

The purpose of this thesis was to plan and implement an interaction play group in the kindergarten of Päärnäinen. The group was selected inside the kindergarten. A by-product was also to manufacture a reference material on interaction play for the kindergarten. The goal was to implement meaningful small group activities for the children and make this method of working more familiar to the employers.

This thesis is a functional thesis, in which the method of research was observation. Observation was manifested in planning and directing the group, taking part in the group's activities and videotaping the group's meetings. Organized note-taking and evaluation of goals were important parts of the observation.

The theory part of this thesis consists of the early childhood development, emphasizing the parts considering language, interaction and play. An important theoretical base for the group and for making the reference material was the Theraplay-method. The thesis reports planning and implementation of the group activity.

As my thesis I planned and implemented an interaction play group in the kindergarten of Päärnäinen in Pori and manufactured a reference material on interaction play to be distributed into the kindergartens in the area of Länsi-Pori.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LAPSEN KEHITYS VARHAISLAPSUUDESSA.....	7
2.1	Kehitykseen vaikuttavia tekijöitä.....	7
2.2	Varhaislapsuuden kehitysvaiheet Piagetin mukaan.....	9
2.3	Varhaiskasvatus ja sen merkitys.....	11
2.4	Kieli ja vuorovaikutus.....	12
2.4.1	Kielen kehitys ja sen tukeminen.....	13
2.4.2	Kielen kehityksen vaikeudet.....	15
2.4.3	Kaksikielisyys.....	16
2.4.4	Kaksikielisyys ja kulttuurien moninaisuus päivähoitossa.....	18
2.5	Leikin merkityksiä varhaiskasvatuksessa ja aikuisen rooli lapsen leikissä.....	19
3	THERAPLAY-MENETELMÄN PIIRTEITÄ.....	21
3.1	Theraplayn kehittyminen.....	21
3.2	Theraplay pähkinäkuoressa.....	24
3.3	Ryhmä-Theraplay.....	26
3.3.1	Toimintaa ohjaavat säännöt.....	27
3.3.2	Ryhmäistunnon ”rituaalit”.....	29
3.3.3	Ryhmän suunnittelu.....	30
3.3.4	Ryhmä-Theraplayn istunnot.....	31
3.4	Theraplay-aktiviteetit.....	32
4	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE.....	33
5	OPINNÄYTETYÖN METODISET PERUSTELUT JA AINEISTON KERUU.....	34
5.1	Kohderyhmä.....	34
5.2	Toiminnan havainnointi.....	34
5.3	Ohjaustyön periaatteita.....	36
6	VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHON TOTEUTTAMINEN.....	37
6.1	Kerhon suunnittelu.....	37
6.2	Suunnittelussa huomioon otettavat riskit ja ongelmat.....	39
6.3	Palautekysely kerhosta.....	40
6.4	Ryhmänkuvaus.....	41
6.5	Kerhon toteutus.....	42
6.5.1	Ensimmäinen kerhokerta.....	43
6.5.2	Toinen kerhokerta.....	46
6.5.3	Kolmas kerhokerta.....	48
6.5.4	Neljäs kerhokerta.....	50
6.5.5	Viides kerhokerta.....	51

7	VUOROVAIKUTUKSELISTA LEIKKIÄ-VIHKO	53
8	LOPUKSI	54
8.1	Tavoitteiden arviointi	54
8.2	Vuorovaikutusleikkikerhon jatko	57
8.3	Työn lähdemateriaali	57
8.4	Loppupohdinta	58
	LÄHTEET	60
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli suunnitella ja toteuttaa vuorovaikutusleikkikerho Päärnäisten päiväkodissa valikoidulle pienryhmälle ja laatia oheistuotteena vuorovaikutuksellista leikkiä viikko päiväkodille. Vuorovaikutuksellisia kerhoja on aiemminkin Porin päiväkodeissa varsinkin kiertävät erityislastentarhanopettajat pitäneet, mutta ryhmien lastentarhanopettajille toiminta ei ole niin tuttua. Tavoitteena olikin tuoda menetelmää tutuksi omassa työyhteisössä.

Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa olen käyttänyt tutkimusmenetelmänä osallistuvaa havainnointia, jolloin olin itse toiminnassa mukana. Havainnoinnin tukena käytin kerhokertojen videointia. Havainnointi näkyy toteutuksessa kerhon suunnitteluna ja ohjaamisena. Suunnitelmallinen muistiinpanojen tekeminen ja asettamieni tavoitteiden arviointi oli tärkeä osa havainnointia. Laadullinen tutkimusmenetelmä tuli mukaan myös opinnäytetyön tavoitteiden arvioinnissa, kun lapsilta kysyttiin lomakkeella mielipidettä kerhokerroista.

Teoriapohjana opinnäytetyölleni oli Theraplay ja ryhmä-Theraplay-menetelmä. Teoriaa olen myös kerännyt työni pohjaksi vuorovaikutuksesta, kielestä ja leikistä varhaiskasvatuksessa.

Itse olen ollut pitkään kiinnostunut lasten kielen kehityksestä ja tämän kehityksen tukemisesta. Tämän vuoksi halusin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, jonka myötä tulisi itselle sekä työyhteisölle tutuksi kielellistä kehitystä tukeva työmuoto. Opinnäytetyön aihe siis valikoitui oman kiinnostuksen pohjalta paljolti, mutta myös kentältä ilmenneen tarpeen pohjalta. Päiväkotiryhmästä, jossa työskentelen, löytyi useampi lapsi, jolle nähtiin hyödyllisenä pienryhmätoiminta ja kielen kehityksen tukeminen. Tätä kautta sain opinnäytetyöhön myös työelämälähtöisen näkökulman, joka opinnäytetyössä on tärkeä asia. Sain toteuttaa työnantajani suostumuksella kerhokerat työaikani ja lasten päivähoitopäivän aikana.

Sain idean kerhoon vähitellen opintojen ja oman työn myötä, jotka yhdistivät ajatuksen vuorovaikutusleikkikerhosta. Ensin sain idea luokkatoverilta, joka esitteli ryhmä-

Theraplay-menetelmää koulussa ja kiinnostus kasvoi kun pääsin työni puitteissa seuraamaan ryhmä-Theraplay menetelmää.

Opinnäytetyön aihe on rajattu varhaislapsuuteen ja eritoten päivähoito ikäisiin lapsiin ja varhaiskasvatuksen kenttään päiväkodeissa. Työn teoriaosuus lapsen kehityksestä varhaislapsuudessa on rajattu kerhoon liittyviin ja siitä kummunneisiin osa-alueisiin. Osa-alueita on käsitelty myös varhaiskasvatuksen ja päivähoidon kannalta, johon kerhokin vahvasti yhdistyi. Koska kyseessä on opinnäytetyö, jossa havainnoitiin lapsia, oli tärkeää saada kirjallinen suostumus lasten huoltajilta sekä kerhoon osallistumisesta että lasten kuvaamisesta.

2 LAPSEN KEHITYS VARHAISLAPSUUDESSA

Lapsen suuri kehityksen tukija on hänen ympäristönsä, johon usein kuuluu kodin lisäksi jossain vaiheessa myös päivähoito. Kodin ja päivähoiton yhteistyö on tärkeää ja yksi päivähoiton tavoite on tukea kodin kasvatusta sekä lapsen kehitystä yhteistyössä vanhempien kanssa ja tätä yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Ikähaarukka on päivähoiton puolella laaja, yhä enemmän tulee hyvin nuoria lapsia päivähoitoon ja tietämyksen kehityksestä ja sen tukemisesta tulee olla laajaa. Ikähaarukka päivähoitossa olevilla lapsilla on yhdeksästä kuukaudesta aina kouluikään, 6-vuotiaaseen asti. Tähän ikähaarukkaan rajaan myös kehityksen käsittelyä työni kannalta oleellisissa kehityksen osa-alueissa, joita ovat vuorovaikutus ja leikki paneutuen kuitenkin ensin yleisellä tasolla lapsen kehityksen, joka on tärkeitä ymmärtää kokonaisuutena. Varhaiskasvatuksen merkitys, johon työni suurelta osin kytkeytyy, korostuu lapsen kehityksessä.

2.1 Kehitykseen vaikuttavia tekijöitä

Ihmiselämän kehitys alkaa jo kohdusta, jolloin vielä biologia on kehityksen pääosassa. Ympäristön vaikutus niin fyysisesti kuin henkisesti kasvaa syntymän jälkeen kokoajan suuremmaksi. Lapsen kehitystä tarkasteltaessa on biologian lisäksi otettava

siis huomioon myös harjoiteltu ja hankittu kokemus sekä sosiaaliset suhteet. (Piaget & Inhelder 1977, 9.) Tänä päivänäkin nähdään samoja asioita vaikuttavan ihmisen kehitykseen, mitä Piagetkin näki. Piaget onkin vaikuttanut vahvasti kasvatustieteelliseen ajatteluun ja tutkimukseen.

Sosiaalinen ympäristö muodostuu ihmisistä, joiden kanssa yksilö on tekemisissä ja ryhmistä joihin hän kuuluu. Lapsen ensimmäinen merkittävä sosiaalinen ympäristö on hänen perheensä. Vuosien kuluessa lapsi omaksuu perheeltään sekä muulta sosiaaliselta ympäristöltään paljon tietoa, arvoja, asenteita ja käyttäytymismalleja. Kaikissa elämänvaiheissa muut ihmiset ja ryhmään kuulumisen tunne ovat tärkeitä. Ihminen elää vastavuoroisessa suhteessa sosiaaliseen ympäristöönsä ja saa muilta palautetta itsestään sekä käyttäytymisestään ja nämä palautteet muokkaavat ihmisen asennetta itsestään ja elämästään koko elämän ajan. Aikuisen kasvatustapa muokkaa lapsen sosiaalista ympäristöä. Yhteiskunnan muutokset ja kulttuuri vaikuttavat siihen, millaista kasvatustapaa pidetään hyvänä. (Karling ym. 2008, 69-71.) Lapset liittävät asioita ja tilanteita omiin kokemuksiinsa, tunteiksiinsa ja käsiterakenteisiinsa toimiessaan vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa. Turvalliset ihmissuhteet ovat hyvän oppimisen ja myönteisen oppimisasenteen perusta. (Stakes 2005, 18.)

Psyykkinen ympäristö tarkoittaa tunneilmapiiriä, jossa ihminen elää ja kehittyy. Oleellista ihmisen kehitykselle on, kuinka paljon hän saa ympäristössään ilmaista erilaisia perustunteita: suuttumusta, iloa, hämmennystä, pelkoa ja surua. Perustunteet kertovat yksilölle hänen rajansa ja sen, mikä hänestä tuntuu hyvältä. Kun ihminen oppii ymmärtämään tunteitaan, hän osaa paremmin myös ilmaista tunteitensa. Ellei yksilö saa tai uskalla ilmaista tunteitaan, seurauksena voi olla muun muassa vihaa muita kohtaan tai masennusta. Psyykkinen ympäristö sisältää myös toisten ihmisten ajatukset ja näkemykset siitä, millaisena yksilö nähdään. Yksilölle tärkeää on, että hänet nähdään realistisessa valossa, sekä vahvuuksineen että heikkouksineen. Kun lapsi kokee, että aikuinen pitää hänestä sellaisena kuin hän on, hän kokee myös itsensä rakastetuksi. (Karling ym. 2008, 70.) Kasvattajan sitoutuminen kasvatus- ja oppimistapahtumaan näkyy herkkyytenä lapsen tunteille ja emotionaalille hyvinvoinnille. Kasvattajan tuleekin kuunnella lasta ja antaa tälle mahdollisuuksia tehdä aloitteita, valita toimintojaan, tutkia ja tehdä johtopäätöksiä sekä ilmaista ajatuksiaan. (Stakes 2005, 18.)

Ympäristöllä on siis suuri merkitys kasvuun ja kehitykseen monine osa-alueineen. Olennaisena osana kasvua ja kehitystä on yksilön oma suuntautuneisuus ja aktiivisuus, yksilö siis vaikuttaa elämäänsä myös itse. Ihmiset kiinnostuvat erilaisista asioista ja hakeutuvat itseään kiinnostavien asioiden pariin. Yksilö voi tehdä valintoja ja harjoitella kokemustensa arviointia, tiedostamista ja ymmärtämistä. Mitä enemmän ihminen on tietoinen omasta suuntautuneisuudestaan, sitä aktiivisemmin hän kykenee kehittämään itseään kiinnostustensa mukaisesti. Nykyisin korostetaan itsenäistä tavoitteiden asettamista sekä työn ja tekemisen itsenäistä suunnittelua. Mikäli lapsi on liian nuori kertomaan omia toiveitaan, on aikuisen vastuulla havainnoida hänen yksilöllisiä tarpeitaan ja ottaa ne toiminnassa huomioon. Lapsi viestii suuntautuneisuudestaan esimerkiksi hakeutumalla toistuvasti samojen askareiden pariin ja nauttii selvästi toisista asioista enemmän kuin toisista. Tärkeätä on, että lapsella on mahdollisuus toteuttaa erityisiä kiinnostuksen kohteitaan. Myös päiväkodin isoissa lapsiryhmissäkin lapselle tulee taata mahdollisuus yksilöllisten mielenkiinnon kohteiden toteuttamiseen tärkeiden ryhmä- ja oppimistilanteiden lisäksi. (Karling ym. 2008, 72.)

Lapsi on synnynnäisesti utelias ja haluaa oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on lapselle kokonaisvaltainen tapahtuma ja lapsi käyttää oppimisen apuna kaikkia aistejaan. Toimiessaan vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa lapset liittävät asioita ja tilanteita omiin kokemuksiinsa, tuntemuksiinsa ja käsiterakenteisiinsa. Lapsi oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut. Toimiessaan mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla lapsi voi kokea oppimisen ja onnistumisen iloa. (Stakes 2005, 18.)

2.2 Varhaislapsuuden kehitysvaiheet Piagetin mukaan

Jokainen ihmisen kehitysvaihe osaltaan selittää seuraavia vaiheita. Ensimmäisen kahdentoista kuukauden aikana henkinen kehitys on erityisen nopeata ja erityisen tärkeää, sillä juuri tässä vaiheessa lapsi muodostaa kaikki ne kognitiiviset osaraken- teet, jotka ovat lähtökohtana hänen havaintotoimintansa ja älynsä myöhemmälle ke- hitykselle. Lapsi muodostaa tällöin myös tietyn määrän perustavia tunnereaktioita, jotka osaksi määräävät hänen tunteidensa myöhemmän kehityksen. Tätä vaihetta kut-

sutaan sensomotoriseksi vaiheeksi, joka kestää kielen kehitykseen asti, suunnilleen 18 ensimmäistä kuukautta. (Piaget & Inhelder 1977, 13. Beard 1971, 31.)

Toinen kausi sitten kestääkin jo yhdentoista - kahdentoista vuoden ikään saakka. Tämä kausi on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäistä työssäni käsittelen. Tämä vaihe kestää suurin piirtein kahdeksaan ikävuoteen asti ja sitä kutsutaan esioperationaaliseksi kaudeksi, joka taas sisältää esikielellisen ja intuitiivi vaiheen. (Beard 1971, 31-32.) Esikäsitteellinen osavaihe on konkreetteihin operaatioihin valmistava kausi ja tämä sisältää siirtymisen sensomotorisista älykkyysrakenteista operationaaliin ajatteluun. Esikäsitteellisen vaiheen aikana kyky asettaa jokin asia esittämään jotakin toista nopeuttaa ja laajentaa ajattelua erityisesti kielen kehittyessä. Lapsen ajattelu on yhä paljolti sidottu hänen toimintoihinsa, koska kieli opitaan hitaasti eikä se heti korvaa toimintaa. Vaikka lapsi alkaa kyetä käyttämään kieltä, tulkitsemaan ja piirtämään kuvia, laajentamaan leikkejä symbolisiin tai rakennusleikkeihin ja myöhemmin jopa lukemaan ja kirjoittamaan hän ei kykene muodostamaan tosia käsitteitä. Lapsi ei vielä osaa liittää jotakin sanaa yhteen kohteiden luokkaan vaan joukkoon melko samantlaisia toimintoja tai kokemuksia, eikä hän tee tätäkään johdonmukaisesti. (Beard 1971, 57.)

Esioperationaali kauden intuitiivi vaiheessa lapset alkavat ilmaista syitä uskomuksilleen ja toiminnoilleen sekä muodostaa joitakin käsitteitä, mutta heidän ajattelunsa ei kuitenkaan ole vielä operationaalista, jolloin lapsi ei vielä pysty tekemään luokitteluja mielessään, vaan ne tapahtuvat yksitellen toiminnan yhteydessä. Esittävien symbolien puuttuessa heidän ajattelunsa välittömät havainnot hallitsevat ajattelua ja siksi havaitsemiselle ominainen vaihtelevuus heikentää heidän arviointejaan. Havaitseminen on vielä rajoittunutta ja vain yhtä piirrettä tai pientä aluetta kerrallaan voidaan käsitellä. Lapsi on vielä kykenemätön pitämään mielessä useampaa kuin yhtä havaintoa kerrallaan ja tämä rajoittaa ajattelua vielä monin tavoin. Lapsen ajattelusta puuttuu vielä myös suuntautuminen ja edelleen lapsi rinnastaa peräkkäisiä, toisiinsa liittymättömiä selityksiä jollekin tapahtumalle kuten jo esikäsitteellisessä vaiheessa. Lapsi ei pysty kuvittelemaan vielä järjestynyttä tapahtumasarjaa ja lapsen selityksissä tapahtumien järjestys saattaa olla päinvastainen. Lapsen ajattelu jää vielä minäkeskeiseksi ja suhteiden ymmärtäminen on hankalaa. Vastakohtien merkitystä pidetään absoluuttisena eikä välimuotoja tai vaihtoehtoja ole. (Beard 1971, 76-79.)

Lapsen kehitys jatkuu tästä eteenpäin hyvin pitkään, mutta tässä työssä keskitymme varhaislapsuuteen ja vaiheisiin, jotka ovat päivähoidon puolella varhaiskasvatuksen ammattilaisten kannalta oleellisia vaiheita ymmärtää.

2.3 Varhaiskasvatus ja sen merkitys

Varhaiskasvatus on merkittävässä osassa varhaislapsuuden kehityksessä. Varhaiskasvatus tarkoittaa lasten sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Hyvä kasvatuskumppanuus vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välillä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. Yhteiskunnan järjestämä, valvoma sekä tukema varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Se on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, jossa lapsen omaehtoisella leikillä nähdään olevan tärkeä sija. Lähtökohtana hyvälle varhaiskasvatukselle on kasvatustieteellisen ja erityisesti varhaiskasvatukselliseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva kokonaisvaltainen näkemys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. (Stakes 2005, 11.)

Varhaiskasvatuksessa on tärkeätä painottaa lapsuuden itseisarvoista luonnetta, vaalia lapsuutta ja ohjata lasta ihmisenä kasvamisessa. Varhaiskasvatuksen toimintaa suuntaavat yksittäisiä kasvatus- ja sisältötavoitteita kokoavat kasvatuspäämäärät:

- henkilökohtainen hyvinvoinnin edistäminen,
- toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen ja
- itsenäisyyden asteittainen lisääminen.

(Stakes 2005, 13.)

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsella on hyvät kasvun, oppimisen ja kehittymisen edellytykset, kun hän voi hyvin. Kun lapsi saa olla turvallisessa ilmapiirissä voi hän suunnata energiansa leikkiin, oppimiseen ja arjen toimiin itselleen sopivin haastein. Lapsen hyvin-

vointia varhaiskasvatuksessa edistävät mahdollisimman pysyvät sekä turvalliset ihmissuhteet. (Stakes 2005, 15.)

Laadukkaan varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara on vahvasti ammatillisesti tietoinen ja ammattitaitoinen henkilöstö. Varhaiskasvatusta järjestetään valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. (Stakes 2005, 11.)

2.4 Kieli ja vuorovaikutus

Kielen kehityksen häiriöt ja poikkeavuudet ovat yleisiä tavallisissakin päiväkotiryhmissä. Lapset kehittyvät yksilöllisesti ja eri tahtiin, mutta normaalille kielen ja vuorovaikutuksen kehitykselle on kuitenkin olemassa tietyt raamit. Varhaiskasvatuksen kentällä on tärkeitä käsittää tämä normaali kehitys, huomata poikkeavuudet ja huolenaiheet ja nostaa näitä esiin ja puheeksi vanhempien kanssa. Päivähoidossa voidaan myös paljon tukea tätä kehitystä. Omassa opinnäytetyössäni kieli ja vuorovaikutus nousevat vahvasti esille työn teemassa.

Kieli on merkittävä asia ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Pieni lapsi on alusta alkaen kiinnostunut ympäristöstään ja rakentaa kuvaa ympäröivästä maailmasta ja paikastaan siinä. Kieli tukee lapsen ajattelutoimintojen ja kommunikoinnin kehitystä merkitysten välittäjänä. (Stakes 2005, 19.) Kun lapsi oppii käyttämään sanoja, hänen aikomuksensa ja toiveensa tulevat aikuiselle paremmin ymmärrettäviksi. Kielen avulla lapsi oppii entistä paremmin jäsentämään havaintomaailmaansa, hän tutustuu ympäristöönsä, hankkii ja saa tietoja. Kieli on tärkeä käyttäytymisen säätelijä sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen, ajatusten, mielikuvituksen ja tunteiden viestintäväline. (Karling ym. 2008, 135.) Kielen tehtävä ajattelutoimintojen tukijana korostuu lapsen kasvaessa, jolloin se liittyy ongelmanratkaisun, loogisen ajattelun ja kuvittelun alueille. Kielen hallintaan liittyvät valmiudet ovat perustana oppimisvalmiuksille. (Stakes 2005, 19.) Onkin tärkeää ymmärtää ja osata tukea lapsen kielenkehitystä.

2.4.1 Kielen kehitys ja sen tukeminen

Kielen kehityksen edellytyksinä ovat biologiset, sosiaaliset ja kognitiiviset valmiudet. Biologisia edellytyksiä ovat muun muassa normaalin kuulon, äänielimiä, muistin ja aivojen olemassaolo, jolloin lapsi pystyy kuulemaan, havaitsemaan, muistamaan, ajattelemaan ja itse tuottamaan puhetta. Vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa lapsen puhe kehittyy ja siinä rakentuvat lapsen sosiaaliset valmiudet ja keskustelutaidon perusta, jotka jatkossa mahdollistavat niin sanotun sopivan kielellisen käyttäytymisen, tarkoittaen mikä on sopivaa missäkin vuorovaikutustilanteessa ja eri kielten kulttuurikonteksteissa. Kognitiiviset valmiudet tarkoittavat lapsen kykyä ottaa vastaan ja käsitellä aivoissaan kieliä ja sen symboleita. (Hassinen 2005, 82.)

Kielen oppimisen herkkyyskausi ajoittuu syntymästä kymmenenteen ikävuoteen saakka. Varsinkin ensimmäisen vuoden aikana lapsen tulisi saada kuulla paljon puhetta, sillä sanavarasto kehittyy sitä laajemmaksi, mitä enemmän hän kuulee merkitysyhteyksissään olevia sanoja ja puhetta ennen toista ikävuottaan. (Karling ym. 2008, 66.) Hyvin tärkeää on puhua jo vastasyntyneelle vauvalle, vaikkei hän vielä ymmärrä sanoja. Pieni lapsi nauttii puheesta jonka rytmin hän tunnistaa. Puheen sävelkulku, äänensävy ja ilmeet saavat vauvan kiinnostumaan ja tarkkailemaan puhujaa. Kasvokkain vauvalle jutteleminen virittää vauvaa sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja katsekontakti auttaa seuraamaan toisen tunteita ja ilmeitä sekä reagoimaan niihin. Näin kehittyy vastavuoroisuus ja kahdenkeskinen tunneilmaisuus. Lapsi omaksuu kieltä koko ajan leikin, arkipuuhien ja jopa pelkän kuuntelun kautta. Lapsen kokemusta vahvistavat kosketus, syli ja silittely sekä vuorovaikutukselliset leikit. (Hassinen 2005, 82.)

Syntymän jälkeen kielen hahmotus kyky kehittyy nopeasti ja jo puolen vuoden iässä lapsi erottaa puheesta äidinkieltensä ja jättää reagoimatta vieraisiin piirteisiin. Kielen ymmärtäminen etenee puheen kehitystä nopeammin ja vuoden iässä lapsi ymmärtää aikuisen puheesta jo melko paljon. Arvoa pitäisikin antaa enemmän lapsen kuuntelulle ja ymmärtämiselle vaikkei hän vielä osaisi tuottaa puhetta itse. Lapsen ääniteitä voi matkia ja ääniteillä voi leikkiä lapsen kanssa, mutta tärkeää olisi käyttää myös oikeita sanoja, jolloin lapsi tottuu sanoihin nopeammin, oppii hallitsemaan niiden sisältöä ja rohkaistuu itsekkin kokeilemaan erilaisia ääniteitä. Tällöin esimerkiksi lapsi oppii vas-

tamaan kysymyksiin eleillä, ilmeillä, jokeltelulla tai itkulla. Jo muutaman kuukauden ikäisenä lapsi osaa kujerrella ja nauraa ja vähitellen alkaa jokeltelu, mutta siihen siirtyminen vaatii aikuisen ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta sekä lapsen normaalisti kehittynyttä ja harjaantunutta ääntämiseen tarvittavaa elimistöä, joka mahdollistaa puheliikkeitä. (Karling ym. 2008, 136.)

Sanojen tuottaminen alkaa yleensä siinä vaiheessa, kun lapsi on oppinut ymmärtämään sanan merkityksen jossain yhteydessä. Lapsi sanoo usein ensimmäiset sanansa hieman alle 1-vuotiaana ja tämän jälkeen sanasto yleensä kasvaa nopeasti. Lapsen kykyyn oppia sanoja vaikuttaa paljon aikuisen motivaatio toistaa samoja yksinkertaisia sanoja yhä uudelleen. Lapset alkavat myös kiinnostua esineiden nimistä ja kyselevät niiden nimiä ja nimeävät itse kaiken minkä osaavat. Kaksivuotiaana lapsi osaa jo paljon erilaisia sanoja ja opettelee ilmaisemaan itseään yksinkertaisilla ja lyhyillä lauseilla. On tärkeää että lapsi saa rauhassa kehitystasonsa mukaisesti löytää oikeat äänteet, mutta kun lapsi on valmis harjoittelemaan voi häntä myös auttaa löytämään oikean äänten toistamalla sanoja. (Karling ym. 2008, 136-137.)

Kun lapsi lähestyy kolmatta ikävuottaan, hän ymmärtää jo kielen sosiaalisen luonteen ja oppii hurjaa vauhtia uusia sanoja. Lapsi oivaltaa, että sanat ovat yhteisesti sovittuja erilaisten esineiden ja tapahtumien nimityksiä. Neljävuotiaana lapsi haluaa oppia koko ajan uutta maailmasta ja kyselee paljon haluten tietää miksi asiat tapahtuvat ja millä tavalla. Viisivuotias lapsi hallitsee jo tuhansia sanoja ja osaa käyttää kieltä joustavasti eri tilanteissa. Tässä vaiheessa puhe on jo niin joustavaa, että lapsi osaa kommunikoida erilaisten ihmisten kanssa ja tehdä ajatuksensa selväksi. Kyky kertoa tarinoita omasta elämästä kehittyy nopeasti. Viisivuotiaana lapsi osaa myös vaikeammatkin äidinkiелensä äänteet. Kouluikään mennessä lapsi osaa kertoa jo varsin yksityiskohtaisia kertomuksia ja sanavarasto on kehittynyt huomasti, mutta lapsen puhe voi olla vielä melko joustamatonta. Kirjaimet ja lukeminen alkavat kiinnostaa kuusivuotiaasta lasta ja näitä taitoja hän harjoittelee myös jo esikoulussa. (Karling ym. 2008, 137.)

Kielellä on keskeinen merkitys lapselle ominaisessa tavassa toimia. Kieli helpottaa lapsen toimintaa. Kieli kehittyy leikkimisen, liikkumisen, tutkimisen, taiteellisen kokemisen ja ilmaisemisen myötä. Lapsen kasvuympäristön on tärkeää olla kielen kehi-

tystä virikkeellisesti ja toiminnallisesti tukeva, jossa lapsi voi havainnoida sekä puhuttua että kirjoitettua kieltä. Lapsen herkkyyttä ja kykyä ymmärtää sanatonta ja symbolista viestintää tulee kunnioittaa, tukea ja vahvistaa. (Stakes 2005, 20.)

2.4.2 Kielen kehityksen vaikeudet

Monissa päiväkotiryhmissä on lapsia joilla on kielellisessä kehityksessä häiriötä tai viivästymää ja tämä vaikuttaa laajalti lapseen. Itsensä ymmärretyksi saaminen ja toisten ymmärtäminen ovat tärkeitä asioita lapselle. Myös hyväksynnän saaminen ryhmältä on tärkeää. Omien havaintojeni mukaan kielen kehityksen vaikeudet vaikuttavat lasten kohdalla sosiaaliseen kanssakäymiseen niin, että omien ikätovereiden kanssa nämä asiat voivat muodostua hyvin vaikeiksi. Päivähoidon työntekijöillä tulisi olla herkkyyttä huomata, mikäli lapsen kielen kehitys ei ole normaalilla tasolla ja nostaa huoli esiin vanhempien kanssa. Myös vanhemmat saattavat nostaa oman huolensa esiin, jolloin huoli on otettava vakavasti ja vanhempia tuettava. Kielellistä viivästymää tai häiriötä epäiltäessä on myös oltava kärsivällinen, diagnoosiin ei tarvitse kiirehtiä vaan rauhassa tilanteen selvittely on kaikkien etu. Pitämässäni vuorovaikutusleikkikerhossa kielen kehityksen vaikeudet oli vahvasti esillä ja siten huomioon otettava seikka.

Kielellisistä oppimisvaikeuksista voidaan puhua silloin, kun lapsella ilmenee vaikeuksia puhutun tai kirjoitetun kielen omaksumisessa oman ikätason mukaisesti (Aho-nen & Lyytinen 2003, 81). Puheen kehityksen viivästyminen sekä kommunikoinnin häiriöt voivat johtua monista syistä, kuten virikkeiden puutteesta, neurologisista ja fysiologisista syistä tai psyykkisistä syistä (Karling ym. 2008, 136). Fysiologisia ongelmia ovat muun muassa se, kun lapsi ei kuule puhetta jolloin hän ei ala puhua, koska ei saa sitä varten mallia. Jos taas lapsen äänielimet eivät kehity normaalisti, hän ei pysty tuottamaan kaikkia äidinkiелensä ääniteitä ja hänen puheen ymmärrettävyys saattaa enemmän tai vähemmän kärsiä tästä. Mikäli lapsen muisti- ja aivoprosesseissa on häiriötä, ne saattavat haitata puheen havaitsemista, ymmärtämistä ja tuottamista. (Hassinen 2005, 82.)

Mikäli lapsen puheen ja kielen kehityksessä esiintyy normaalista kehityksen etenemisestä poikkeavia piirteitä, herää yleensä sekä vanhempien että lapsen kanssa tekemisissä olevien ammattihenkilöiden, kuten päiväkodin työntekijöiden mielessä monenlaisia kysymyksiä ja huolta. Käsitukset siitä, mistä on kyse tarkentuvat usein vasta ajan myötä ja erilaisten lasta koskevien tutkimusten myötä. Tieto kielen kehityksestä ja sen vaikeuksista auttaa havainnoimaan kehitystä ja toimimaan kehityksen mukaisesti tukien lapsen taitojen kehittymistä. Mahdollisimman varhaista ongelmien havaitsemista ja määrittelyä sekä tukitoimien aloittamista pidetään yleisesti yhtenä keskeisenä asiana kehityksellisten häiriöiden kielteisten seurausten vähentämiseksi. (Ahonen & Lyytinen 2003, 81.)

Kielen ja kommunikaation ongelmia diagnosoidaan Suomessa lasten ollessa keskimäärin 4-5-vuotiaita. Pyrkimys on kuitenkin niiden varhaisempaan tunnistamiseen, jolloin voidaan vähentää mahdollisesti lapsella myöhemmin esiintyvien vaikeuksien kasaantuvia vaikutuksia. Tällaiset vaikutukset näkyvät lasten emotionaalisessa ja sosiaalisessa kehityksessä sekä heidän asenteissaan itseään, koulunkäyntiä ja oppimista kohtaan. (Ahonen & Lyytinen 2003, 89.) Puheen ja kielenkehityksen vaikeudet ovat useiden tutkimusten mukaan merkittävä tuen tarpeen alue päivähoito- ja esiopetusikäisillä lapsilla. Päivähoidon puolella onkin paljon kokemusta kielihäiriöisten lasten kehityksen tukemisesta. (Adenius-Jokivuori 2003, 304.) Uudet työtavat on aina kuitenkin tervetulleita.

2.4.3 Kaksikielisyys

Kielen kehityksen vaikeuksien lisäksi keskustelua herättävä aihe tänä päivänä päivähoitossa on kaksikielisyys. Kovin vähän tietämystä kaksikielisyyden tukemisesta päivähoitona puolella tuntuu olevan ja henkilökunta paljon miettii, että mikä on oikea tapa opetella kahta kieltä vai kannattaako niitä edes samanaikaisesti opetella. Minunkin opinnäytetyössäni aihe tuli ajankohtaiseksi, kun vuorovaikutusleikkiryhmään kutsuttiin mukaan yksi kaksikielinen lapsi.

Sekä tutkijat että vanhemmat ovat olleet kiinnostuneita kaksikielisyyden myönteisistä ja kielteisistä vaikutuksista. Kyky pärjätä kahdelle kielellä saattaa mietityttää vanhempia. He saattavat epäillä, ettei lapsi kaksikielisenä osaisikaan kumpaakaan kieltä kunnolla. Uhkakuvat kielellisen kehityksen häiriöstä ja niin kutsutusta puolikielisyydestä saattavat aiheuttaa kahden kielen käyttämisen pelkoa. Onkin melko yleistä, että maahanmuuttajat puhuvat enemmistökieltä. Parempana on ajateltu, että ensin opetellaan vain yksi kieli, maan enemmistökieli ja joskus myöhemmin olisi aika toisen tai toisten kielten opettelulle. Kuitenkaan ei tulla ajatelleeksi, että vieraskielisen äidin tai isän kielitaitoa on harvoin syntyperäisen puhujan tasolla, eikä heidän kielensä tällöin ole lapselle paras mahdollinen kielellinen esikuva. Äidinkielen avulla saadaan myös tärkeä ja luonnollinen tunneyhteys lapseen. Kielen vaihtaminen myöhemmin ei ole välttämättä kovin helppoa ja saattaa jopa katkaista yhteyden lapseen. Kaksikielisten vanhempien tietoisuudesta ja innokkuudesta riippuu, haluavatko he antaa lapselleen kaksi kieltä ja kaksi kulttuuria. (Hassinen 2005, 12-13.)

On lapsia, jotka ovat ongelmitta omaksuneet kaksi tai useammankin kielen. Nykyisen anglosaksisen kaksikielisyytutkimuksen mukaan kaksikielisyyttä ei pidetä haitallisena. Perheissä, joissa vanhemmilla on eri äidinkieli tai kummatkin vanhemmat puhuvat vähemmistökieltä, tulisi kummankin vanhemman puhua lapselle omaa äidinkieltään. Merkittävässä asemassa kaksikielisyyden kehittymisessä ovat lapsen vanhemmat sekä lähiympäristö, kuten päivähoito ja koulu. (Hassinen 2005, 13.)

Kaksi- tai monikielisuus kehittyy puhumalla ja elämällä monikielisessä ympäristössä, ei pelkästään vierasta kieltä opiskelemalla. Kaksikieliseksi kasvaminen on dynaaminen prosessi, jossa lapset omaksuvat kaksi kieltä kommunikoidessaan näiden kielten ja kulttuurien edustajien kanssa. Kaksikielisuus ei ole pelkästään kielen puhumista tai kulttuurikontekstia, vaan se on elämäntyyli ja elämän sisältö, ja vaikuttaa täten ihmiseen kokonaisvaltaisesti. Suurin osa tutkijoista on sitä mieltä, että ihmisellä on kyky ottaa kieltä vastaan ja rakentaa siitä systeemi. Pienen lapsen kohdalla ei voida puhua oppimisesta tai opettamisesta vaan omaksumisesta. Äidinkielen omaksuminen on juuri sitä, että lapsi kuuntelee ja seuraa aikuisia, yrittää matkia heitä ja rakentaa näin oman kielisysteemin. Se millainen lapsen kielenomaksuminen on, riippuu paljolti lapsen henkilökohtaisista ominaisuuksista. Lapset omaksuvat kieliä eri menetelmillä ja eri kieliä eri tavalla. (Hassinen 2005, 13.)

Kaksikielisten ihmisten mielestä kaksikielisyydessä ei ole mitään ihmeellistä tai ongelmallista, sillä kaksikielisyys on heille tavallista elämää ja yksi olemisen muoto. Kaksikielinen ihminen tai heidän elämänkaarensa ei heidän mukaansa ainakaan eroa yksikielisistä. Kysymys kaksikielisyyden mahdollisuudesta ja hyvistä tai haitallisista vaikutelmista onkin tavallisesti yksikielisen ihmisen tai yhteiskunnan esittämää. (Hassinen 2005, 14.)

2.4.4 Kaksikielisyys ja kulttuurien moninaisuus päivähoitossa

Kaksikielisten lasten mukana tulee myös uusia kulttuuritaustoja kaksikielisyyden lisäksi päivähoiton ja varhaiskasvatuksen puolella vastaan. Myös yksikielisiä eri kulttuuritaustaisia lapsia on lisääntyvässä määrin päivähoitossa ja nämä asiat on otettava huomioon varhaiskasvatuksen kentällä. Oman opinnäytetyön puitteissa kuten työnsäkin olen kohdannut sekä kaksikielisyttä että eri kulttuuritaustoja.

Suomessa julkisen sektorin varhaiskasvatus perustuu yleisiin varhaiskasvatuksen tavoitteisiin ja lapsen kulttuurisen taustan ja äidinkielen huomioon ottamiseen, mutta kuitenkin kulttuurista riippumatta sekä tyttöjen että poikien tasa-arvoisuuteen. Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä nähdään olevan ensisijaisesti perheellä. Varhaiskasvatuksessa lasta tulee kannustaa käyttämään omaa äidinkieltään. Osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten mahdollisuutta oppia suomea toisena kielenä luonnollisissa tilanteissa toisten lasten ja kasvattajien parissa. Tämän lisäksi lapsi tarvitsee järjestelmällistä ohjausta kielen omaksumiseen ja käyttöön. (Stakes 2005, 39-40.)

Varhaiskasvatuksen puolella tulee perehtyä lapsen omaan kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan, niitä tulee arvostaa ja niiden kuuluu näkyä varhaiskasvatuksen arkipäivässä. Yhteistyössä vanhempien ja eri kulttuuriyhteisöjen kanssa mahdollistetaan lapsen kulttuuriperinteen jatkumista ja tuetaan lapsen mahdollisuutta ilmentää omaa kulttuuritaustaansa varhaiskasvatuksessa. Näin tuetaan lasten oman identiteetin vahvistumista. (Stakes 2005, 40.) Lapsen kulttuuritaustaan on tärkeitä perehtyä, mutta vanhemmat osaavat kertoa missä määrin meille vieras kulttuuri näkyy heidän elä-

mässään ja missä määrin he haluavat sitä toteutettavan päivähoitossa. On hyvä muistaa, että vanhemmilta voi saada paljon oleellista tietoa. Päivähoidon puolella tulisi olla rohkeutta kohdata kaksikielinen ja eri kulttuuritaustainen lapsi, mutta tietämättömyys aiheuttaa arkuutta. Tämä vaatii myös erilaisuuden hyväksymistä.

Päiväkodissa puhekieli on maan valtakieli ja kotona vanhempien olisi hyvä puhua omaa äidinkieltään lapsen kanssa. Päivähoidon tehtävänä näen myös vanhempien rohkaisun kaksikielisyyden edistämiseksi, on tärkeää rohkaista ja kannustaa heitä puhumaan lapselle omaa äidinkieltään. Samoin lapsen kulttuurin tukemiseen ja opettamiseen tulee vanhempia rohkaista. Useamman kielen hallitseminen voidaan nähdä rikkautena, samoin monikulttuurisuus.

Ongelmallista on, jos kaksikielisellä lapsella ilmenee kielenkehityksen ongelmia eikä mikään kieli kehity kunnolla. Päivähoitossa on oltava tarkkana kaksikielisten kielenkehityksestä, sillä vanhemmatkaan eivät välttämättä ymmärrä kielten omaksumisen normaalia tahtia. Saatetaan ajatella, että kaksi kieltä vain sekoittavat tai että kielten omaksuminen kestää kaksikielisillä kauemmin, eikä välttämättä huolestuta viivästymästä tai muista ongelmista.

2.5 Leikin merkityksiä varhaiskasvatuksessa ja aikuisen rooli lapsen leikissä

Leikistä puhutaan paljon ja puheissa se nostetaan usein suureen arvoon, mutta siltikään leikkiä ja sen mahdollisuuksia ei aina hyödynnetä hyvin. Leikin merkityksen ymmärtämisestä puhutaan paljon, mutta käytäntö ei aina tuo tätä esiin. Itse näen leikin mahdollisuuden oppimiseen, kasvun ja kehityksen tukemiseen ja näin se on nähty myös opinnäytetyössäni. Leikin avulla voidaan tukea muun muassa vuorovaikutusta, kielen kehitystä ja tunne-elämää. Leikki on myös iso osa lapsen maailmaa ja elämää, se on lapsen tapa kohdata ja käsitellä ympäröivää maailmaa sekä keino oppia.

Lapset leikkivät leikkimisen itsensä vuoksi, eivätkä esimerkiksi oppimisen vuoksi, mutta silti lapset oppivat leikkiessään. Parhaimmillaan leikki tuottaa lapselle tyydytystä. (Stakes 2005, 20.) Varhaiskasvatuksen puolella on perinteisesti painotettu leikin kehittymisen ja leikin ohjauksen näkökulmaa. Leikki on nähty oppimisen koh-

teena, vaikka monessa mielessä se on oppimisen väline. Leikin havainnoinnissa on keskitytty leikin eri lajien ja vaiheiden tunnistamiseen ja vähemmälle tarkastelulle on jäänyt leikin merkitys lapsen minuuden rakentajana. (Mikkola & Nivalainen 2009, 53.) Leikki on kuitenkin välttämätöntä lapsen emotionaaliselle ja kognitiiviselle kehitykselle. Leikkiessä kehittyvät kieli, syy-seurausajattelu, joustava yhdisteleminen, luova ajattelu, assosiativisuus, ongelmanratkaisutaito ja taito erottaa ulkoinen todellisuus leikistä. Leikkiessään lapsi oppii esineiden käsittely- ja toimintatapoja, yhteistoimintaa ja sääntöjä sekä tunteiden säätelyä. Leikki voi parantaa ja vahvistaa lapsen luottamusta itseensä ja omiin kykyihinsä, se opettaa myös ymmärtämään sosiaalista vuorovaikutusta, moraalialia, arvoja ja vastaanottamaan empatiaa toisilta leikkijöiltä. Lapsi oppii asioita leikkiessään ja se onkin lapselle hyvä ja kestävä tapa oppia. Lapsen innostusta oppia ja omaksua leikin kautta on hyvä hyödyntää esimerkiksi arjen puuhien ja hyvien tapojen opetuksessa. Lapsen tietoa voidaan kasvattaa leikin avulla ja lapsen kehitystä voidaan tukea monella osa-alueella. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2011)

Leikin on havaittu marginalisoituneen moderniksi leikiksi, joka on eriytynyttä toimintaa erityisine leluineen ja varusteineen sekä erityisesti leikkiin suunniteltuine tiloineen. Lapsille tarjotaan paljon virikkeitä ja leluja, joka on sinänsä hienoa, mutta aiheuttaa sen, että lapset eivät välttämättä osaa toimia ilman näitä virikkeitä ja leluja enää. Leikistä on tullut myös ainoastaan lasten toimintaa, josta aikuiset on suljettu pois tai josta he itse ovat sulkeneet itsensä pois. Tämä näkyy myös aikuisten suhtautumisessa lasten leikkiin. Päiväkotien työkuultuurissa on elänyt vahvoina opettamisen ja kasvattamisen perinne, joka on jättänyt vähemmälle huomiolle kasvattajien oman leikin ja luovuuden. (Mikkola & Nivalainen 2009, 53.)

Lapsen leikissä aikuisen läsnäololla ja ohjauksella on suuri merkitys. Asiantuntijoiden mukaan aikuisen osallistumisen on havaittu kannustavan lapsia pitkäjänteisempään leikkiin ja mukana olemisellaan aikuinen pystyy myös rohkaisemaan arkoja ja vetäytyviä lapsia. Lapsen iästä ja kehityksestä paljon riippuu aikuisen rooli leikissä. Alle 3-vuotias lapsi tarvitsee leikkimisensä tueksi ja ”peilaajaksi” aikuista, joka antautuu mukaan leikkiin ja esimerkiksi kuvaa sekä kommentoi lapsen aloitetta. Aikuisen läsnä ollessa leikki pysyy turvallisena ja tarvittaessa aikuinen auttaa lasta pääsemään eteenpäin pulmatilanteissa. Isompien lasten kanssa aikuisen ohjaus liittyy

enemmän innostamiseen, kannustamiseen sekä yhdessä tekemiseen ja tila- sekä päiväjärjestelyihin. Iän myötä leikit siirtyvät omille rajatuille alueille ja lasten väliset suhteet alkavat näytellä yhä suurempaa osaa leikin kehittämisessä. Leikit tulevat yhä monimutkaisemmiksi vaatien aikuiselta taitoa suunnitella ja järjestää niin fyysistä kuin sosiaalistakin leikkiympäristöä lasten ja ryhmän tarpeiden mukaisesti. Yhteisessä leikissä ovat läsnä sekä aikuisen että lapsen havainnot ja kokemukset, joiden yhteensovittaminen vie leikkiä eteenpäin ja auttaa lasta hallitsemaan yhä suurempia asiakokonaisuuksia. Läsnäolo, yhteiset jutut ja huumori vahvistavat yhdessä tekemisen perustaitoja kuten vuorottelua, neuvottelua ja vastavuoroisuutta. (Mikkola & Niivalainen 2009, 54-55.)

Tyydytystä tuova leikki on usein riippuvaista kasvattajien toiminnasta. Lasten leikin tukeminen vaatii huolellista havainnointia ja kykyä eritellä leikki-tilanteita. Kasvattajien tulee antaa leikkiville lapsille vapautta, mutta onnistunut leikki vaatii usein myös suoraa tai epäsuoraa ohjausta. Oppimisen näkökulmasta leikkien erittely on myös tärkeätä. Kasvattajien tulisi tiedostaa ja osata käyttää hyväkseen leikin kytkeä kaikkiin toiminnan osa-alueisiin antaen kuitenkin tilaa myös lapsesta lähteville leikki-ideoille. (Stakes 2005, 21-22.)

3 THERAPLAY-MENETELMÄN PIIRTEITÄ

Theraplay-menetelmää on opinnäytetyössäni sovellettu vuorovaikutusleikkikerhoon ja tämän vuoksi Theraplay ja sen yksi muoto ryhmä-Theraplay ovat oleellisia teoreettisia tukijoita työlleni. Theraplay on rekisteröity terapia muoto ja sen käyttö itsessään vaatii kouluttautumista Theraplay terapeutiksi.

3.1 Theraplayn kehittyminen

Theraplay on Chicagossa, Yhdysvalloissa 1960-luvulla kehitetty lyhytkestoinen hoitomuoto, joka keskittyy toiminnallisesti lapsen kokemuksiin tässä ja nyt. Vuonna 1967 Ann Jernberg otti vastaan koko Chicagon alueen psykologisten palvelujen joh-

tajan tehtävät ja hänen tehtäviin kuului mm. paikantaa psykologisia palveluja tarvitsevat lapset ja ohjata heidät jo olemassa oleviin hoitokeskuksiin. Työ osoittautui kuitenkin mahdottomaksi kun jo ensimmäisenä vuotena kartoitettiin satoja avun tarpeessa olevia lapsia ja Chicagon hoitoresursseja tutkittaessa kävi ilmi, että tehokkaan hoidon järjestäminen jo olemassa olevilla palveluilla ei onnistuisi tälle määrälle. Käytettävissä oleva terapia oli pitkäkestoista sekä kallista ja hoitokeskukset olivat kaukana niitä tarvitsevista perheistä, joten piti luoda oma ohjelma, joka veisi hoidon sinne missä lapsi on, ja jonka tarjoama kuntoutus olisi nopeavaikutteista. Lisäksi hoidon tuli olla sellaista, mitä pystyisi antamaan vähäisen kokemuksenkin omaavat mielenterveystyöntekijät. (Jernberg & Booth 2003, 21.)

Jernberg kehitti uuden hoitomenetelmän, joka myöhemmin nimettiin Theraplayksi. Brittiläinen psykiatri John Bowlby (1969) kuvasi ensimmäisenä lapsen ja äidin kiintymyssuhteen merkitystä ihmisen myöhemmälle psyykkiselle tasapainolle. (Karling ym. 2008, 66-67.) Myös Jernberg käytti mallina terveen pikkulapsen ja vanhemman suhdetta sekä lainasi lisäelementtejä Austin Des Lauriersin ja Viola Brodyn teoksista. Des Lauriekselta tuli painotus katsekontaktin ja fyysisen kosketuksen merkitykseen lapsen ja terapeutin suhteessa. Hänen mukaansa oli tärkeää läheisyys ja luja puuttuminen lapsen käyttäytymiseen, piti keskittyä käsillä olevaan tilanteeseen ja unohtaa mielikuvitusmaailma. Viola Brodylta tuli keskittyminen terapeutin ja lapsen hoivasuhteeseen, johon kuului fyysinen kosketus, tuudittaminen, laulaminen ja sylissä pitäminen. Toiminnan kehittyessä Viola Brodyn entinen oppilas liitti vielä mukaan yhden Tharaplayn tärkeimmistä tunnusmerkeistä ja se oli lapsen terveyden, kapasiteetin ja voimavarojen myönteisen ja toiveikkaan korostamisen. (Jernberg & Booth 2003, 21.)

Leikkiä ja hoivaa korostava malli mielessä lähdettiin kokoamaan yhteen kaikki halukkaat, joilla oli kokemusta lasten kanssa työskentelystä. Etsittiin henkilöitä, joilla oli kyky saada lapset mukaan iloisein leikkeihin ja voimakas halu auttaa lapsia ottamaan käyttöön piilevät mahdollisuutensa. Lyhyen ajan sisällä alettiin jo kouluttaa ja ohjata mielenterveystyöntekijöiden ryhmää, joka meni kouluihin ja teki tiivistä yksilöllistä työtä muutaman viikon kerrallaan apua tarvitsevien lasten parissa. (Jernberg & Booth 2003, 21.)

Ryhmä törmäsi epätavallisia työtapoja vieroksuvaan vastustukseen eri tahoilta, jolloin kuvattiin filmejä, joista kävi ilmi työn menestyksellisyys. Filmien "Here I Am" (Jernberg, Hurst ja Lyman, 1969) ja "There He Goes" (Jernberg, Hurst ja Lyman, 1975) avulla esiteltiin uutta menetelmää ja saatiin vähitellen työlle hyväksyntää ja tunnustusta. (Jernberg & Booth 2003, 21.)

Ensimmäiset Theraplay kurssit pidettiin vuonna 1971, ja maaliskuussa 1972 nimi kirjattiin terveyttä, kasvatusta ja hyvinvointia koskevaan suunnitelmaan. Theraplay-instituutti perustettiin vuonna 1971 ja 1976 Theraplay rekisteröitiin palvelumerkiksi. (Jernberg & Booth 2003, 21-22.)

Theraplayn saadessa tunnustusta, lapsia alettiin lähettää myös yksityisesti hoitoon opettajien, vanhempien ja sosiaalityöntekijöiden johdosta. Alun jälkeen Theraplay-instituutti on kehittynyt ei-kaupalliseksi hoito-, koulutus- ja neuvontakeskukseksi, jossa hoidetaan lapsia, joilla on tunne-elämän ongelmia, käyttäytymishäiriöitä ja vaikeuksia ihmissuhteissa samoin kuin itsesäätelyhäiriöisiä, autistisia, kehityshäiriöisiä ja fyysisesti vammaisia lapsia. (Jernberg & Booth 2003, 22.)

1980-luvulla ryhdyttiin kouluttamaan muiden Yhdysvaltojen ja Kanadan keskusten työntekijöitä. Koulutetut Theraplay-terapeutit ovat vieneet ideat mukanaan omiin keskuksiinsa, eivät vain Yhdysvaltojen ja Kanadan alueella vaan myös Australiaan, Etelä-Afrikkaan, Israeliin, Koreaan, Saksaan ja Suomeen. Suomeen Theraplay tuli vuonna 1993, kun psykologi Katja Rantala ja erityislastentarhanopettaja Ulla Turkka kävivät Chicagossa opiskelemassa Theraplayn perusteita. He kummatkin alkoivat käyttää menetelmää aluksi päivähoitoryhmien kanssa ja vuodesta 1995 menetelmä on ollut käytössä myös HYKS Lastenkllinikalla, jossa Jukka Mäkelä oli töissä ja etsi tapaa auttaa lapsia, joilla kehitystä vaikeuttivat varhaiset, pitkät sairaalahoidot. Hän sai kuulla Theraplay-menetelmästä Katja Rantalalta. Ensimmäiset suomalaisten omat koulutukset järjestettiin yhdessä Hyksin kanssa vuonna 1998. Suomen Theraplay-yhdistys ry perustettiin vuonna 1999 ja on siitä lähtien vastannut vuosittaisista koulutuksista. (Jernberg & Booth 2003, 22, 14.)

3.2 Theraplay pähkinäkuoressa

Theraplayn sanotaan olevan paljon enemmän kuin yksi hoitomuoto muiden joukossa. Se on kuva ihmisyyttä korostaen ihmisen vuorovaikutuksellisesta luonteesta. Ihminen kasvaa ja kehittyy suhteessa toiseen. Oman arvontunnosta empatiakykyyn ja stressinsiedosta ongelmanratkaisukykyyn ihminen kasvaa oman perimänsä määräämissä laajoissa puitteissa sen mukaan, kuinka hänen läheiset aikuiset asettuvat säätelämään ja ohjaamaan hänen kokemustaan. Tämä näkemys on nyt myös neurobiologisen tutkimuksen vahvistama. (Jernberg & Booth 2003, 13)

Theraplayn määrittämä ihmiskuva on perimmiltään yksinkertainen:

- Lapsi tarvitsee kokemuksia, ettei ole tässä maailmassa yksin, sillä lapsi tietää biologian kautta, ettei selviä ilman jonkun isomman ja vahvemman apua.
- Lapsen ei tarvitse itse vastata kaikesta, koska silloin lapsi hukkuu vaihtoehtojen määrään ja tällöin maailma tuntuu kaoottiselta ja pelottavalta. Esimerkiksi väsyneeltä lapselta ei pidä kysyä haluaako hän nukkumaan, vaan hänet laitetaan sänkyyn ja mikäli tämä kiukuttaa lasta, hänen kiukkunsa kanssa ollaan kunnes hän nukahtaa.
- Lapsi tarvitsee kokemuksia siitä, että voi oikeasti vaikuttaa maailmaan ja saada aikaan muutosta. Tämä estää lasta lamaantumasta masennukseen.
- Lapsen tarvitsee tuntea, että elämä tuntuu fyysisten aistien kautta tarpeeksi usein hyvältä.

Mikäli lapsi ei saa tarpeeksi usein näitä kokemuksia aikuisen kautta, hän hakee niitä itse, mikä saattaa selittää osaltaan yhteiskuntamme yleistä riippuvuusongelmaa. Näitä kokemuksia Theraplay-terapeutti antaa lapselle ja vanhemmalle sekä ennen kaikkea auttaa vanhempaa antamaan niitä omalle lapselleen. (Jernberg & Booth 2003, 14.)

Theraplay on eloisa, kiehtova ja leikkisä terapiamuoto, joka voi saada nopeasti aikaan merkittäviä muutoksia lapsen ja hänen perheensä elämässä. Hoidon teho perustuu siihen, että se käy johdonmukaisesti käsiksi neljään vakavaan ongelmaan, joiden parissa monet nyky-yhteiskunnan lapset ja vanhemmat joutuvat painiskelemaan ja jotka estävät lapsen terveille kehitykselle välttämättömän turvallisen kiintymyssuhteen muodostumisen. Nämä neljä ongelmaa ovat päivittäisten kokemusten heikko

jäsentyminen, liian vähäinen henkilökohtainen vuorovaikutus, riittämätön määrä empaattista ja hoivaa antavaa fyysistä kosketusta ja oikeantyyppisten haasteiden puute. (Jernberg & Booth 2003, 17.)

Theraplayn intuitiivinen ja luonnonmukainen lähestymistapa saavat aikaan nopeita tuloksia luomalla terveen vuorovaikutussuhteen lapsen ja vanhempien välille. Theraplay on jäsentynyt, hauskalla tavalla yhteyteen houkuttava, hoivaava ja leikkisän haastava menetelmä. Theraplay opettaa vanhemmille:

- kuinka johtajuus otetaan haltuun ilman että nöyryytetään tai loukataan lasta
- kuinka lapsia tuetaan heidän ollessa vihaisia ja ahdistuneita
- kuinka lapset houkutellessaan rakastavampaan vuorovaikutussuhteeseen
- miten fyysistä kosketusta käytetään osana lempeää hoivaa
- kuinka haasteiden avulla voidaan kohentaa lasten itsetuntoa
- miten kaikki vuorovaikutus liitetään hauskoihin ja iloa tuottaviin leikkeihin.

(Jernberg & Booth 2003, 20.)

Theraplayn juuret juontavat kehitysteorioihin, kiinnittymisteoriaan, kehityspsykologiaan ja hyviksi havaittuihin esikoulukäytäntöihin. Se ei katkaise pitkiä perinteitä, vaan pyrkii yhdistämään monien eri alojen tietämystä ja laajentamaan sitä hedelmällisesti. Kun Theraplay-menetelmää alettiin soveltaa, monet sen tekniikat olivat vastakkaisia suhteessa siihen aikaan vallalla oleviin lapsiterapioihin. (Jernberg & Booth 2003, 22.)

Seuraavat innovaatiot erottavat Theraplayn useimmista muista hoitomenetelmistä:

- Theraplay-terapeutti ottaa ohjat käsiinsä ja suunnittelee sekä rakentaa hoitotuokiot huolellisesti lapsen tarpeiden mukaan eikä odota lapsen aloitteita.
- Terapeutti tekee kaiken voitavansa houkutellessaan lasta vuorovaikutukseen ja tarpeen mukaan rakentaa yhteyttä lapseen jopa puoliväkisin. Hoidon painopiste on terapeutin ja lapsen välinen vuorovaikutus, eivätkä lapsen psyykkiset ongelmat.
- Olennaisena osana vuorovaikutusta on hoivaa antava kosketus.

- Terapeutti pysyy lujana vastarinnan edessä, on se sitten passiivista tai aktiivista. Mikäli lapsi reagoi suuttumalla, terapeutti pysyy lapsen rinnalla koko kiukunpurkauksen ajan.
- Hoito sisältää aktiivista ja fyysistä vuorovaikutusleikkiä. Siihen ei kuulu symbolista leikkiä leluilla eikä juurikaan keskustelua ongelmista.
- Hoito sovitetaan lapsen tunne-elämän kehityksellisen tason mukaisesti ja tämän vuoksi mukaan otetaan myös vauvamaaisia leikkejä, jotka monien mielestä soveltuvat vain huomattavasti pienemmille lapsille.
- Vanhemmat otetaan aktiivisesti mukaan hoitoon, jotta heillä on kotona käytettäväksi otettavia uudenlaisia vuorovaikutuskanavia lapsensa kanssa.
- Hoidon aikana terapeutti astuu tarkoituksella vanhempien rooliin opettaakseen tilannetta tarkkaileville vanhemmille uuden vuorovaikutustavan.
(Jernberg & Booth 2003, 22-23.)

Therapaly on nimikesuojattu hoitomuoto EU:ssa ja Pohjois-Amerikassa. Theraplay-terapeutti tai Theraplay-työntekijä nimikettä voi käyttää ainoastaan henkilö, joka on suorittanut USA:n Theraplay instituutin hyväksymän koulutusohjelmaan. Suomessa tätä koulutusta tarjoaa ainoastaan Theraplay-yhdistys ry:n ja sen hyväksymät kouluttajat. (Suomen Therapaly-yhdistys ry 2011)

3.3 Ryhmä-Theraplay

Ryhmä-Theraplay on yksilöllisen Theraplayn looginen jatke. Theraplayn soveltaminen isompiin lapsiryhmiin lähti liikkeelle opettajista, jotka huomasivat menetelmän arvon yksilöterapiassa ja halusivat kaikkien oppilaittensa hyötyvän Theraplaykokemuksista. Ryhmä-Theraplayta on lapsiryhmien lisäksi käytetty myös vanhempainryhmiin sekä masennuksesta kärsiviin vanhuksiin. (Jernberg & Booth 2003, 343.)

Ryhmä-Theraplay ei korvaa yksilöterapiaa siellä, missä sille on tarvetta, mutta Theraplayn käyttäminen ryhmissä antaa mahdollisuuden ulottaa sen ainutlaatuisen yhteyttä rakentavan vaikutuksen useampiin avun tarpeessa oleviin. Se voidaan yhdistää yksilölliseen hoitoon, tai sitä voidaan käyttää pelkästään tarjoamaan ryhmille pirteää,

leikkisää ja huolehtivaa vuorovaikutusta terapeutin johdolla, joka toimii samanaikaisesti valmentajan, ohjaajana ja osallistujana. (Jernberg & Booth 2003, 343.)

Yksilöllisen Theraplay-terapian tavoin ryhmä-Theraplay myös tähtää itsetunnon kehittämiseen ja luottamuksen lisäämiseen toisiin ihmisiin tarjoamalla konkreettisia, henkilökohtaisia sekä myönteisiä kokemuksia. Ryhmä-Theraplay myös pyrkii lisäämään ryhmän jäsenten yhteenkuuluvuudentunnetta. Se täyttää piiloon jääneitä tarpeita, jotka usein kiistetään ja joita vastaan taistellaan. Theraplay-hoitoon tulevien yksilöiden tavoin ryhmä tarvitsee eriasteisia jäsentäviä, yhteyttä rakentavia, hoivaavia ja haastavia aktiviteetteja tai niiden yhdistelmiä. Ryhmä-Theraplay ryhmiä yhdistävät säännöt sekä tietyt ”rituaalit”. Nämä muodostavat terapiatuokioiden rungon ja viestittävät rakenteellisuutta, yhteisyyttä, hoivaa ja haasteellisuutta. (Jernberg & Booth 2003, 343, 345.)

3.3.1 Toimintaa ohjaavat säännöt

Ryhmä-Theraplayn neljä sääntöä ovat:

- Satuttaa ei saa
- Pysytään yhdessä
- Pidetään hauskaa
- Aikuinen johtaa

Näiden sääntöjen tulee näkyä ryhmänjohtajan toiminnassa sekä sanoin että teoin ja erityisesti teot korostuvat, sillä ne puhuvat aina selvemmin kuin sanat. Terapeuttista ilmapiiriä luovat ryhmä-Theraplayssä teot, ne vaikuttavat parantavasti ja yhteyttä rakentavasti. (Jernberg & Booth 2003, 345.)

Ensimmäinen sääntö, satuttaa ei saa, kuuluu Theraplayn hoivaavaan osa-alueeseen. Ryhmänjohtajan sanojen, mielialojen ja toimien pitää viestittää, että toisen ja itsensä satuttaminen on epämiellyttävää ja ei-toivottavaa. Vaikka lapsi vakuuttaisi, ettei häneen sattunut tai sattui vain vähän eikä se haittaa, tai jos joku saisi mielihyvää satuttamisesta tai ei huomaisi satuttavansa itseään, on ryhmänjohtajan säilytettävä hoivaava asenne. Kaikki kolhut tulee ottaa vakavasti ja hoitaa niitä voiteella, puhaltamalla tai jollakin muulla tavalla jolla huolehtiva vanhempi reagoi lapsen kipuun.

Lasta tulee kehottaa kertomaan kun heihin sattuu tai jos he tietävät tai luulevat, että johonkin toiseen sattuu. On hyvä opettaa suhtautumaan vakavasti sekä sisäisiin että ulkoisiin kolhuihin. Ryhmän jäsenet oppivat säännön suoraan teoillaan, kun he esimerkiksi voitelevat muita lapsia joihin on sattunut ja sanoillaan, kun he ilmaisevat omat tunteensa ja oikeutensa. Jos lapsi satuttaa toista vahingossa, hän voi hoitaa aiheuttamaansa kolhua. Mikäli satuttaminen tapahtuu tahallisesti, voidaan satuttavaa lasta hoitaa, sillä hänen sisällään Theraplayn-teorian mukaan täytyy olla kolhu, kun hän satuttaa toista. Hoivaa voi antaa myös koko ryhmä yhdelle ryhmän jäsenelle. Theraplayn-ryhmän ympäristölleen viestittävä sanoma on, että hoivaa ei voida antaa koskaan liikaa, kun joku on satuttanut itsensä. (Jernberg & Booth 2003, 345-346.)

Toinen sääntö, pysytään yhdessä, viestittää Theraplayn jäsentävää ja vuorovaikutukseen houkuttavaa ajatusta. Ryhmässä tulee pyrkiä siihen, että kaikki ryhmän jäsenet osallistuvat aktiviteetteihin yhdessä eikä ketään jätetä ulkopuolelle mistään syystä. Jotta tähän tavoitteeseen päästäisiin, lapsia tulee auttaa pysymään mukana piirin tapahtumissa ja reagoimaan käsillä olevaan aktiviteettiin. Näin kehitetään lasten kykyä keskittyä yhteiseen kokemukseen, odottaa omaa vuoroaan ja sitä, että muut suorittavat oman osuutensa, viivyttaa mielihyväänsä ja oppia muiden välityksellä. Tämän säännön noudattamisessa kuitenkin joustavuus on tärkeää. Jos ryhmät ovat liian isoja tai niiden jäsenet liian ahdistuneita, peloissaan tai kyvyttömiä luottamaan kehenkään, on säännön noudattaminen vaikeaa. Epäröivän lapsen voi antaa katsella toisten leikkiä ennen kun merkit viittaavat siihen, että hän olisi valmis osallistumaan leikkiin. Joustavuus estää lasta riistämästä toisilta ryhmäkokemusta, sabotoimasta ryhmää ja joutumasta ongelmalapsen rooliin. (Jernberg & Booth 2003, 346.)

Kolmantena sääntö, pidetään hauskaa välittää Theraplayn virikkeellisyyttä ja leikkisyyttä. Hauskanpito yhdistää ryhmän jäseniä sekä vapauttaa lapset kohtuuttomasta pikkuvanhan vastuullisuuden taakasta ja lievittää suorituspainetta. Ajatuksena on, että ohjaajat nauttivat osallistujien seurasta ja osallistujat pystyvät nauttimaan toistensa seurasta ilman, että heidän tarvitsee tehdä toisten hyväksynnän eteen muuta kuin olla oma itsensä. Yhteiskunnassa, jossa päämäärätietoisuus ja kilpailuhenki valitsevat ja ne iskostetaan kaikkiin jo varhain, lapset ovat yhä stressaantuneempia ja ahdistuneempia. Hauskojen leikkien ja pelien edustama huvi, riemu ja puhdas ilo on arvokasta ja siihen tulee pyrkiä joka tilanteessa. (Jernberg & Booth 2003, 346-347.)

Neljäs sääntö, aikuinen johtaa on ryhmänjohtajille suunnattu sääntö. Tämä viestittää, että johtajalla tulee olla aina ryhmäistunnon johto käsissään kuten yksilöllisessä Theraplay terapiassakin. Tämä tarkoittaa, että ryhmänjohtaja suunnittelee aktiviteetit tarkoin johtajakumppaneiden kanssa. On sovittava milloin aloitetaan ja lopetetaan, missä osanottajat istuvat ja kuinka missäkin tilanteessa menetellään. Ryhmätilanteessa esiteltäessä aktiviteetteja lapsilta ei kysytä mielipidettä ”leikittäisiinkö nyt...?” vaan ollaan selkeästi johdonmukaisia johtajia ja sanotaan ”nyt leikitään”. Kun ryhmä on vakiintunut, lapset voi ottaa mukaan päätöksentekoon. Johtaminen merkitsee myös sitä, että mikäli aktiviteetit saa ryhmän kiihtymään liikaa, pystyy johtaja lopettamaan leikin ja vaihtamaan sen rauhoittavaan toimintaan tai keksimään uuden leikkimistavan lisäämällä rakenteellisuutta, jotta ryhmän turvallisuudentunne paranee. Aktiviteetteja voi myös kehittää lasten käyttäytymisen ja tarpeiden mukaan. (Jernberg & Booth 2003, 347.)

3.3.2 Ryhmäistunnon ”rituaalit”

Kun ryhmä-Theraplayta ryhdyttiin kehittämään, nousi esiin kaksi hoivaan painottuvaa ”rituaalia”, jotka aloittavat ja lopettavat ryhmäistunnon. Näiksi rituaaleiksi nousivat aluksi tehtävät tarkistustoimet ja lopussa oleva herkkuhetki, jossa ryhmän jäsenet syöttävät toisiaan. Näillä rituaaleilla on suuri merkitys ryhmän jäsenille, joten niitä ei saa koskaan jättää pois ohjelmasta. (Jernberg & Booth 2003, 347.)

Rituaaleista tarkistustoimet tehdään joka ryhmäistunnon alussa ja kaikki lapset tarkistetaan, jolloin kukin on vuorollaan huomion kohteena ja häntä katsotaan sekä ihaillaan ja lapsi saa huolenpitoa pyytämättä. Monet ryhmät hoivaavat niitä jäseniään, joihin on sattunut fyysisesti tai emotionaalisesti voitelemalla heitä, koskettamalla pumpulipallolla, halaamalla tai lähettämällä lentosuukkoja. Usein ryhmänjohtajat ovat huomanneet, että lapset joiden ei odottaisi hyväksyvän tällaista hoivaamista, kääriivät innokkaasti hihojaan ja housunpuntejaan ja esittelevät pipejään johtajan hoidettaviksi. Siitä tavasta, jota ryhmässä käytetään ulkoisten ja sisäisten kolhujen hoitamiseen, tulee lapsille hoivaamisen symboli, jota he käyttävät vastaavissa tilanteissa jatkossa ja muualla. (Jernberg & Booth 2003, 348.)

Toinen tärkeä rituaali on syöttäminen, joka on ryhmäistunnon lopussa aina. Jokainen lapsi saa namupalan riippumatta siitä, kuinka terapiatuokio on sujunut tai miten ryhmässä on käyttäytynyt. Suupalan ottaminen toisen kädestä on pikkulasta syöttävästä äidistä saatu malli ja tämä on ihmisen tärkein hoivakokemus, jossa hän jättäytyy täysin toisen armoille. Terve tunne-elämänkehitys vaatii hoivatuksi tulemistä ja luottamaan oppimista. Syöttämisen aikana ryhmän jäsenet laittavat itsensä alttiiksi ja luottavat siihen, että toinen pitää heistä huolta. Syöttäjä taas luottaa siihen, että hän voi jakaa omastaan ja antaa toisille hoivaa. Ryhmätilanteen alkuvaiheessa vain johtajat syöttävät ryhmäläisiä ja kun ryhmän jäsenet ovat tottuneet toistensa läheisyyteen ja keskinäinen luottamus on kasvanut, lapset voivat syöttää toisiaan. (Jernberg & Booth 2003, 348.)

3.3.3 Ryhmän suunnittelu

Ryhmä-Theraplayn suunnitteluun kuuluu monia vaiheita, pitää päättää ryhmän koko ja se millaisia lapsia siihen ottaa, ketkä toimivat johtajatovereina sekä kuinka pitkiä istunnot ovat ja kuinka usein ryhmä kokoontuu. Ryhmä-Theraplay soveltuu monenlaisille ikäryhmille ja monenlaisiin paikkoihin, sekä suurille että pienille ryhmille. Ryhmiä voidaan koota iän, aihepiirin tai käyttäytymismallin mukaan. Ryhmä voidaan koota myös niin, että saadaan toivottu tasapaino eri vuorovaikutustapojen välille, esimerkiksi voidaan valita sekä yliaktiivisia että passiivisia ja syrjäänvetäytyviä lapsia, jotta osallistujat saavat tilaisuuden venyä erilaisiin vuorovaikutustapoihin. Mitä levottomampia, kiihtyneempiä tai tunne-elämältään rikkinäisempiä lapset ovat, sitä pienempi ryhmän tulisi olla. Hyvin puolustuskannalla olevat ja kroonisesti traumatisoituneet lapset tarvitsevat mahdollisimman paljon suojaa. Heille saattaa iso lapsiryhmä, jossa joutuu olemaan lähellä toista merkitä uhkaa ja lisätä pelkoa sen sijaan, että sillä olisi rauhoittava vaikutus. (Jernberg & Booth 2003, 348-349.)

Johtajatoverin hankkiminen on suositeltavaa, varsinkin jos työskentelee lasten kanssa. Toinen silmä-, korva- ja käsipari on korvaamaton kun istutetaan lapset lattialle lähelle toisiaan eikä apuna ole tuolien tai pulpettien luomaa järjestystä. Toveri tulee valita huolella, sillä ryhmänjohtajien tiimityöskentely on avainasemassa. Levottomat

ja rauhattomat lapset vaistoavat helposti ryhmänjohtajien yhteensopimattomuuden ja koordinaation puutteen. Kumman tahansa johtajan taka-alalla pysyttely, syrjään vetäytyminen tai oikuttelu lisää lasten epävarmuuden tunnetta ja saa ryhmän käyttäytymään jännittyneesti ja levottomasti. Jotkut johtajat saattavat ottaa etäisyyttä lasten tarpeisiin jos he tuntevat olevansa huonosti varustautuneita niihin vastaamiseen. Esimerkiksi kouluissa saattaa niin sanotut johtajat eli opettajat olla pois ryhmän luota tai joutua lähtemään johonkin, missä heitä myös tarvitaan, kun ei ole tarpeeksi henkilökuntaa. Theraplay-ryhmänjohtajan tulisi tarjota lapsille varmat ja kestävät olosuhteet vastapainoksi heidän elämässään mahdollisesti kokemalleen epäennustettavuudelle. Tämän takia on tärkeää varata aikaa suunnitteluun, valmistella istunto huolellisesti, ratkaista etukäteen kaikki mahdollisesti odotettavissa olevat ongelmat ja työstää terapiatuokion tapahtumat jälkikäteen. (Jernberg & Booth 2003, 349-350.)

Terapiatuokioiden pituutta mietittäessä on otettava huomioon ryhmä, osallistujien ikä ja keskittymiskyky, ryhmän koko ja ryhmän jäsenten psyykkisten vaikeuksien vakavuus ja laatu. Usein tuokioiden kesto vaihtelee puolesta tunnista neljäänkymmeneen viiteen minuuttiin, mutta ryhmän kokoontumiseen ja hajaantumiseen menee lisää aikaa. Mikäli ryhmä on poikkeuksellisen levoton tai ei pysty oikein asettumaan aloilleen, kannattaa istuntoa lyhentää. Ryhmien kokoontumisaikataulut voidaan laatia tarpeiden mukaan, mutta mikäli ryhmä-Theraplayn halutaan olevan tehokasta, istuntoja on pidettävä vähintään kerran viikossa. Mitä useammin ryhmä kokoontuu, sitä nopeammin kasvaa yhteenkuuluvuus. (Jernberg & Booth 2003, 350.)

3.3.4 Ryhmä-Theraplayn istunnot

Hyvin suunnitellussa istunnossa on erityyppiset aktiviteetit alussa, keskivaiheilla ja lopussa. Tarkastustoimet ja syöttämisrituaali, joita edellä on kuvattu aloittavat ja päättävät jokaisen istunnon. On hyvä aloittaa yhdellä tai kahdella aktiviteetillä, joiden myötä lapset toivotetaan tervetulleiksi ja joilla kiinnitetään henkilökohtainen huomio jokaiseen lapseen. Istuntojen lopussa jokainen lapsi saa jotain, esim. maku-palan tai halauksen ja häntä hoivataan riippumatta siitä, kuinka terapiatuokio on onnistunut tai miten hyvin lapsi on käyttäytynyt. Tämän jälkeen lauletaan loppulaulu, joka vielä sitoo ryhmän yhteen iloisen ja yhteisöllisen kokemuksen avulla. Tera-

piatuokioiden väliin valitaan riehakkaita ja yhteyttä rakentavia aktiviteetteja, joista heijastuvat ryhmän ajankohtaiset asiat. Aktiviteetteja valitessa täytyy päättää, ovatko lapset tietyn istunnon tai aktiviteetin aikana vuorovaikutuksessa ryhmänjohtajan, oman parinsa vai koko ryhmän kanssa. Alle viisivuotiaiden, uuden ryhmän tai kehityksessään viivästyneiden lasten kanssa on usein parasta, että lapset ovat vuorovaikutuksessa pääasiassa ryhmänjohtajan kanssa, kunnes he tutustuvat ja tottuvat Theraplay-vuorovaikutuksen suorasukaisuuteen ja läheisyyteen. Pikkuhiljaa ryhmän jäseniä voidaan tukea ja rohkaista keskinäiseen vuorovaikutukseen. Koko ryhmänä suoritettavat aktiviteetit eivät pakota ketään joukon keskipisteeksi, minkä vuoksi ne ovat käyttökelpoisia vanhempien ja helposti häkeltyvien lasten kanssa. On hyvä muistaa, että yhteisaktiviteetit usein kiihdyttävät lapsia liikaakin ja riistäytyvät helpommin hallinnasta. (Jernberg & Booth 2003, 350-353.)

3.4 Theraplay-aktiviteetit

Theraplayn aktiviteetit on jaettu neljään alueeseen, jotka ovat jäsentäminen, yhteyden rakentaminen, hoivaaminen ja haaste. Leikkejä on hyvä vaihdella mahdollisimman usein. Useimmat aktiviteetit ovat mukautettavissa hyvinkin monenikäisille lapsille. Pienten lasten tulee pystyä sekä ymmärtämään että fyysisesti toteuttamaan leikki. Vanhemmat lapset tarvitsevat väliin todellisia haasteita. (Jernberg & Booth 2003, 363.)

Jäsentämisen tavoitteena on vapauttaa lapsi vuorovaikutustilanteiden kontrolloimisen taakasta. Aikuisen tehtävä on asettaa rajat, auttaa lasta hahmottamaan kehonsa kokonaisuus ja viemään aktiviteetti alusta loppuun. Yhteyden rakentamiseen tähtäävien aktiviteettien ajatuksena on muodostaa lapseen yhteys ja pitää sitä yllä, keskittyä lapseen intensiivisesti ja yllättää sekä houkutella lapsi nauttimaan uusista kokemuksista. Hoiva aktiviteettien tarkoitus on vahvistaa viestiä siitä, että lapsi on huolenpidon arvoinen ja että aikuiset huolehtivat lapsesta ilman että hänen on sitä pyydyttävä. Haasteeseen tähtäävien aktiviteettien tavoite on auttaa lasta tuntemaan itsensä pystyvämmäksi ja varmemmaksi rohkaisemalla häntä ottamaan pieni riski ja suorittamaan tehtävä aikuisen avulla. (Jernberg & Booth 2003, 363-371.)

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE

Työn tarkoituksena on tuoda esiin, miten leikkiä voi hyödyntää lasten vuorovaikutuksen tukijana ja edistäjänä. Tarkoituksena on esitellä päivähoidolle uusia työ- ja toiminta-mahdollisuuksia työskentelyyn lasten kanssa. Työ kulmineituu vuorovaikutusleikkikerhoon sekä vuorovaikutuksellista leikkiä-vihon laadintaan.

Työn yhdeksi suureksi tavoitteeksi muodostui siis vuorovaikutusleikkikerhon suunnittelu, toteutus sekä idean eteenpäin vieminen. Kerhon sopeuttaminen päiväkotiin lasten päivähoidon yhdeksi toiminnaksi oli myös toiminnan toteuttamisen ajatuksena. Toiseksi suureksi tavoitteeksi muodostui vuorovaikutuksellista leikkiä vihon laatiminen. Omia henkilökohtaisia tavoitteita oli kasvaa entisestään työntekijänä ja tässä korostuen erityisesti suunnitelmallinen työskentely ja ryhmänohjaus kokemuksen kasvattaminen sekä työparin mukaan otto ja hänen ohjeistaminen.

Kerhon tärkeäksi tavoitteeksi muotoutui mielekäs toiminta lapsille, kerho, jossa lapset viihtyisivät ja johon he mielellään tulisivat. Tämän tavoitteen toteutumisen arvioinnin helpottamiseksi laadin lapsille palautekyselylomakkeen (liite 1). Tavoitteena kerhon toiminnalle muodostui vuorovaikutuksellisuuden tukeminen ja lisääminen. Kerhon sääntöjen noudattamisen koen tärkeäksi tavoitteeksi ja säännöt kerholle tulivat ryhmä-Theraplayn puolelta; pidetään hauskaa, pysytään yhdessä ja satuttaa ei saa sekä aikuisille sääntönä ohjaksien pitäminen itsellä. Ohjauksen tavoitteena näin myös positiivisen, rauhallisen ja lempeän otteen, yhteyden rakentamisen lapsiin ja katsekontaktin tavoittelun sekä kannustavan asenteen ja positiivisen palautteen annon. Hoivan anto ja turvallisuuden tunteen luominen olivat myös hyvin tärkeitä asioita.

Theraplay-leikit jakautuvat seuraaviin kategorioihin: jäsentäminen, yhteyden rakentaminen, hoivaaminen ja haaste. Tavoitteenani oli luoda näiden kategorioiden mukaan jokaiselle kerhokerralle painotusalueet ja ottaa kerhon aikana jokaisesta edellä mainituista ryhmistä juuri tälle ryhmälle sopivia leikkejä.

5 OPINNÄYTETYÖN METODISET PERUSTELUT JA AINEISTON KERUU

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tärkeää yhdistää käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. Hyvän opinnäytetyö nousee koulutusohjelman opinnoista ja on työelämälähtöinen. Työn avulla voi luoda yhteyksiä työelämään sekä syventää omia tietoja ja taitoja jostakin itseä alalla kiinnostavasta aiheesta. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tärkeää löytää toimeksiantaja omalle työlle. (Vilka & Airaksinen 2004, 9, 16) Omassa työssäni yhdistyvät nimenomaan toteutus ja raportointi. Toiminnallisuutta työhöni toivat myös ryhmänohjaus ja hallinta. Työ myös sopii hyvin opintoihin laajentaen tietämystä ja taitoa entisestään itseä kiinnostavasta aiheesta työn ollessa myös työelämälähtöinen. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutui omassa työssäni rikastuttaen työpaikkaani samalla kun työ mahdollisti omaa kasvuani ja kehittymistäni työssäni. Toiminnallisen kerhon ohessa loin työpaikalleni vuorovaikutuksellista leikkiä-vihon, jolle tilausta tuli jo laajemminkin.

5.1 Kohderyhmä

Toiminnan kohde työlleni oli alusta asti päivähoitoikäiset lapset ja ajatuksena toteuttaa toiminnallinen kerho päiväkodissa. Ryhmäksi muotoutui viiden 4-5-vuotiaan pojan pienryhmä. Tilaajana työlleni oli ensisijaisesti Päärnäisten päiväkotitoiminta ja laajemmin Porin kaupungin päivähoito. Toteutin kerhoa työajallani. Kerhon oheistuotteena valmistuneen vuorovaikutuksellista leikkiä-vihon oli tarkoitus ensi suuntautua Päärnäisten päiväkodille, mutta johtajan kanssa keskusteltua päädyimme, että jaan vihkoa koko Länsi-Porin alueen päiväkodeille. Halu tähän levitykseen perustui johtajan ajatukseseen viedä uusia ja hyviä ideoita laajemminkin eteenpäin ja koska hän on kyseen omaisen alueen keskuspäiväkodinjohtaja, halusi hän vihon levitykseen vähintään omalle alueelle. Vihko toimitetaan myös päivähoitoyhteisöjen kirjastoon.

5.2 Toiminnan havainnointi

Opinnäytetyössäni alusta alkaen nousi keskeiselle sijalle havainnointi. Ryhmän kuvaus perustuu havainnointeihin, joita on myös kirjattu lasten varhaiskasvatussuunni-

telmiin. Vuorovaikutusleikkikerhoa toteutettaessa havainnointi oli kokoajan läsnä. Havainnointia tein kerhon aikana itse osallistuen samalla toimintaan. Kerhon jälkeen kirjasin heti mielessäni olevia havaintoja paperille. Tätä havainnointia rikastutti vielä kerhokertojen videointi. Videomateriaali toimi suurena havainnointimateriaalina kerhokertojen raportoinnille.

Tieteellinen havainnointi on järjestelmällistä, suunnitelmallista ja kriittistä. Havainnointi on aineiston keräämisen ja uusien havaintojen tuottamisen tapa. Havainnollistaminen tulee taas esiin tutkimustekstinä ja on täten keino tuoda tutkimus ja uusi tieto toisten tietoisuuteen ja arvioitavaksi. (Vilka 2007, 5.) Omassa työssäni havainnointia tapahtui kerhon osalta ja havainnollistaminen näkyy kerhokertojen raportointina.

Arkihavaintoihin liittyy usein väärin muistamista ja riski tehdä vääriä johtopäätöksiä. Näitä asioita pyritään tietoisesti välttämään tieteellisellä otteella. Havainnointi on usein myös rajattua ja tietoisesti valikoitunutta. (Vilka 2007, 11.) Itselläni havainnoinnissa suurena tukena toimi videointi, sillä kerhoa ohjatessa ei huomaa kaikkea ryhmässä tapahtuvaa, eikä kaikkeen pysty kiinnittämään huomiota, kun huomion vaatii itse toiminta ja lapsi, jonka kanssa toimintaa toteutetaan. Myös toisen ihmisen havaintoja tilanteesta on hyvä kysyä, mikäli tämä on mahdollista. Itselläni kerhokeroilla oli ohjaajapari, jolta sain kysellä hänen havaintojaan sekä huomioita. Toiminnan tavoitteiden luominen teki havainnoinnista suunnitelmallista. Tavoitteiden lisäksi havainnoimme ohjausparini kanssa paljon myös lasten toimintaa ryhmässä ja tämän kaltainen yhdessä pohdiskelu ja havainnointi toi meille työhömmekin uusia näkökulmia.

Havainnointimenetelmääni ei suoraan voi nimittää tietyksi havainnointimenetelmäksi. Videointia voisi pitää piilohavainnointina, mutta lasten videointiin päiväkodissa on kuitenkin pyydettävä lupa vanhemmilta, eikä täten videointia tehdä salassa. Lapsille en mainostanut, että kerhoa videoidaan, jottei heidän keskittymisensä suuntautuisi kameraan tai heidän toimintansa muuttuisi videoinnin takia. Lapset tiesivät videokamerasta ja näkivätkin kameran. Joskus myös näytin lapsille videokuvaa heistä itsestään. Havainnointiani voisi paljolti luokitella osallistuvaksi havainnoinniksi, jossa tutkija osallistuu tutkimuskohteensa toimintaan tutkimuskohteen ehdoilla ja yhdessä sen jäsenten kanssa ennalta sovitun ajanjakson (Vilka 2007, 44). Havainnoi-

tini on kerhokerroista, joista oli valmiiksi informoitu kerhon ajankohdat ja aikaväli. Toiminta myös tapahtui lasten ehdoilla, vaikkakin toiminta oli valmiiksi suunniteltua ja olin itse toiminnassa ohjaavana aikuisena mukana ohjaajaparini kanssa. Havainnointi oli suunnitelmallista, kerhokertoja ohjattaessa en niinkään miettinyt havaintoja, mutta pyrein kirjoittamaan kaiken huomioimani ylös kerhokerran jälkeen ja täydensin havaintojani tavoite listani ja videomateriaalin avulla, jolloin havainnointini oli suunniteltua havainnointia. Havainnoitsin kerhoa kokonaisuudessa: tilanteita, omaa toimintaani, ohjaajaparin toimintaa, lapsia sekä koko ryhmää kokonaisuutena.

5.3 Ohjaustyön periaatteita

Ohjaus on oleellinen osa opinnäytetyötäni ja tulee työssä ilmi lapsiryhmänohjauksena. Ohjaustyö ihmisten parissa on suurissa määrin rationaalisia harkittuja toimenpiteitä ja suunnitelmallista menetelmien ja välineiden käyttöä, mutta myös vuorovaikutusta. Vuorovaikutustaidot onkin yksi työväline. Rationaalisimmankin toiminnan puitteissa on kuitenkin intuitiolla, toisen ihmisen kohtaamisen taidolla ja yleisellä ihmissuhdekyvykkyydellä ratkaiseva merkitys ohjaustyön onnistumisessa ja laadussa. (Mäkitalo 2004, 235-236.) Kuhunkin tilanteeseen on osattava ottaa oikeanlaiset vuorovaikutustaidot käyttöön ja tämä vaatii monipuolisten vuorovaikutustaitojen osaamista ja taitoa työskennellä muuttuvissa tilanteissa. Tähän työhön ohjausperiaatteita nousee myös Theraplay-menetelmästä, jotka sopivat hyvin yhteen yleisten ohjaustyön periaatteiden kanssa.

Ohjaajan toiminta ja puhe sekä toisen osapuolen niistä tekemät tulkinnat ja johtopäätökset vaikuttavat aina tapaan, jolla osapuolet hahmottavat tilanteen. Osa puheella tehdyistä asioista ja tarkoituksista on tietoisia, osa taas tiedostamattomia. Puheessa ja tavassa toimia kuvastuvat ihmisen asema yhteiskunnassa tai työyhteisössä, ideologia ja arvot. Kommunikoinnissa ja toiminnassa onkin tärkeää kiinnittää huomiota itse vuorovaikutusprosessiin eli siihen, miten sanominen tapahtuu ja miten se vaikuttaa osapuolten käyttäytymiseen. (Mäkitalo 2004, 236) Omassa työssäni oli ohjaajan esimerkillä tärkeä osa onnistuneeseen toimintaan. Ohjaajan tapa toimia ja puhua lasten parissa välittää tiettyä mallia lapsille.

Kognitiivinen empatia eli taito ymmärtää, päästä selville toisen henkilön ajatuksen- kulusta ja toiminnasta on osana hyvää vuorovaikutusta ja ohjausta. Tämä edellyttää omien arvojen ja asenteiden tiedostamista, tasa-arvoista suhtautumista, erillisyyttä, itsekeskeisyydestä luopumista sekä ajan antamista toiselle ja vuorovaikutukselle. Hyvä ohjaaja ottaa huomioon sekä omat että toisen tunteet ja käyttää niitä välineinä yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Toiminnan ohjauksessa tärkeää on tuki. Oh- jauksessa tulisi keskittyä tavoitteiden, tunteiden ja uskomuksien tukemiseen. Moti- vointi osa tukemista ja edellyttää inhimillisten emootioiden ja niiden vaikutusten ymmärtämistä sekä inhimillistä kohtelua. (Mäkitalo 2004, 236-237.)

6 VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHON TOTEUTTAMINEN

6.1 Kerhon suunnittelu

Idea vuorovaikutusleikkikerhoon lähti jo sosionomi opintojeni alkutaipaleella, kun luokkatoveri piti esitelmän aiheesta Theraplay. Esitelmä herätti mielenkiintoni ja ai- heesta käytiin keskustelua. Opintojen toisena vuotena aloitin työt erityisavustajana päiväkodissa ja Theraplay tuli taas eteeni. Olin avustajana lapselle, jolla oli kielelli- sessä kehityksessä vaikeutta. Alueen kiertävä lastentarhanopettaja oli käynyt ryhmä- Theraplay koulutuksen ja kävi pitämässä päiväkodissamme kielikerhoa, johon myös avustettavani pääsi osallistumaan. Täten pääsin seuraamaan ja tutustumaan taas ai- heeseen. Aihe alkoi yhä enemmän kiinnostaa minua.

Mielenkiinto lapsen kehitykseen varhaiskasvatuksessa ja Theraplayhin herättikin sit- ten ajatuksen opinnäytetyöstä ja lähdin perehtymään lisää Theraplayhin ja sitä myötä vuorovaikutuksen ja leikin kehittymiseen varhaislapsuudessa. Viime vuoden puolella otinkin ajatustani kerhosta puheeksi muutaman kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa, joiden kanssa olen ollut työni puolesta tekemisissä. Syntyi ajatus vuorovaiku- tusleikkikerhosta joka perustuisi ryhmä-Theraplay menetelmään. Ryhmä-Theraplayn vetäminen vaatisi erillisen koulutuksen käymistä, joten sen takia työmuoto toimii oman kerhoni perustana eikä suorana ohjenuorana. Viime syksynä otin asian puheek- si myös lähiesimieheni kanssa. Lähiesimieheni on Päärnäisten päiväkodin johtaja ja

samalla Länsi-Porin aluepäiväkodin johtaja ja hän näytti vihreää valoa kerholleni ja oli oikein mielissään tällaisesta toiminnasta. Sain myös luvan pitää kerhoa työaikanani.

Lähdin ajatuksesta, että haluan toteuttaa kerhon päiväkotiryhmässä, jossa itse olen töissä ja jossa lapset ovat jo tuttuja minulle. Suurin syy tähän oli, että halusin kohdistaa hyödyn omalle työpaikalle, mutta myös päiväkotiryhmästä jossa olen töissä kumpusi tarvetta tämäntapaiselle toiminnalle. Kerhoon tarvitsin avustavan ohjaajan kanssani kerhoa vetämään ja puhuin ryhmän toiselle lastentarhanopettajalle Ainolle asiasta ja keskustelimmekin paljon kerhosta yhdessä ja hän oli innokas lähtemään kerhoa kanssani vetämään. Puhuin myös ryhmän toisen lastentarhanopettajan, Riitan kanssa asiasta ja hän lupasi olla avustava ohjaaja siinä tapauksessa, mikäli Aino ei pääsis kerhoa aina kanssani vetämään. Kävimme myös keskustelua yhteisistä linjoista ja kerhon toteutusajankohdasta ja sovittamisesta päiväkotipäivään.

Aloin kirjoittaa toimintasuunnitelmaa ja sitä myötä työ alkoi selkiytyä. Annoin myös kummallekin mahdollisella avustavalle ohjaajalle ja samoin päiväkodin johtajalle toimintasuunnitelman luettavaksi, josta ilmeni tiivistetysti kerhon toiminta-ajatus ja ohjaajien työskentelytapa. Johtajalta tuli hyväksyntä suunnitelmalleni ja sain opinnäytetyösopimukseen allekirjoitukset myös koulutusvastaavalta. Avustavat ohjaajat, Aino sekä Riitta pitivät suunnitelmastani.

Suunnitelmassani päädyin viiteen kerhokertaan ja maksimissaan viiden lapsen ryhmään tutustuessani teoriaan ja pohtiessani työn laajuutta. Kun sain kerhon aikataulun ja ryhmän rakenteen suunniteltua ja opinnäytetyösopimuskin oli allekirjoitettuna, laadin lasten vanhemmille lupakyselyt kerhoon osallistumisesta (liite 2). Halusin kuvata kerhokerrat työskentelyn kehittämiseksi ja havainnoinnin tueksi sekä mahdollisesti opinnäytetyön esittämisen tueksi tulevassa raportointi seminaarissa, joten oleellista oli kysyä myös näihin lupa vanhemmilta. Kaikilta vanhemmilta tuli lupa sekä kerhoon osallistumisesta että kuvaamisesta ja kuvamateriaalin käytöstä työn raportointi tilaisuudessa.

Kun kerhon lapsi rakenne oli selvä, aloin suunnittelemaan kerhokertoja (liite 3). Suunnittelin kaikki kerhokerrat etukäteen, paitsi viimeistä kerhokertaa, jonka suun-

nittelin vasta neljännen kerhokerran jälkeen, sillä tarkoituksena oli ottaa viimeiselle kerhokerralle lasten suosikki leikkejä. Laadin lapsille täytettäväksi myös lapsen palautekysely lomakkeen (liite 1). Joka kerho kerran jälkeen lasten kanssa täytettiin lomake, josta lapsi sai valita iloisen tai surullisen hymynaaman kuvan sen mukaan, mitä piti kerhokerrasta. Lomakkeen loppuun jätin vielä tilan lapsen mahdollisia kommentteja varten, tähän tarkoitus ei ollut alkaa tenttaamaan lasta vaan vain kysäisemään, mistä piti ja kirjata mikäli lapsi jotain vastaisi tai muuten mainitsisi. Kerhon avustavalle vetäjälle anoin omat kopiot suunnitelmista ja yhdessä käytiin läpi mitä kerhossa tapahtuu ja mitä sen jälkeen.

Pääasiallisena teoriapohjana kerholleni toimii Theraplay ja ryhmä-Theraplay erityisesti. Theraplay on yhdysvalloista lähtöisin oleva terapiamuoto ja ryhmä-Theraplay on yksi sen paljon käytetty muoto. Käytin ryhmä-Theraplayn teoriaa pohjana omalle vuorovaikutusleikkikerholle. Kerhon rakenne pohjautuu ryhmä-Theraplayn rakenteeseen, sääntöineen ja aktiviteetteineen. Kerhon eri toiminnot ovat tästä menetelmästä ongittuja ja kerhon leikit ovat Theraplay kirjassa esitetyjä leikkejä.

6.2 Suunnittelussa huomioon otettavat riskit ja ongelmat

Mahdolliset riskit ja ongelmat on syytä miettiä ja kartoittaa kun lähtee suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa, jotta osaisi välttää näitä tai ainakin valmistautua mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Ohjausparin valintaa piti erityisesti pohtia jo työn alkutaipaleilla. Piti saada joku innokas mukaan. Innokkuus ei kuitenkaan yksin riitä vaan yhteinen sävelkin pitäisi löytyä ja toisen pitäisi myös ymmärtää toiminnan tavoitteet ja ohjausmenetelmät. Toinen työpariin liittyvä huomioon otettava asia oli se jos pari sairastuisi tai ei jostain syystä pääsisi joka kerta mukaan. Tähän varauduin siten, että pyysin myös toista ohjausparia ikään kuin sijaiseksi sairastumisen varalta. Toinen heti alkuun mieleen tullut riski kerhon ohjaukseen liittyen oli oma sairastuminen. Mikäli itse sairastuisin, olisi kerho kerta jätettävä väliin tai siirrettävä. Tällöin olisi informoitava ohjausparia sekä kerhoon osallistuvien lasten perheitä. Tässä kohdalla etunani oli, että kerhon toteutus tapahtui omassa työpaikassani päiväkodissa, lasten päivähoidon aikana. Vanhemmilla oli kuitenkin mahdollisuus tuoda lapsia vapaaapäivinä kerhoon, joten vanhempia oli tämänkin takia hyvä informoida, mutta

myös hyvän yhteistyön vuoksi kodin välillä. Informoinnin kautta vanhemmat ovat myös tietoisia mahdollisista muutoksista.

Lasten lupa osallistua kerhoon on kysyttävä vanhemmilta ja tähän liittyy aina mahdollisuus että vanhemmat kieltäytyvät. Lupakyselyt täytyy tehdä hyvissä ajoin. Mikäli kieltäytymisiä tulee voi vielä kysyä toisia lapsia mukaan. Lupaa kysyin myös lasten videointiin kerhossa ja videomateriaalin esitykseen opinnäytetyön raportointiseminaarissa. Videointi edesauttaa omaa havainnointia, auttaa kerhokerran läpikäymisessä ja rikastuttaa työn esitystä, mutta mikäli kieltäviä vastauksia tällaisessa tilanteessa tulee, tarvitsee sopeutua toisenlaisiin ratkaisuihin, joihin videointi ei liity. Tällöin havainnointi tarvitsee raportoida sekä oman että ohjausparin muistin avulla ja havainnointi perustuu vain kerhon aikana tulleisiin havaintoihin.

Toiminnan kannalta huomioon otettavia mahdollisuuksia olivat myös lasten osallistumattomuus toimintoihin ja poissaolot kerhosta. Lähdin ajatuksella, että kaikki lapset saavat mahdollisuuden osallistua toimintoihin, heitä kannustetaan, mutta heillä tulee olla myös mahdollisuus kieltäytyä tai kokeilla toimintaa myöhemmässä vaiheessa joko kerhon puitteissa tai muuna aikana päivähoitossa. Ryhmäni muodostui osallistujia määrältään pieneksi siinä suhteessa, että jos useampi lapsi on poissa, jää osallistujamäärä helposti hyvin pieneksi. Poissaoloille ei kuitenkaan voi mitään ja lähtökohtaisesti kerho pidetään sovittuna aikana ja lapsilla on mahdollisuus tulla kerhoon vaikka heillä olisi päivähoitosta vapaapäivä.

6.3 Palautekysely kerhosta

Laadin vuorovaikutusleikkikerhoon lapsille täytettäväksi lomakkeen, jolla halusin selvittää pitivätkö lapset kerhokerrasta ja oliko täten tavoite toteutunut. Kyselyssä kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla (Vilkka 2007, 27). Kyselylomakkeen rakensin lapsille selkeään malliin (liite 1). Lomakkeessa on kaksi kasvojen piirroskuvaa, joista toinen merkkää sitä, että lapsella oli kivaa ja toinen, että ei ollut kivaa. Alle on jätetty vielä pieni tila mahdollisille kommentteille, kun lapselta kysyttiin mikä oli kivaa tai mikä ei ollut kivaa. Kyse oli laadullisesta tutkimusmenetelmästä, joka on toimiva selvityksen toteuttamisessa, kun

tavoitteena on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen, omassa työssäni kerhon tavoitteiden toteutumisen arviointi. (Vilkkä & Airaksinen, 2004, 63.)

6.4 Ryhmänkuvaus

Kerhoon halusin ottaa mukaan lapsia, joille voisi olla erityisen hyödyllistä tämänkaltaisen vuorovaikutuksen tukeminen. Liikkeelle lähdin kahdesta lapsesta, joiden kielellinen kehitys ei ole aivan ikätason mukaisella tasolla ja siitä alkoi ryhmä muodostua ja lopulta oli koossa 5 poikalapsen ryhmä, iältään 4-5-vuotiaita. Ryhmästä tuli monipuolinen ja kieltä ja vuorovaikutusta tarkasteltaessa haasteellinen. Ryhmään tuli mukaan lapsia, joilla oli kielenkehityksessä ongelmia tai viivästymää ja heidän kohdallaan tämä on vaikuttanut heidän suhteisiinsa muiden lasten kanssa ja siten myös leikkiin. Osalla ryhmän lapsista kielenkehityksessä ei ole havaittu poikkeavuutta, mutta toisilla on huomattu arkuutta ja itsensä kuulluksi tulemisen vaikeutta. Mukaan ryhmään tuli eri kulttuuritaustaisia ja yksi kaksikielinen lapsi, jonka kohdalla huolena on ollut kielten kehittymisen hitaus. Ymmärryskykyä ryhmän lapsilta löytyy, osan kanssa vuorovaikutuksen tosin pitää olla erityisen selkeää ja tarkkaa, jotta he pysyvät mukana. Toisten ryhmän lasten ohjeiden ja puheen ymmärrys oli helpompaa. Osalle kerhon lapsista oli varhaiskasvatussuunnitelmissa maininta pienryhmätoiminnan mahdollisuuksista tukea lapsen kehitystä kannattavana työmuotona. Kahdelle kerhon lapselle on myös isoissa ryhmätilanteissa mukana olo ollut hankalaa, keskittymisen ja ymmärtämisen vaikeuden takia. Kerhon lapset muodostuivat myös päiväkodin samasta ryhmästä, joten he olivat ennestään tuttuja toisilleen.

Ensisijaiseksi ohjaajapariksieni pyysin päiväkodin lastentarhanopettajaa Ainoa, jolla oli kokemusta jo vastaavasta toiminnasta ja myös kiinnostusta. Toiseksi ohjaajapariksi, Ainon mahdolliseksi sijaiseksi pyysin Riittaa, joka myös on Päärnäisten päiväkodin yksi lastentarhanopettaja ja jolta myös kiinnostusta asiaan löytyi. Kummatkin lastentarhanopettajat työskentelevät minun lisäkseni ryhmässä, josta lapsiryhmän kerhoon kokosin, jolloin heillä oli myös jo kokemusta ja tietämystä lapsista.

Kerhokertojen läpikäymisen ymmärrettävyyden helpottamiseksi, olen työhöni ottanut keksityt lasten nimet. Todelliset lasten nimet ovat siis muutettuja. Kerhon osallistujat olivat Antti, Pekka, Topi, Matti ja Heikki.

6.5 Kerhon toteutus

Kerho toteutui aikavälillä 15.3.2011-15.4.2011 poiketen alkuperäisestä suunnitelmasta, jonka mukaan kerhon piti toteutua aikavälillä 8.3.2011-5.4.2011. Kerhon aloittamisen siirtyminen johtui omasta sairastumisestani ja siirtymisestä informoitsin heti työyhteisöä ja ohjaajaparejani sekä lasten perheitä. Toiminta päästiin aloittamaan 15.3.2011 ja kerhokerrat sujuivat tämän jälkeen aikataulun mukaisesti viimeistä kerhokertaa lukuun ottamatta, joka automaattisesti siirtyi viikolla eteenpäin kerhon aloittamisen siirtymisen johdosta. Tämän lisäksi viimeinen kerhokerta siirtyi parilla päivällä eteenpäin, jotta saatiin koko kerhoryhmä koottua yhteen viimeisellä kerralla. Myös tästä muutoksesta keskustelin työyhteisössä ja informoin lasten vanhempia. Kerhokerrat toteutuivat muutoin ennalta tehtyjen suunnitelmien mukaisesti. Kerhokerrat kestivät 20-40 minuuttia kerrallaan ja kokoonnuimme kerran viikossa pääsääntöisesti tiistai aamuisin, muiden ryhmän lasten siirtyessä ulos. Kerhotila meille tuli päiväkotiryhmän isosta leikkihuoneesta, josta rajasin ohuilla patjapaloilla meille kerhotilan.

Kerhon rakenne oli joka kerralla sama, seuraavine toimintoinen:

- Tilaan saapuminen, jonka tapa vaihteli eri kerhokerroilla.
- Alkulaulu, joka pysyi samana koko kerhon ajan.
- Kerhosta kertominen.
- ”Pipien” tarkistus ja hoito.
- Kaksi leikkiä, jotka vaihtelivat (viimeisellä kerralla kolme mielileikkiä).
- Herkkuhetki muumikeksien parissa, jonka aikuinen syöttää lapselle. (viimeisellä kerralla lisäksi jaffakeksi).
- Loppulaulu, joka pysyi aina samana.
- Tilasta poistuminen, jonka tapa vaihteli eri kerhokerroilla
- Kerhon päätyttyä palautekyselyn täyttö lasten kanssa.

Tarkat kerhokertojen suunnitelmat ovat liitteinä (liite 3) Alkulauluna laulettiin: ”Heikki kaveri, Heikki kaveri, kiva kun oot täällä, Heihei, heiheihei, kivakun oot täällä.” Lauletaessa lapsen nimi, heitettiin hernepusi lapselle ja elein pyydettiin lasta heittämään pussi takaisin. Loppulauluna kerhon päätteeksi ennen tilasta poistumista laulettiin: ”Nyt on leikit leikitty ja lähdevä on. Hei vaan, hei vaan hei ja lähdevä on. Ensi kerran tavatessa uudet leikit on. Hei vaan, hei vaan hei ja lähdevä on.”

Minun lisäksi avustava ohjaaja osallistui kerhon toteuttamiseen eri toimintoja tehden lasten kanssa, mikäli hänen ei tarvinnut pitää muuten koossa ryhmää sillä välin kun itse toteutin toimintoja lapsen/lasten kanssa. Säännöt, kuten kerhon rakenne tulivat myös ryhmä-Theraplayn mallista:

- pidetään hauskaa,
- pysytään yhdessä,
- satuttaa ei saa ja
- aikuinen johtaa toimintaa.

Joka kerhokerran alussa käytiin säännöt läpi ja ensimmäisellä kerralla kerrottiin ja myöhemmillä muisteltiin että millainen meidän kerho on.

Kerhokertojen toiminnan painotus tuli Theraplayn eri aktiviteetti alueista:

- jäsentäminen,
- yhteyden rakentaminen,
- hoiva ja
- haaste.

6.5.1 Ensimmäinen kerhokerta

Ensimmäistä kerhokertaa luonnollisesti jännitin hieman. Vaikka ohjaustilanteita päiväkodissa olen ennekin vetänyt, tieto siitä, että toteuttaa osaa opinnäytetyöstä toi jännitystä tilanteeseen. Jännitystä toi myös se, että ensisijainen ohjaajaparini Aino, oli sairastunut eikä päässyt täten kerhoa kanssani ohjaamaan. Onneksi tähän mahdollisuuteen oli varauduttu ja Riitta, jonka kanssa olin sopinut hänen astuvan ohjausparikseni tällaisessa tilanteessa, tuli nyt ohjausparikseni ensimmäiselle kerralle. Lapsille

puhuttiin etukäteen kerhosta, mutta muiden lähtiessä ulos, osaa harmitti jäädä sisälle. Harmitus kuitenkin unohtui, kun lapset huomasivat, etteivät jää yksin sisälle ja kuulivat pääsevänsä kerhon jälkeen vielä ulos. Lapsia oli tällä ensimmäisellä kerhokerralla mukana neljä, yhden ollessa pois. Mukana olivat Antti, Topi, Matti ja Heikki. Pääpainona ensimmäiselle kerhokerralle leikkien myötä tuli yhteyden rakentaminen ja hoivaaminen.

Pyysin lapsia tekemään jonon leikkihuoneen ovelle ja ottamaan edellä olevan olkapäistä kiinni ja niin lähti junamme kohti kerhoa, ”tsuku, tsuku, tsuku”. Lapset hyvin oivalsivat suuresta huoneesta rajatun alueen ja siirtyivät istumaan patja-alueelle, jossa muodostimme piirin. Suuremmitta puheitta, mainiten että nyt ollaan kokonnuttu leikkikerhoon yhdessä, aloitin alkulaulun, jossa jokainen lapsi toivotettiin yksilöllisesti tervetulleeksi kerhoon. Lapset hoksasivat hyvin laulu-leikin ja lopussa jo osallistuivat mukaan laulamiseenkin.

Alkulaulun jälkeen kerroin kerhosta, mitä teemme ja mitkä ovat sääntömme. Kerroin kuinka monta kertaa kokoonnumme ja keitä kerhoon kuuluu ja ketä on nyt ensimmäisellä kerralla poissa. Lapset kuuntelivat tarkkoina mitä on luvassa. Ensin vuorossa oli ”pipien” tarkistus ja hoito rasvalla. Tämä oli uutta lapsille, joten tarvitsi tarkemmin kertoa mistä on kyse. Etsimme Riitan kanssa lasten käsistä mahdollisia mustelmia, haavoja tai naarmuja, jotka voisivat olla ”pipejä”. Hoidimme yhtä lasta kerrallaan ja ensimmäisiä hoitaessamme kaksi muuta lasta tarkkailivat mitä teemme ja alkoivat jo katsella valmiiksi käsiään. Kaikilta löytyi jotain hoidettavaa ja toisia rasvaus nauratti, toiset käänsivät katsetta taas pois päin ja olivat hiljaisempia. Topiin oli erityisen vaikea saada katsekontaktia.

Tämän hoivatoiminnon jälkeen oli ensimmäisen varsinaisen leikin vuoro, joka oli yhteyden rakentamisen aktiviteeteistä. Leikin nimi oli ”poksuposket”. Ideana leikissä oli että ohjaaja puhaltaa poskensa täyteen ilmaa ja lapsi ”poksauttaa” ne käsillään, jonka jälkeen lapsi puhaltaa poskensa täyteen ja aikuinen ”poksauttaa” lapsen posket. Kaikkien lasten kanssa leikittiin vuorollaan hetki leikkiä ja huoneen täytti nauru. Kaikki lapset eivät osanneet kunnolla puhaltaa poskiinsa ilmaa. Topi ei halunnut lainkaan puhaltaa poskiinsa ilmaa ja antaa toisen poksauttaa poskia, mutta kokeili kyllä poksauttaa aikuisen posket. Tosilla lapsilla huomasi arkuutta leikin alussa, mut-

ta leikki vei useimmat mennessään ja arkuus jäi. Lapset odottivat hienosti omaa vuoroaan päästä aikuisen kanssa leikkiin ja seurasivat tällä välin leikkiä.

Leikin lopettaminen sujui vaivattomasti ja lapset jäivät odottamaan mitä sitten tapahtuisi. Vuorossa olikin toinen leikki, jonka nimi oli huopakeinu ja tämä leikki oli hoi-va-aktiiviteeteistä. Huopakeinussa kummatkin ohjaajat ottavat huovan reunoista kiinni lapsen asettuessa makaamaan huovalle. Huopa nostetaan irti lattiasta ja lasta kei-nutetaan niin, että lapsi näkee toisen aikuisen kokoajan. Lapset olivat innokkaita osallistumaan tähän leikkiin. Matti arasteli kovasti leikkiä, mutta seurattuaan aikansa leikkiä ja pienen suostuttelun ja rohkaisun kautta Mattikin uskaltautui kokeilemaan ja tuli keinuun vielä toisen kerran kun kävimme kaksi kierrosta läpi. Ensimmäisellä kerralla hän tuli ensin istumaan syliini huovan päälle ja siitä rohkaistui istumaan itse huovan päälle ja pian jo makaamaankin. Topi oli ainut joka ei halunnut toista kertaa keinuun, eikä hän tuntunut toisten tavoin keinusta nauttivankaan. Toiset lapset olisi-vat mielellään keinuneet vielä useammankin kerran, mutta raja asetettiin kahteen ker-taan ja sanottiin, että voidaan joskus uudelleen leikkiä samaa leikkiä joko kerhon tai muun toiminnan puitteissa päiväkodissa. Lapset tyytyivät tähän suhteellisen helposti ja pääsimme taas siirtymään sujuvasti seuraavaan toimintoon.

Kerho alkoi lähentyä loppuaan ja oli aika kerätä lapset taas piiriin ja aloittaa pieni herkkuhetki. Lasten silmät kirkastuivat kun he näkivät muumikeksipaketin. Kerroin, että nyt hieman herkutellaan yksien keksien verran. Herkkuhetkessä minä ja Riitta syötimme lapsille keksit kädestä ja jokainen lapsi suostui syötettäväksi ja söi mielel-lään keksin. Kun kaikki olivat saaneet herkkupalan ja suun tyhjäksi, oli loppulau-lumme aika. Laulu sujui mukavasti ja tämän jälkeen kokosin lapset jonoon ja menin itse tekemään Riitan kanssa ovelle portin, niin että nostimme kädet ylhäällä yhteen ja lapset kulkivat porttimme alta pois leikkihuoneesta ja kerhosta.

Kerhokerran jälkeen täytimme lasten kanssa vielä palautekyselylomakkeen ja kaikki lapset tykkäsivät kerhokerrasta. Erityisiä kommentteja tuli huopakeinun mukavuu-desta ja herkkuhetkestä. Hyvillä mielillä saatiin siis ensimmäinen kerhokerta päätök-seen.

6.5.2 Toinen kerhokerta

Toisella kerralla ohjaajaparini toimi Aino. Lapsia oli vain kaksi, joista toiselle kerhokerta oli ensimmäinen, mukana olivat Pekka ja Topi. Mietin, että pidämmekö kerhoa kun on vain kaksi lasta, mutta päädyin nopeasti siihen, että pidämme siitä huolimatta. Kerho luonnistui hyvin näinkin pienellä osallistujamäärällä. Pekalle, joka oli ensimmäistä kertaa kerhossa, tämä oli hyvä tapa aloittaa, koska hänellä on ollut vaikeuksia pysyä mukana ryhmätilanteissa. Kerhon leikkien pääpaino oli yhteyden rakentamisessa ja haasteessa.

Tällä kertaa kerhoon jääminen muiden lähtiessä ulos ei harmittanut. Topi muisti kerhon ja mistä on kyse ja Pekka taas oli utelias uudelle asialle ja mielissään, mutta myös hieman ihmeissään ettei tarvitse mennä ulos. Tulimme kerhoon käsi kädessä ja Pekalle tilanne tuntui olevan jännittävä kaikessa uutuudessaan. Lapset tulivat hyvin kerhoalueelle ja istuutuivat patjapalojen päälle. Kummatkin pojat rauhoittuivat kuitenkin kuuntelemaan alkulaulun ja osallistuivat lauluun leikkien. Uutuus Pekalle oli niin hienoa, että puhetta riitti heti alussa ja hän kuvitteli olevansa saarella ja että merta oli ympärillä. Kerhohetkessä en ymmärtänyt mitä hän yritti kertoa, mutta videolta kuunneltuani tarkemmin ymmärsin, mitä hän kertoi ja Aino oli ymmärtänyt jo kerhohetkessä jonkin verran Pekan puheesta. Huomasin myös videota katsoessa, että aikaa lapsen puheelle ja omille ymmärtämisyrityksille voisi antaa enemmän.

Laulun jälkeen kertosimme säännöt ja puhuimme taas kerhosta ja poissaolevista lapsista. Pekan oli vaikea keskittyä tähän, koska hän halusi kertoa kuvitelmiaan merestä. Pian aloitimme ”pipien” tarkistuksen ja hoidon. Aloitin Topin kanssa ja hän olikin valmiina tähän toimintoon ja näytti missä hänen käsissään on ”pipejä”. Aino aloitti ”pipien” tarkastamisen ja hoidon Pekan kanssa, kun hän oli ensin saanut hetken katsoa mistä on kyse. Pekka kyllä tuttuun tapansa uudessa tilanteessa ilmoitti heti ”en halua” ja ”ei ole”. Aino kuitenkin katseli pojan käsiä ja jutteli luomista ja joku mustelmakin sitten löytyi, jonka lopulta sai sitten rasvata ja löysipä poika itse toisenkin rasvattavan kohdan.

Ensimmäiseen leikkiin lähtö sujui pareittain, aikuinen ja lapsi parein ja leikkinä oli kumoon puhaltaminen, jonka painotus on yhteyden rakentamisessa. Pareina ase-

tuimme vastatusten ja pyysimme lapsia puhaltamaan itseämme, mutta lapset tarvitsivat enemmän johdattelua lähteäkseen puhaltamisleikkiin. Lähdimme kokeilemaan käteen puhaltamista ja pikkuhiljaa pääsimme siihen että lapsi yritti puhaltaen kaataa aikuisen kumoon. Kummatkin lapset innostuivat ja nauroivat kun hokasivat leikin idean ja puhaltamista olisi jatkunut vaikka kuinka ja kauan. Kumpikaan lapsista ei innostunut siihen että aikuinen yritti puhaltaa kumoon heitä. Topi ilmoitti minulle, ettei hän kaadu, kun pitää niin lujasti kiinni lattiasta. Kun pyysin häntä ottamaan kädet syliin, hän kertoi että on niin vahva, ettei kaadu. Vaikkei hän suostunut kaatumaan saimme kontaktia ja keskustelua toisiimme ja hän mielellään kaatoi minua. Ainon leikki sujui Pekan kanssa myös hyvin, mutta heidänkään leikissä lapsi ei suostunut kaatumaan ja hänen mielestä oli tylsää kun häntä puhallettiin, mutta kivaa kun hän sai kaataa aikuisen puhalluksellaan. Koitimme vielä, että lapset puhaltaisivat toisiaan ja he suostuivatkin lähtemään kokeilemaan leikkiä näin, mutta leikki tyssäsi siihen, että kumpikaan ei halunnut kaatua. Tämän kokeilun jälkeen saimme kuitenkin hyvin siirryttyä seuraavaan leikkiin, kun leikki ikään kuin loppui lasten suunnalta.

Toisena leikkinä meillä oli haasteellinen leikki, tasapainoilu tyynyjen päällä ja hyppy aikuisen syliin. Olin tehnyt valmiiksi kolmen korkuisia tyynyypinoja ikään kuin portaiksi, joita pitkin lapset saivat kulkea aikuisen avustamana ja koittaa tasapainoilua yhä useamman tyynyn päällä ja yhä korkeammalla. Kummatkin pojat lähtivät innoissaan tähän haasteelliseen leikkiin. Topi juoksi heti tyynyportaiden korkeimmalla portaalalle asti ja tuli sieltä Ainon sylin kautta lattialle. Pekkakin lähti reippaasti kipumaan tyynyportaita, mutta viimeiselle portaalalle ei uskaltanut itse nousta, mutta avustettuna pääsi ylös asti, jossa vähän pelotti ja hyppy minun syliin tapahtui nopeasti. Kummallekin annettiin paljon kehuja rohkeudesta ja taidosta. Teimme vielä toisen kierroksen, mutta Pekka ei halunnut enää toista kertaa kokeilla ja päästinkin hyvin siis siirtymään herkkuhetkeen.

Muumikeksit houkuttelivat lapsia ja herkkuhetki sujui hyvin. Loppulauluun keskittyminen oli Pekalle vaikeaa ja hän ei olisi halunnut lähteä tilasta poiskaan, mutta kun kerroin, että pöydällä viereisessä huoneessa odottaa jotain, heräsi mielenkiinto ja patjatietä pitkin pääsimme siirtymään kerhosta täyttämään palautelappuja. Palautelappuihin tuli myönteinen palaute.

Kerhon päätyamisen jälkeen kun menin siivoamaan huonetta kerhon jäljiltä, tuli Pekka katsomaan puuhiani. Hänelle oli jännittävää tyynypinojen päällä tasapainoilussa korkein askelma, eikä hän halunnut kokeilla toista kertaa, mutta nyt hän halusi asettaa robottileluna tasapainoilemaan sille korkeimmalle askelmalle, joka häntä itseään vähän pelotti.

6.5.3 Kolmas kerhokerta

Kolmannella kerhokerralla ohjauspari taas vaihtui ja Riitta toimi ohjaajaparinani, selvää oli myös että loppukerrat menisivät Riitan kanssa ohjaten kun Aino oli pitkään poissa töistä. Pääpaino leikeissä kohdistui tällä kertaa hoivaan ja haasteeseen. Kerhossa oli mukana tällä kertaa kolme lasta, joista Pekan ja Matin kanssa ensin kerhokerta aloitettiin, mutta Topikin tuli siten vielä mukaan hieman myöhässä, mutta pääsi hyvin mukaan kerhon touhuihin.

Kerhoon menimme tällä kertaa patjatietä kävellen. Alkulauluun keskittyminen oli hyvää ja lapset olivat laulussa mukana. Laulun jälkeen aloimme miettiä keitä on poissa ja vähän aikaa juteltuamme, tuli vielä Topi mukaan kerhoon. Hänet otettiin hyvin mukaan ja toivotettiin alkulaululla hänetkin tervetulleeksi. Pekka ei oikein jaksanut keskittyä tämän jälkeen alkupuheisiin kerhon säännöistä.

”Pipien” tarkistuksessa jokaiselta lapselta löytyi rasvattavia ja hoidettavia ”pipejä” käsistä. Keskustelua ja kontaktia tuli lasten kanssa yhä enemmän. ”Pipien” hoidon jälkeen lähdettiin leikkeihin, joissa mukana olivat pumpulipallot leikkivälineinä. Ensimmäisenä leikkinä oli hoivaa korostava vanutuppokosketus ja tässä leikissä kaikki lapset hieman arastelivat. Johdattelin lapsia leikkiin esitellen lelumme, pumpulipallot. Pyysin Mattia näyttämään mihin häntä pumpulipallolla koskin. Vaikeuksia leikissä tuli kun lasten olisi tarvinnut laittaa silmät kiinni, kun heitä kosketaan pumpulipallolla. Lopulta lapset Mattia lukuun ottamatta tähän rohkaistuivat. Lapset saivat myös koskettaa minua ja Riittaa pumpulipalloilla, niin että me laitoimme silmät kiinni ja näytimme mihin meitä oli koskettu, tähän taas ei yksi lapsista lähtenyt. Pekalle oli erityisen vaikeata aluksi osallistua leikkiin edes silmät auki. Sylini kautta kuitenkin

kin hänkin lähti mukaan leikkiin, kun ensin tunnusteltiin pumpulipalloa, siliteltiin sillä ihoa, koskettiin hassusti vatsaa ja sitten oltiin jo leikin tiimellyksessä.

Toisessakin leikissä leikkivälineenä olivat pumpulipallot ja tässä leikissä korostui haasteellisuus. Vuorossa oli pumpulipallojen varpailla poimiminen. Herätin lasten mielenkiinnon kun riisuin omat varpaani paljaiksi, jolloin Pekka kylläkin ilmoitti ”en halua sukkaa pois”. Näytin mallia miten pumpulipallo poimitaan ja taas kului ”en halua, en halua” Pekan suusta. Topi ja Matti alkoivat innokkaasti riisua varpaitaan paljaiksi, mutta Pekka ei halunnut ja hänen oli vaikea jäädä leikkiin mukaan. Kuitenkin, kun leikki eteni ja pumpulipalloja alettiin keräämään laatikkoon varpailla, osallistui Pekkakin leikkiin poimimalla käsillään laatikon viereen putoavat pumpulipallot. Aikamme leikittyä kaikki yhdessä ja jo toisen kerran täytettyämme laatikon pumpulipalloilla, aloimme pukea sukkaa ja tossuja takaisin jalkoihin ja siirryimme kerhon herkutteluvaiheeseen.

Matti osasikin jo kertoa, että sitten syödään muumikeksiä. Herkutteluhetki sujui hyvin, Pekka suostui tosin ainoastaan minun syötettäväksi, kenties sen takia, että minä syötin hänet viime kerrallakin, mutta syytä on vaikea arvioida. Loppulaulu laulettiin tällä kertaa piirissä nouston seisomaan ja kädet toistemme käsissä. Tällä kertaa loppulaulussa jaksoivat kaikki olla mukana. Kerhosta lähteminen oli hankalaa Pekalle ja hän sanoi: ”en halua ulos”. Selitin, ettei heti mennäkään ulos, mutta kerhosta lähdetään. Poistuttiin patjatietä pitkin juna muodostelmana pitäen etummaisen olkapäistä kiinni, mutta poislähdöstä harmissaan oleva Pekka irtautui junasta ja tuli yksin patjatietä pitkin pois kerhosta.

Palautelappuihin tuli jälleen lapsilta merkinnät, ”kivaa”. Ohjauksen ja ohessa tapahtuvan havainnoinnin huomaa kehittyvän kerta kerralta, uusia haasteita ja tilanteita tulee joka kerralla, mutta hyvin meni tämäkin kerhokerta ja yli puolenvälin kerhoa oli tässä vaiheessa jo käyty.

Kun menin siivoamaan kerhotilaa, tuli taas perässäni Pekka seuraamaan puuhiani. Siivotessani jälkiämme annoin hänelle pumpulipallon. Nyt hän alkoi riisua sukkaansa ja asetella pumpulipalloa jalkapohjaansa. Avustuksellani hän hoksasi miten pumpulipalloon tartutaan varpailla ja pian hän kaatoikin laatikon jossa pumpulipalloja oli

ja alkoi kerätä niitä varpaillaan laatikkoon. Hän siis selvästi halusi kokeille leikkiä, johon hän ei kerhon puitteissa rohkaistunut.

6.5.4 Neljäs kerhokerta

Neljättä kerhokertaa ohjasin Riitan kanssa ja mukana oli neljä lasta, Antti, Pekka, Topi ja Heikki. Pääpainoina leikeillä oli jäsentäminen ja hoiva. Kerhoon saavuttiin, matalan portin alta kontaten. Portti oli tehty isoista tyynypaloista. Kerhoon saavuttamme Pekka ilmoitti heti pissahädästä. Kerho ei ollut vielä kunnolla alkanut, joten jäimme muiden kanssa odottamaan ja juttelemaan siksi aikaa. Kun kaikki olivat koolla, aloitettiin alkulaulu, joka sujui jälleen kerran hyvin. Pekka ei kuitankaan oman laulusäkeensä jälkeen jaksanut enää keskittyä loppulauluun. Tällä kertaa kysyin lapsilta ketä kerhosta mahtaa puuttua. Lapset eivät osanneet nimetä puuttuvaa kerholaista, joten kerroin sitten ketä puuttuu, jonka jälkeen kertosimme taas kerhon säännöt ja jäljellä olevat kerhokerrat, joita olisi enää yksi tämänkertaisen jälkeen.

Alkulaulun ja alkujutustelujen jälkeen Topi osasi kertoa, että vuorossa on ”rasva”. ”Pipien” hoidossa Pekka ei malttanut odottaa vuoroaan ja seurata muita. Hänellä oli kovasti asiaa ja mielikuvitusmaailma vahvasti asioissaan esillä. Nyt oltiin taas meressä ja lauttamme vuosi vettä ja hänen täytyi saada tukkia vuotokohta, jonka jälkeen hän hieman rauhoittui. ”Pipien” hoito sujui hyvin ja ainoastaan Heikki ei löytänyt itsestään ”pipejä”, mutta antoi rasvata sitten kuivaa ihoa siltä varalta ettei tulisikaan ”pipejä”.

Ensimmäiseen leikkiin riitti mielenkiinnon herättämiseksi kun nostin ison paperiarokin pystyyn. Ajatuksena oli piirtää lasten vartaloiden ääriviivat papereille ja tämän aktiviteetin paino on jäsentämisessä. Kerroin lapsille mistä on kyse ja Pekka heti ilmoitti ”en halua” ja juoksi karkuun. Pekka tuli kuitenkin seuraamaan innokkaasti kun muista piirrettiin vartalo piirrokset. Lapset makasivat papereiden päällä rauhallisesti ja olivat innokkaita näkemään tuotoksen. Pekan kanssa tehtiin pienemmällä paperiarkille kämmenien ääriviivat ja hän oli niistä kovin ylpeä. Kuvat kerättiin vierekkäin lattialle ja niitä ihailtiin. Kerhon jälkeen Pekka halusi esitellä kaikille kämmeni-

ensä kuvia ja kysyttäessä kokovartalon piirtämisestä, sanoi että ”huomenna” ja vartalo piirrettiinkin myöhemmin.

Seuraavaan leikkiin mielenkiinnon herättämiseksi myös riitti leikkivälineen näyttö, tunneli. Lapset tiesivät heti mistä leikissä on kyse ja lähtivät innoissaan ryömimään tunnelia päästä päähän. He eivät kuitenkaan olleet tottuneet, että heitä on vastassa joku. Lapset saivat useamman kerran kulkea tunnelin läpi, ennekuin tunneli kerättiin pois. Pekkaa harmitti kun tunneli kerättiin pois ja hänen oli vaikea siirtyä herkkuhetkeen ja tulikin herkkuhetkeen mukaan vasta kun oli oma vuoro ja oli saanut hakea kämmenpiirroksen viereensä.

Loppulaulu tehtiin taas piirissä seisten käsi kädessä. Lapset osallistuivat hienosti, mutta Pekka ei jaksanut laulun loppuun asti keskittyä ja olla mukana piirissä. Loppulaulun jälkeen kun tehtiin jono matalan porttimme eteen, halusi Pekka laittaa vielä yhdestä tyynypalasta oven portille. Pekka ei olisi halunnut lähteä kerhotilasta pois ja tulikin vasta muiden lähdettyä kanssani pois. Palautelomakkeisiin tuli taas merkinnät, ”kivaa” ja erityistä mainintaa tuli tunnelileikistä, joka koettiin hyvin mukavana leikinä.

6.5.5 Viides kerhokerta

Viides ja viimeinen kerhokerta siirrettiin tiistaipäivältä perjantaille, jotta kaikki lapset pääsisivät viimeisellä kerralla yhdessä kerhoon. Perjantai viikon viimeisenä hoitopäivänä pitkän viikon jälkeen ei ollut välttämättä paras mahdollinen ratkaisu lasten jaksamisen kannalta ja tämän huomasi kerhossa. Kaikilla lapsilla ei keskittyminen riittänyt ja väsymistä näkyi. Riitan kanssa ohjasin viimeisen kerhokerran ja mukana oli aikaisempien kerhokertojen eniten pidettyjä leikkejä. Nämä valitsin sen mukaan, mistä lapset näyttivät eniten nauttineen ja mistä tuli erillistä mainintaa lapsilta. Näiden suosikkileikkien myötä viimeisen kerhokerran leikkien pääpainoksi tuli hoivaminen ja haaste.

Patjapaloja pitkin kuljimme kerhoalueelle ja Pekka jälleen ilmoitti meitä ympäröivän meden, jossa on rapuja. Hän oli alussa niin kiinni tässä mielikuvassa, että hänelle sii-

tä tuli alkuun pientä leikkiä, kun ravut tarttuivat hänen varpasiinsa ja niitä piti irrottaa. Alkulauluun kuitenkin lähti mukaan, vaikkei malttanut olla rauhallisesti alkulaulun aikana. Muutoin alkulaulu sujui mukavasti. ”Pipien” rasvauksessa kaikilta löytyi hoivattavia kohteita, myös minulta. Antti ja Pekka huomasivat kummatkin kaksi ”pipiä” käsissäni ja kun annoin Antin hoitaa itseltäni yhden ”pipin”, halusi Pekka hoitaa toisen ”pipin” kädestäni.

Ensimmäisenä leikkinä meillä oli hoivaan painottava huopakeinu ensimmäiseltä kerhokerralta. Olin valmistautunut siihen että Pekka ilmoittaisi ”en halua” tuttuun tapansa uudelle asialle. Pekka oli ensimmäisellä kerhokerralla pois eikä ollut huopakeinussa täten vielä kerhon puitteissa ollut. Pekka kuitenkin yllätti ja halusi ensimmäisenä keinuun. Kaikki lapset pitivät keinusta ja jokainen kävi kaksi kertaa keinus- sa. Lapsista Pekka ja Heikki halusivat ja saivatkin osallistua myös keinutukseen.

Toisena leikkinä meillä oli kolmannelta kerhokerralta Pekalle, Matille ja Topille tuttu leikki, pumpulipallojen poimiminen varpailla, jossa painotusalueena on haaste. Ajattelin Pekan tällä kertaa osallistuvan, kun viime kerralla ei halunnut riisua sukkia, mutta yksin päästessä kokeilemaan leikkiä oli leikistä tykännyt. Pekka ei kuitenkaan halunnut tälläkään kertaa riisua sukkia ja jäi odottamaan leikin loppumista tällä kertaa osallistumatta edes käsillä poimien leikkiin. Muut lapset osallistuivat hienosti leikkiin.

Kolmantena leikkinä, joka ehkä oli kuitenkin jo liikaa, meillä oli tasapainoilua tyyny- jen päällä, jota toisella kerhokerralla olivat leikkimässä Pekka ja Topi. Kaikki lapset eivät jaksaneet enää keskittyä ja odottaa omaa vuoroaan. Lapset uskalsivat kiivetä tyynyistä rakennetut portaat ylös asti. Toiset tarvitsivat hieman rohkaisua ja apua. Viimeiseltä portaalta lapsi tuli sylini kautta lattialle. Toiselle kierrokselle lähdetäessä lisäsin haastetta kasvattaen viimeisen portaan korkeutta. Kaikki pääsivät taas ylös asti, mutta Pekkaa pelotti ylimmällä portaalla ja nyt useampi lapsi tarvitsi apua. Osa lapsista halusi vielä kokeilla kolmannen kerran ja sovittiin tämä viimeiseksi kerraksi, jonka jälkeen siirryttiin herkkuhetkeen.

Viimeisen kerran kunniaksi meillä oli kerhossa muumikeksien lisäksi jaffakeksejä. Aioin itse antaa ensin Pekalle keksin, mutta hän olisi halunnut keksiä omaan käteen-

sä, joten pyysin häntä katsomaan miten annan Matille keksin. Pekka kuitenkin taisi luulla, ettei saa nyt ollenkaan keksiä ja harmistui todella paljon tästä. Pekka sai heti seuraavaksi keksin ensin rauhoituttuaan hetken sylissäni, mutta söi keksin itse eikä syötettynä. Muiden lasten kanssa keksin syöminen sujui hyvin ja syötiin vielä muumikeksit, jonka Pekka myös söi itse.

Herkkuhetken jälkeen siirryttiin seisomaan piiriin loppulaulua varten, mutta Pekka ei tullut piiriin mukaan vaan kuunteli loppulaulun lattialla istuen. Kerhosta poistuttaessa Pekka olisi vielä halunnut keksiä eikä suostunut lähtemään vaan aloitti kiukuttelemisen itkulla ja huudolla. Muut lapset lähtivät Riitan kanssa ja minä jäin rauhoitteluun Pekkaa. Harmituksen laantuminen vei aikansa, mutta asiasta päästiin yli ja palautelapun Pekka muiden lasten tavoin kuitenkin täytti ja palaute oli kaikilta ”kiivaa” ja yhdeltä lapselta tuli kommentti keinu leikin kivuudesta.

Tämä viimeinen kerhokerta oli pitkä ja kaikki lapset eivät jaksaneet yhtä hyvin kuin ennen. Lapsista osa oli väsyneitä, eivätkä kaikki jaksaneet odottaa oma vuoroaan ja keskittyä muiden tekemiseen. Osaksi tämä saattoi myös johtua kerhokerran siirrosta loppuviikkoon. Tähän päättyi vuorovaikutusleikkikerhomme tältä erää ja opinnäytetyön puitteissa, mutta mahdollisesti lisää vastaavanlaista toimintaa on tiedossa.

7 VUOROVAIKUTUKSELISTA LEIKKIÄ-VIHKO

Vuorovaikutuksellista leikkiä vihko (liite 4) on kerhon oheistuote, jonka halusin tehdä päiväkodille, jossa vuorovaikutusleikkikerhonkin pidin. Vihosta kiinnostuttiin laajemminkin. Vihon laadin samalta teoriapohjalta, miltä kerhon suunnittelin. Heti vihon alussa selvitän mistä on kyse ja millaisen työmenetelmän ja lapsen kehityksen tukimuodon kerho ja leikit tarjoavat. Vihossa esittelen kerhomallin, jota itse käytin ja siihen oleellisesti liittyviä asioita, kuten kerhon kokoamisen ja suunnittelun sekä säännöt ja rituaalit. Selvitin myös mitkä asiat leikkien ja kerhon ohjauksessa on tärkeitä huomioon otettavia seikkoja ja millä tavalla ohjauksen tulisi tapahtua. Vihossa esittelen eri vuorovaikutusta tukevia leikkejä, joita poimin Theraplay kirjasta. Vihko

on nyt lähdössä levitykseen Länsi-Porin alueen päiväkoteihin ja mahdollisuus on laajempaan levitykseen jos vielä lisää kiinnostusta löytyy.

8 LOPUKSI

Opinnäytetyön lopuksi on syytä palata tarkastelemaan työtä. Mitkä olivat tavoitteet ja miten ne toteutuivat? Entä millainen jatko opinnäytetyölleni syntyi vai syntyikö? On myös syytä arvioida ja pohtia työtä kokonaisuutena.

8.1 Tavoitteiden arviointi

Arviointia on kaikkialla ja siitä on tullut joidenkin mukaan tietynlainen muotisana. Itsearviointi liitetään vahvasti oppimiseen. (Virtanen 2007, 12, 177.) Itse näen, että oman työn arviointi on aina tärkeää ja sen myötä voi kehittää omaa ammatillisuuttaan ja osaamistaan.

Työn tavoite toteutui vuorovaikutusleikkikerhon ja vuorovaikutuksellista leikkiävihon muodossa. Kerhon suunnittelu, toteutus ja idean eteenpäin vieminen olivat työni niin sanottuja päätavoitteita ja nämä tavoitteet toteutuivat ja ovat nyt päätyneet raportiksi. Vuorovaikutuksellista leikkiä vihko on lähdössä jakeluun Länsi-Porin alueen päiväkoteihin. Suunnitelmat kerhosta toteutuivat hyvin. Kerhon sain hyvin sopeutettua osaksi lasten päivähoitopäivää päiväkodissa, eikä se häirinnyt vaan rikastutti toimintaa päiväkodissa.

Lapsilta saadun palautteen koin hyvin tärkeänä. Yksi tavoitteistani oli mielekäs toiminta lapsille. Jokainen palautekysely joka kerhokertojen jälkeen täytettiin lasten kanssa, kertoi samaa: lapsilla oli kivaa. Palautekyselylomakkeet olivat hyvin sutuisia ja viivoja oli siellä täällä, pitkin lomaketta, mutta lapsen kanssa täytettäessä selväksi tuli, että kivaa oli, kun lapsi näytti hymyilevää naamaa lomakkeesta ja selvitti mahdollisesti sanoinkin mielipiteensä. Välillä lapset mainitsivat jonkin erityisen leikin tai muun toiminnon kerhosta, joka oli ollut kivaa, mutta usein myös sanoivat että kaikki

oli kivaa. Erityisesti mieleen jäi seuraava kommentti: ”Hauskaa, kaikki oli hauskaa, ihan kaikki”. Lasten palaute oli siis hyvin kiitollista ja kannustavaa.

Kerhon sääntöjen noudattaminen oli tärkeä tavoite toiminnalle. Säännöissä pysyttiin hyvin, mutta pientä muistutusta ja ohjausta sekä tukea ryhmä tarvitsi säännöissä pysymisessä. Hauskan pito toteutui joka kerhokerralla ja vaikka yhdellä lapsella harmitusta tuli usein kerhon päätteeksi ja osalla oli arkuutta lähteä kaikkiin toimintoihin, oli palaute lapsilta myönteinen ja toiminnan aikana lapsilla oli hauskaa. Hauskuus kuvastui heidän olemuksessaan ja tunteiden ilmaisussaan ja myös omassa tunteessa kerhon tunnelmasta. Kerhon sääntöjen noudattamisessa oli tärkeitä oma malli ja koin antavani hyvää mallia itse tilanteessa, enkä myöskään videomateriaalista löytänyt suurempaa moitittavaa.

Yhdessä pysyminen oli joskus hankalaa, kun lapsi joutui odottamaan omaa vuoroa tai ei halunnut osallistua johonkin leikkiin. Tämä vaati itseltä paljon kärsivällisyyttä ja lempeän ohjauksen taitoa, mutta en kokenut näitä taitoja haasteellisena. Haasteellisena koin eniten sen, kun lapsi karkasi ryhmästä omiin touhuihin ja itse toteutti jotain toimintoa tai leikkiä yhden lapsen kanssa ja jakamaton huomio piti antaa tälle lapselle. Tässä kohtaa ohjauspari on kullanarvoinen, mutta jos kummallakin ohjaajalla on käsillä jokin tilanne, täytyy karkuun lähteneen lapsen antaa mennä ja hakea hänet vasta hetken päästä takaisin. Yhdessä pysymistä olisi helpottanut erilainen kerhotila. Meillä oli käytössä iso leikkihuone, josta rajattiin alue kerhoa varten, mutta alueelta oli helppo lähteä ja huoneessa oli mm. paljon huomiota kiinnittäviä leluja. Päiväkodistamme ei kuitenkaan löytynyt tällaista pienempää huonetta ilman ylimääräisiä houkuttimia ja tällöin on sopeuduttava tiloihin, jotka käytettävissä on ja muokata niitä tarkoitukseen sopiviksi siinä määrin kuin mahdollista on.

Satuttaa ei saa, oli yksi kerhon säännöistä ja tämän noudattamiseen ei tarvinnut missään vaiheessa puuttua, joka oli oikein mukava huomata. Ryhmä toimi kokonaisuutena hyvin ja hyväksyi toinen toisensa. ”Pipien” hoito tuli osaksi lasten toimintaa myös kerhon ulkopuolella ja he hienosti havainnoitsivat myös toisten ”pipejä”, kuten viimeisellä kerralla hoitivat minun käsistäni niin sanottuja ”pipejä”.

Ohjaajien sääntönä oli ohjaksien pitäminen itsellä. Tähän liittyen minun oli tärkeää informoida avustava ohjaaja hyvin kerhon periaatteista ja eri kerhokertojen toiminnoista. Ohjakset pysyivät kokoajan meillä ohjaajilla, enkä edes kokenut tätä hankalaksi. Apuna tässä oli varmasti se, että olimme lapsille ennestään tuttuja ja meillä oli jo tietynlainen auktoriteetti lapsiin päiväkodin työntekijöinä ja toiminta oli hyvin suunniteltua. Mahdollisten ongelmatilanteiden miettiminen ja niihin valmistautuminen auttoivat pitämään ohjaksia käsissä myös silloin kun kaikki ei mennyt täysin suunnitelmien mukaan, lapset kun eivät ole pakotettavissa toimimaan niin kuin itse ajattelisi. Muuttuvissakin tilanteissa on hyvä pitää rauhallisuus omassa toiminnassa. Rauhallinen ja pitkäjänteinen ohjaus auttavat pitämään hallintaa itsellä, otteen herpaantuessa, myös ohjakset helposti karkaavat käsistä.

Ohjauksen tavoitteina oli myös tietynlainen ohjausote, joka itselläni toteutui hyvin. Tavoitteet jotka kumpusivat Theraplay menetelmästä, olivat positiivinen, rauhallinen ja lempeä ote. Nämä näkyvät muutoinkin tavassani tehdä työtä, joten näihin tavoitteisiin yltyminen oli oikeastaan itsestään selvyys. Theraplay menetelmästä kumpusi myös tavoite yhteyden rakentamiseen ja kastekontaktin tavoitteluun. Nämä kasvoivat joka kerho kerran myötä. Ensimmäisen kerhokerran katsottuani videolta huomasin myös omassa ohjauksessani kehitettävää lapselle annettavan ajan määrässä, kun lapsella on jotain asiaa. Kannustava, rohkaiseva ja kehuja antava ohjaus oli myös kerhon ohjauksen tärkeitä osa-alueita ja nämä tuli huomioitua. Kannustukselle ja rohkaisulle oli tarvetta joka kerhokerralla. Koen olevani herkkä aistimaan yleisen ilmapiiirin tunnelmaa sekä lasten tunteita. Tämä on suureksi eduksi ohjaustilanteissa, joissa ohjaajan tulee aistia kannustuksen, väliinpuuttumisen, kehumisen tai muun sellaisen tarve. Sain myös hyvin ohjeistettua kerhon avustavia ohjaajia ja yhteistyö sujui hyvin.

Omat henkilökohtaiset tavoitteet kasvaa työntekijänä on hankala mitata. Suunnitelmallisesta työskentelystä ja ryhmäohjauksesta kokemusta kuitenkin karttui paljon ja tämä opinnäytetyö oli hyvin hyödyllinen itselle ammatillisesta näkökulmasta. Tätä hyötyä kasvatti kerhon toteuttaminen nimenomaan omassa työssäni, joka jatkossakin tulee olemaan työtäni. Vuorovaikutustaidot ovat suunnitelmallisen ohjauksen kanssa hyvä ohjauksen perusta ja mielestäni ohjaus toteutui sekä vuorovaikutustaitojen että suunnitelmallisuuden kannalta hyvin. Varauduttu oli myös mahdollisiin ongelmati-

lanteisiin ja riskeihin sekä siihen että eivät lapset toimi aina niin kuin itse haluaisi, eikä se ole tarkoituskaan. Vaikka ammatillista kasvua on vaikea mitata, koen kasvaneeni ja kehittyneeni ammatillisena yhä varmemmaksi ja osaavammaksi työntekijäksi sekä kartuttaneeni ammatillista tietouttani yhä lisää.

Hyväksyn hyvin erilaisuutta ja tämä on hyvin tärkeä osa sosiaalityötä ja vaikuttaa myös ryhmän ohjaukseen. Erilaisuus on otettava huomioon niin kulttuurillisesti kuten kehityksellisestikin. Kaikki samankaan ikäiset lapset eivät ole kehityksessä aina samalla tasolla ja toisilla voi olla erityistä vaikeutta ja tuen tarvetta jollain kehityksen osa-alueella. Kaikilta lapsilta ei voida aina vaatia samoja taitoja. Yksilöllisyys on tärkeitä aina huomioida myös ryhmässä ja tässä koen onnistuneeni. Ei ole tärkeää pelkästään hyväksyä erilaisuus vaan myös nähdä se, tekemättä siitä kuitenkaan sen suurempaa numeroa.

8.2 Vuorovaikutusleikkikerhon jatko

Kumpikin ohjaajaparini pitivät kerhoa hyvänä työmuotona, jota voisi jatkaa joko saman tai uuden pienryhmän kanssa. Vuorovaikutuksellista leikkiä vihon olen saanut valmiiksi ja siitä lähtevät kopiot Länsi-Porin alueen päiväkoteihin, jolloin työmenetelmä ja leikit toivon mukaan tulevat ainakin joissain määrin käyttöön ja herättävät mielenkiintoa. Niin kuin oma lähiesimiehenikin sanoi, uudet ideat ja työmenetelmät ovat aina tervetulleita. Suunnitelmissa onkin ollut vielä loppukevään 2011 aikana vastaavanlaista kerhotoimintaa ja vuorovaikutuksellista leikkiä-vihon leikkejä hyödyntää päiväkodissamme.

8.3 Työn lähdemateriaali

Olen käyttänyt työssäni ammattikirjallisuutta päivähoidon ja varhaiskasvatuksen puolelta. Oman alan kirjallisuus ohjaa kirjoittajaa käyttämään ajantasaisia lähteitä. Lähteiden käyttöä ei nähdä yhdenentekevänä asiana, laatu on tärkeää. Mahdollisuuksien mukaan on hyvä suosia alkuperäisiä ja ensisijaisia lähteitä, jolloin tieto ei ole päässyt kenenkään toisen tulkitsemana muuttumaan. Oleellista on myös lähteiden soveltuvuus, lähteiden pitää palvella työtä. (Vilka & Airaksinen, 2004, 72-73.) Osa

lähteistäni oli hyvinkin vanhoja, kuten kehitysvaiheet Piagetin mukaan kappaleessa. Tässä kuitenkin pyrein alkuperäisten lähteiden käyttöön ja lähteiden joita varhaiskasvatuksen puolella edelleen arvostetaan. Myös Theraplay-menetelmän esittelemisessä halusin käyttää alkuperäistä lähdetä, Theraplayn kehittäneiden ihmisten kirjoittamaa kirjaa. En lähtenyt keräämään lähteitä vaan kasvattaakseni lähdeluetteloa, mutta pyrein vertailemaan eri lähteissä olevaa tietoa ennen työssäni käyttämiäni lähteiden valintaa. Lähteissäni näkyy varhaiskasvatuksen osa-alueen korostaminen sekä työni painopisteet. Eräänlaisena lähteenä toimi myös kerhon videointi, joka oli hyvä tuki havainnoinnille, mutta myös muistille. Oma muisti ei aina ole täysin luotettava lähde, kuten ei myöskään pelkkä havainnointi kerhon ohjauksen ohessa. Lähteenä arvioinnille toimi myös lasten palautekyselyt. Nämä olivat hyviä ja luotettavia lähteitä, ja hyviin ja luotettaviin lähteisiin muutenkin työssäni pyrein ja mielestäni tässä onnistuin.

8.4 Loppupohdinta

Pienestä ideasta kasvoi opinnäytetyö. Opinnäytetyö joka vei paljon aikaa, mutta antoi myös paljon. Itse olen ollut pitkään kiinnostunut lasten kielen kehityksestä ja tykännyt työskennellä lasten parissa, joilla on tuen tarvetta kielen ja vuorovaikutuksen suhteen. Koen pärjääväni hyvin erilaisten ja erilaista tukea tarvitsevien lasten kanssa hyvin. Opinnäytetyön myötä sain myös itse uusia työmenetelmiä käyttööni ja laajennettua tietouttani. Sain myös tuotua työyhteisössäni esille itsestäni uudenlaista osaamista. Päivähoidossa vietettävä aika on monille iso osa päivästä ja täten päivähoidon merkitystä lapsen varhaiskasvatuksessa ei pidä väheksyä, vaan siihen tulee todella panostaa. Leikkisä opetus ja kehityksen tukeminen on lapselle mielekäästä. Leikin avulla voidaan saada paljon aikaa ja painottaa kasvatuksen ja kehityksen monia eri osa-alueita, tämä tulisi muistaa.

Suomessa on hyvin vahva, niin kutsuttu välttelevän kasvatuksen malli, jossa ihannoidaan ennenäikaista itsenäistymistä ja yksin selviämistä. Tämä on kuitenkin mielenterveyden kehitykselle tuhoisa perinne. Siksi työntekijä tai vanhempi voi hämentyä aluksi, kun hän tutustuu Theraplayhin, mutta juuri tämän vuoksi Theraplay voi tarjota korjaavan mahdollisuuden kulttuurimme yhteen tuhoisimpiin lastenkasva-

tusperinteisiin. Onneksi suomalaisilla ei kuitenkaan ole läheskään niin voimakkaita yhteisöllisiä tabuja ammatti-ihmisen koskettaa lasta kuin Yhdysvalloissa. Kosketus on varhaisen ihmisten välisen vuorovaikutuksen peruskieli ja siksi tärkeä osa Theraplaytä. (Jernberg A. & Booth P., Theraplay, 2003, s.14) Usein uudet menetelmät ja työtavat kohtaavat vastarintaa ja niin on Theraplaykin kokenut. Ryhmä-Theraplayhin on Porissa koulutusta monilla erityislastentarhanopettajilla, mutta tavallisissakin ryhmissä on lapsia, jotka voivat hyötyä tämän kaltaisesta toiminnasta. Myös erityislapsia integroidaan tavallisiin ryhmiin. Kiertävät erityislastentarhanopettajat käyttävät jonkin verran ryhmä-Theraplayta eri päiväkotiryhmissä. Näen silti, ettei olisi lainkaan huono asia, jos vastaavia menetelmiä hallitsisi muutkin päivähoidon työntekijät. Itse toin esiin opinnäytetyön puitteissa Theraplaysta sovellettua kerhoa varten otettavaksi työmenetelmäksi. Omassa työyhteisössäni työni ja sen eri osa-alueet saivat kiinnostusta ja kiitosta osakseen. Palaute työyhteisössä oli hyvin myönteistä ja itse voisin jatkossa kuvitella käytäväni esille tuomaani työmenetelmää sekä leikkejä hyödyksi työssäni lasten parissa. Sain myös työyhteisöstäni paljon tukea, kuten myös koulutovereiltani.

Ajatustyö opinnäytetyöhön alkoi jo varhain, mutta itse työ puserrettiin tähän muotoon neljässä kuukaudessa. Omalla kohdallani painottuu ajatustyön tärkeys, jota olin tehnyt reilun vuoden aikana paljon ennen varsinaiseen työhön lähtöä. Kun sitten aloin opinnäytetyötä varsinaisesti työstää, oli minulle tehdyn ajatustyön johdosta jo hyvin selvää mitä teen. Lisäksi työ selkiytyi koko ajan sen edetessä ja selkiytymistä auttoivat suuresti opinnäytetyöhön liittyneet ohjauskeskustelut.

Sosionomin tehtäväkenttä on hyvin laaja ja tarvittava ammattitaito ja -tieto on hyvin monipuolista. Päivähoidon puolella on vielä tehtävää, että sosionomin asema löytyisi ja saisi ansaitsemansa arvostuksen. Me jotka edustamme tätä ammattiryhmää olemme kuitenkin avainasemassa kehittämässä sosionomin työkenttää. Kun me arvostamme koulutustamme ja ammattitaitoamme sekä -tietouttamme, meitä on myös muiden helpompi arvostaa. Koulutus on ollut hyvin laaja ja nyt on aika työlle ja uusille haasteille.

LÄHTEET

Adenius-Jokivuori M., 2003, Päivähoito. Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) *Joko se puhuu?; Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ahonen T. & Lyytinen P., 2003, Kielen kehityksen vaikeudet. Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) *Joko se puhuu? - Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Beard R., 1971, *Piagetin kehityspsykologia*. Helsinki: Tammi.

Hassinen S., 2005, *Lapsesta kasvaa kaksikielinen*. Jyväskylä: Gummerrus.

Jernberg A. & Booth P., 2003, *Theraplay; Vuorovaikutusterapian käsikirja*. Jyväskylä: Gummerrus.

Karling M., Ojanen T., Siven T., Vihunen R. & Vileen M., 2008, *Lapsen aika*. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.

Mannerheimin lastensuojeluliitto, *Leikin merkitys lapselle*. Viitattu 24.4.2011. Sata-villa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/leikkinurkka/leikin_merkitys_lapselle/

Mikkola P. & Nivalainen K., 2009, *Lapselle hyvä päivä tänään –näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen*. Pedatieto.

Mäkitalo M. 2004, Ohjaustyön jäsentäminen ja avainosaamisen käsite. Teoksessa: Onnismaa J., Pasanen H. & Spangar T. (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3 – ohjaustyön välineet. Juva: PS-kustannus.

Piaget J. & Bärbel I., 1977, Lapsen psykologia. Jyväskylä: Gummerrus.

Stakes, 2005, Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet. Saarijärvi: Gummerrus.

Suomen Theraplay-yhdistys ry, Theraplay-terapeutiksi kouluttautuminen Suomessa. Viitattu 10.4.2011. Saatavilla: <http://www.theraplay.fi/index.php?k=4209>

Vilka H., 2007, Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Vilka H., 2007, Tutki ja mittaa; Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vilka H. & Airaksinen T., 2004, Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Virtanen P., 2007, Arviointi – arviointitieteiden luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. Helsinki: Edita.

LIITTEET

LIITE 1	Lapsen palautekysely
LIITE 2	Lupakysely vanhemmille
LIITE 3	Vuorovaikutusleikkikerhosuunnitelmat
LIITE 4	Vuorovaikutuksellista leikkiä vihko

Lapsen nimi: _____

Pvm: _____

LAPSEN PALAUTEKYSELY: MILTÄ TUNTUI OLLA KERHOSSA TÄNÄÄN?

KIVALTA

EI OLLUT KIVAA

Lapsen mahdollisia kommentteja:

VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO

Työn ohessa käymäni sosionomiopintoni ovat loppusuoralla ja opinnäytetyön aika on tullut. Opinnäytetyönäni toteutan Päärnäisten päiväkodin Peikkola-ryhmässä ohjaten vuorovaikutusleikkikerhoa lastentarhanopettaja Aino Ylisen kanssa. Ryhmään mahtuu mukaan 5 lasta. Ryhmä kokoontuu kerran viikossa 5 viikon ajan tiistaisin klo 10 ja alkaa 8.3.11. Viimeinen kerhokertamme on 5.4. Kerho kestää kerrallaan noin puoli tuntia.

Kaikki eivät mahdu mukaan, koska ryhmä halutaan pitää pienenä.

Tällä kertaa teidän lapsellanne _____ on mahdollisuus osallistua tähän leikkiryhmään. Toivomme että lapsenne pääsee osallistumaan kerhokertoihin. Ryhmä pysyy koko ajan samana. Jos jokin kerta jää lapseltanne väliin, voi hän silti jatkaa kerhossa. Uusia jäseniä kerhoon ei oteta kesken jakson.

Ohjelmaan kuuluu loruilua ja hauskoja sekä yksinkertaisia yhteisleikkejä lasten ja aikuisten kesken, mukavaa yhdessäoloa ja jokaisen kerhokerran päätteeksi on pieni naposteluhetki. Kerhon tarkoitus on tukea ja vahvistaa lapsen vuorovaikutustaitoja myönteisellä tavalla leikin avulla. Tarkoitus on pitää yhdessä hauskaa ja leikin ohessa oppia. Kerhon ohjaajat johtavat ryhmää ja sen toimintaa.

Ryhmää ohjaavat Outi Vehmaskangas ja Aino Ylinen

Videoimme toimintaamme ensisijaisesti oman työmme tueksi, työmenetelmien seuraamisen ja oppimisen vuoksi. Luvallanne käytän materiaalia opinnäytetyön esityksen tukena. Videointia varten pyydämme siihen luvan.

Vastaisitteko ystävällisesti seuraavaan ruksaamalla haluamanne vaihtoehto:

Suostun siihen että lapseni leikkiä saa videoida leikkiryhmässä: Kyllä ____ Ei ____

Videota saa käyttää opinnäytetyön esitys tilaisuudessa: Kyllä ____ Ei ____

Allekirjoittamalla annan myös luvan lapseni osallistua vuorovaikutusleikkikerhoon.

Pvm. ____ / ____ ____

Allekirjoitus

Palautatthan lomakkeen mahdollisimman pian ja viimeistään 25.2.2011 Peikkola ryhmään.

Lisätietoja kerhosta voi kysellä allekirjoittaneelta.

Ystävällisin terveisin Outi Vehmaskangas!

VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO
SUUNNITELMA 15.3.2011

Pääpaino: Yhteyden rakentaminen ja hoivaaminen

Kaikkiin toimintoihin osallistuvat kummatkin ohjaajat, mikäli avustajan ohjaajan ei tarvitse pitää ryhmää koossa tai mikäli erikseen on mainittu, että tehdään eri asioita.

Tilaan saapuminen: Jonossa edellä olevien olkapäistä kiinni pitäen kuljetaan huoneeseen, alueella, joka rakennettu patjapaloista.

Alkulaulu: Kiva kun oot täällä. ”Matti-kaveri, Matti-kaveri, kiva kun oot täällä, hei hei heiheihei, kiva kun oot täällä.” jonka jälkeen Outi toivottaa tervetulleeksi ja kertoo lapsille kerhon säännöt.

”Pipien” tarkistus ja hoito: Tarkistetaan onko käsissä ”pipejä” ja rasvataan. Jos ”pipejä” ei löydy voidaan rasvata varmuuden vuoksi muutama kohta käsistä. Jos ”pipejä” taas alkaa löytyä kovin paljon mielikuvitteellisesti asetetaan raja ”rasvaan vielä yhden”.

Leikki 1: Poksuposket. Ohjaaja pullistaa poskensa ilmaa täyteen ja auttaa lasta poksauttamaan ne käsillään tai jaloillaan. Sitten lapsi vuorostaan pullistaa poskensa ja ohjaaja poksauttaa ne. Voidaan tehdä yhteensä kolme kertaa kummallekin osapuolelle vaikka vuorotellen ennen kuin siirrytään seuraavan lapsen kanssa tekemään samaa leikkiä.

Leikki 2: Huopakeinu. Levitetään lattialle huopa ja pyydetään yhtä lasta kerrallaan makaamaan keskelle. Ohjaajat tarttuvat huovan kulmista kiinni ja keinuttavat kevyesti samalla kun taustalla soi rauhallinen musiikki. Lopuksi lapsi lasketaan alas, niin että hän tekee pehmeän laskun. Jos lapsi pelkää lattialta nostamista, keinutetaan häntä varovasti edestakaisin niin, että hän pysyy koko ajan kiinni lattiassa.

Herkkuhetki: Muumikeksi, joka syötetään lapselle, mikäli lapsi antaa syöttää jos syöttämistä kokeiltua lapsi haluaa mieluummin syödä keksin itse saa hän sen käteen.

Loppulaulu: Nyt on leikit leikitty. ”Nyt on leikit leikitty ja lähdeävä on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdeävä on. Ensi kerran tavatessa uudet leikit on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdeävä on.”

Tilasta poistuminen: Aikuisten käsin tehdyn portin alta.

Palautelomake: Tilasta poistuttua lapsi ohjaajan avustuksella täyttää palautelomakkeen.

VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO

SUUNNITELMA 22.3.2011

Pääpaino: Yhteyden rakentaminen ja haaste

Kaikkiin toimintoihin osallistuvat kummatkin ohjaajat, mikäli avustajan ohjaajan ei tarvitse pitää ryhmää koossa tai mikäli erikseen on mainittu, että tehdään eri asioita.

Tilaan saapuminen: Jonossa käsi kädessä kuljetaan huoneeseen, alueelle, joka rakennettu patjapaloista.

Alkulaulu: Kiva kun oot täällä. ”Matti-kaveri, Matti-kaveri, kiva kun oot täällä, hei hei heiheihei, kiva kun oot täällä.” jonka jälkeen Outi toivottaa tervetulleeksi ja kertoo lapsille kerhon säännöt.

”Pipien” tarkistus ja hoito: Tarkistetaan onko käsissä ”pipejä” ja rasvataan. Jos ”pipejä” ei löydy voidaan rasvata varmuuden vuoksi muutama kohta käsistä. Jos ”pipejä” taas alkaa löytyä kovin paljon mielikuvitteellisesti asetetaan raja ”rasvaan vielä yhden”.

Leikki 1: Kumoon puhaltaminen. Ohjaaja istuu kasvot lapsen päin ja samalla kun pitelee hänen käsiään, pyytää häntä puhaltamaan itsensä kumoon. Ohjaaja kaatuu taaksepäin lapsen puhaltaessa. Kun lapsi on ymmärtänyt, mistä leikissä on kyse, voit puhaltaa hänet kumoon. Kumoon puhaltaminen voidaan tehdä muutamaan kerran kumminkin päin jaa vaikka vuorotellen.

Leikki 2: Tasapainoilu tyynyjen päällä, hyppy alas. Ohjaaja auttaa lasta pysymään tasapainossa tyynypinon päällä. Aloitetaan yhdellä tyynyllä ja lisätään tyynyjen määrää niin kauan kuin lapsi selviää helposti. Sitten kun lapsi on tasapainossa, sanotaan hänelle: ”Hyppää minun syliini, kun annan merkin.” Avustaja ohjaaja pitää tyhmää koossa ja pitää huolen, että kukin pääsee vuorollaan. Voidaan tehdä kaksi kierrosta.

Herkkuhetki: Muumikeksi, joka syötetään lapselle, mikäli lapsi antaa syöttää jos syöttämistä kokeiltua lapsi haluaa mieluummin syödä keksin itse saa hän sen käteen.

Loppulaulu: Nyt on leikit leikitty. ”Nyt on leikit leikitty ja lähdeävä on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdeävä on. Ensi kerran tavatessa uudet leikit on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdeävä on.”

Tilasta poistuminen: Tyynytien päältä kävellen.

Palautelomake: Tilasta poistuttua lapsi ohjaajan avustuksella täyttää palautelomakkeen.

VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO SUUNNITELMA 29.3.2011

Pääpaino: hoiva ja haaste

Kaikkiin toimintoihin osallistuvat kummatkin ohjaajat, mikäli avustajan ohjaajan ei tarvitse pitää ryhmää koossa tai mikäli erikseen on mainittu, että tehdään eri asioita.

Tilaan saapuminen: Tyynytieta pitkin kuljetaan huoneeseen, alueelle, joka on rakennettu patjapaloista.

Alkulaulu: Kiva kun oot täällä. ”Matti-kaveri, Matti-kaveri, kiva kun oot täällä, hei hei heihei, kiva kun oot täällä.” jonka jälkeen Outi toivottaa tervetulleeksi ja kertoo lapsille kerhon säännöt.

”Pipien” tarkistus ja hoito: Tarkistetaan onko käsissä ”pipejä” ja rasvataan. Jos ”pipejä” ei löydy voidaan rasvata varmuuden vuoksi muutama kohta käsistä. Jos ”pipejä” taas alkaa löytyä kovin paljon mielikuvitteellisesti asetetaan raja ”rasvaan vielä yhden”.

Leikki 1: Vanutuppokosketus. Pyydetään lasta sulkemaan silmänsä ja kosketaan lasta kevyesti vanutupolla. Pyydetään lasta avaamaan silmät ja osoittamaan mihin kohtaan häntä kosketettiin. Jokaista lasta kosketetaan 5 kertaa ennen kuin siirrytään toiseen lapseen. Voidaan myös kokeilla niin, että lapsi koskettaa aikuista vanutupolla.

Leikki 2: Varpaila poimiminen. Riisutaan lapsilta sukat ja pyydetään lasta poimaan vanutuppo varpailaan. Mikäli poimiminen varpaila onnistuu, pyydetään lasta kuljettamaan vanutuppo varpaissaan pienen matkan päässä olevaan astiaan.

Herkkuhetki: Muumikeksi, joka syötetään lapselle, mikäli lapsi antaa syöttää jos syöttämistä kokeiltua lapsi haluaa mieluummin syödä keksin itse saa hän sen käteen. Mahdollisuuden mukaan kumpikin ohjaaja toteuttaa toimintaa, mutta mikäli tarve niin avustava ohjaaja pitää koossa muuta ryhmää.

Loppulaulu: Nyt on leikit leikitty. ”Nyt on leikit leikitty ja lähdeävä on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdeävä on. Ensi kerran tavatessa uudet leikit on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdeävä on.”

Tilasta poistuminen: Kuljetaan yhtenä junana, kädet kaverin olkapäällä.

Palautelomake: Tilasta poistuttua lapsi ohjaajan avustuksella täyttää palautelomakkeen.

VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO

SUUNNITELMA 5.4.2011

Pääpaino: Jäsentäminen ja hoiva

Kaikkiin toimintoihin osallistuvat kummatkin ohjaajat, mikäli avustajan ohjaajan ei tarvitse pitää ryhmää koossa tai mikäli erikseen on mainittu, että tehdään eri asioita.

Tilaan saapuminen: Tyynyistä tehdyn portin alta kontaten kuljetaan huoneeseen, alueelle, joka on rakennettu patjapaloista.

Alkulaulu: Kiva kun oot täällä. ”Matti-kaveri, Matti-kaveri, kiva kun oot täällä, hei hei heiheihei, kiva kun oot täällä.” jonka jälkeen Outi toivottaa tervetulleeksi ja kertoo lapsille kerhon säännöt.

”Pipien” tarkistus ja hoito: Tarkistetaan onko käsissä ”pipejä” ja rasvataan. Jos ”pipejä” ei löydy voidaan rasvata varmuuden vuoksi muutama kohta käsistä. Jos ”pipejä” taas alkaa löytyä kovin paljon mielikuvitteellisesti asetetaan raja ”rasvaan vielä yhden”.

Leikki 1: Käsi-, jalka- tai vartalopiirros. Tehdään lapsen vartalopiirros suurelle paperille lapsen maata paperin päällä. Voidaan myös tehdä kädestä ja jalasta piirros. Pidetään puhumalla yhteys lapseen samalla kuin piirretään: ”Varpaiden jälkeen tulee jalkaterä, sitten nilkka, sitten säärtä pitkin ylös... Nyt yritän tehdä kainalon niin, etten yhtään kutita sinua...”

Leikki 2: Tunneli. Toinen aikuinen lähettää lapsen putkitunneliin, josta lapsi ryömii läpi, toisessa päässä aikuinen odottaa ja ottaa vastaan ja halaa.

Herkkuhetki: Muumikeksi, joka syötetään lapselle, mikäli lapsi antaa syöttää jos syöttämistä kokeiltua lapsi haluaa mieluummin syödä keksin itse saa hän sen käteen. Mahdollisuuden mukaan kumpikin ohjaaja toteuttaa toimintaa, mutta mikäli tarve niin avustava ohjaaja pitää koossa muuta ryhmää.

Loppulaulu: Nyt on leikit leikitty. ”Nyt on leikit leikitty ja lähdeävä on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdeävä on. Ensi kerran tavatessa uudet leikit on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdeävä on.”

Tilasta poistuminen: Saman patjaportin alta kuljetaan, minkä alta tultiin tilaan, mutta tällä kertaa ryömien.

Palautelomake: Tilasta poistuttua lapsi ohjaajan avustuksella täyttää palautelomakkeen.

VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO

SUUNNITELMA 15.4.2011

Pääpaino: Hoivaaminen ja haaste

Kaikkiin toimintoihin osallistuvat kummatkin ohjaajat, mikäli avustajan ohjaajan ei tarvitse pitää ryhmää koossa tai mikäli erikseen on mainittu, että tehdään eri asioita.

Tilaan saapuminen: Tullaan patjapaloja pitkin huoneeseen jonossa.

Alkulaulu: Kiva kun oot täällä. ”Matti-kaveri, Matti-kaveri, kiva kun oot täällä, hei hei heihei, kiva kun oot täällä.” jonka jälkeen Outi toivottaa tervetulleeksi ja kertoo lapsille kerhon säännöt.

”Pipien” tarkistus ja hoito: Tarkistetaan onko käsissä ”pipejä” ja rasvataan. Jos ”pipejä” ei löydy voidaan rasvata varmuuden vuoksi muutama kohta käsistä. Jos ”pipejä” taas alkaa löytyä kovin paljon mielikuvitteellisesti asetetaan raja ”rasvaan vielä yhden”.

Leikki 1: Huopakeinu. Levitetään lattialle huopa ja pyydetään yhtä lasta kerrallaan makaamaan keskelle. Ohjaajat tarttuvat huovan kulmista kiinni ja keinuttavat kevyesti samalla kun taustalla soi rauhallinen musiikki. Lopuksi lapsi lasketaan alas, niin että hän tekee pehmeän laskun. Jos lapsi pelkää lattialta nostamista, keinutetaan häntä varovasti edestakaisin niin, että hän pysyy koko ajan kiinni lattiassa.

Leikki 2: Varpailta poimiminen. Riisutaan lapsilta sukat ja pyydetään lasta poimaan vanutuppo varpailtaan. Mikäli poimiminen varpailta onnistuu, pyydetään lasta kuljettamaan vanutuppo varpaissaan pienen matkan päässä olevaan astiaan.

Leikki 3: Tasapainoilu tyynyjen päällä, hyppy alas. Ohjaaja auttaa lasta pysymään tasapainossa tyynypinon päällä. Aloitetaan yhdellä tyynyllä ja lisätään tyynyjen määrää niin kauan kuin lapsi selviää helposti. Sitten kun lapsi on tasapainossa, sanotaan hänelle: ”Hyppää minun syliini, kun annan merkin.” Avustaja ohjaaja pitää tyhmää koossa ja pitää huolen, että kukin pääsee vuorollaan. Voidaan tehdä kaksi kierrosta.

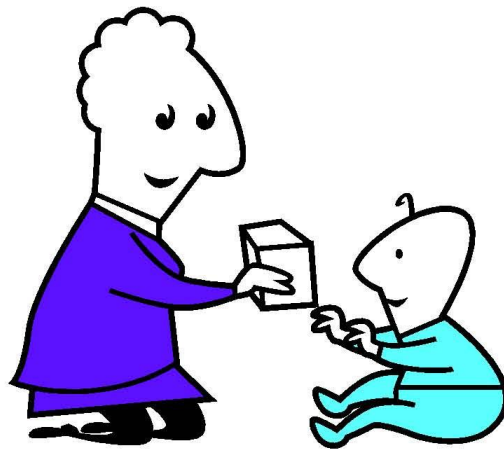
Herkkuhetki: Viimeisen kerran kunniaksi herkutellaan jaffakeksillä, joka syötetään lapselle, mikäli lapsi antaa syöttää jos syöttämistä kokeiltua lapsi haluaa mieluummin syödä keksin itse saa hän sen käteen. Mahdollisuuden mukaan kumpikin ohjaaja toteuttaa toimintaa, mutta mikäli tarve niin avustava ohjaaja pitää koossa muuta ryhmää. Mukana myös muumikeksit, mikäli jollekin lapselle ei jaffa keksi maistu.

Loppulaulu: Nyt on leikit leikitty. ”Nyt on leikit leikitty ja lähdettävä on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdettävä on. Ensi kerran tavatessa uudet leikit on. Hei vaan hei vaan hei ja lähdettävä on.”

Tilasta poistuminen: Samaa patjatietä kuljetaan pois, mitä tultiinkin huoneeseen.

Palautelomake: Tilasta poistuttua lapsi ohjaajan avustuksella täyttää palautelomakkeen.

VUOROVAIKUTUKSELLISTA LEIKKIÄ PÄIVÄKOTIIN

Outi Vehmaskangas
Satakunnan ammattikorkeakoulu
2011

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	3
2	VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO	3
2.1	Ryhmän kokoaminen ja suunnittelu	3
2.2	Kerhon säännöt	4
2.3	Kerhon rituaalit	6
2.4	Mallirunko kerholle	7
2.5	Ohjauksessa tärkeää.....	8
3	LEIKKI AKTIVITEETTAJA OSA-AALUEITTAIN	8
3.1	Jäsentäminen.....	8
3.2	Yhteyden rakentaminen	12
3.3	Hoiva aktiviteetteja	15
3.4	Haaste aktiviteetteja.....	18
	LÄHTEET	22

1 JOHDANTO

Sosionomi opintojeni päättävässä opinnäytetyöni ohessa, Vuorovaikutusleikkikerho – vuorovaikutusta ja leikkiä varhaiskasvatuksessa, laadin päivähoiton työntekijöitä ajatellen vuorovaikutuksellista leikkiä-vihon mahdolliseksi työvälineeksi. Itse pidin opinnäytetyöhöni liittyen vuorovaikutusleikkikerhoa viiden 4-5-vuotiaan pojan ryhmälle ohjaajaparin avustamana. Alussa esittelen omassa vuorovaikutusleikkikerhosani käyttämäni runkoa ja kerhon sääntöjä sekä muita kerhon ohjaukseen liittyviä asioita. Tätä mallia voi hyödyntää pienryhmätoimintaan ja kerhon toteuttamiseen. Vihossa esittelen myös vuorovaikutuksellisia leikkejä eri painotusalueineen, joita voi käyttää myös ilman kerhon toteuttamista. Teoriani pohjautuu Theraplaymenetelmään ja kerhotoiminnan runko on tästä teoriasta sovellettu. Myös kaikki leikit ja aktiviteetit ovat Theraplayn kirjallisuudesta haettuja. Theraplayn mallin on ollut terveen lapsen ja äidin välinen suhde, jossa hoivaaminen ja leikki ovat keskeisellä sijalla.

Esittelemilläni leikeillä ja muilla toiminnoilla voidaan tukea ja vahvistaa lapsen kielellistä sekä vuorovaikutuksellista kasvua ja kehitystä. Toiminnoissa korostuvat leikki ja hoiva ja toiminnoista voi löytää aktiviteetteja kaikille päiväkotii-ikäisille. Toiminnoilla tähdätään itsetunnon kohottamiseen ja luottamuksen lisäämiseen, tarjoamalla konkreettisia, henkilökohtaisia sekä myönteisiä kokemuksia. Ryhmätoiminnassa pyritään lisäämään ryhmän jäsenten yhteenkuuluvuudentunnetta.

2 VUOROVAIKUTUSLEIKKIKERHO

2.1 Ryhmän kokoaminen ja suunnittelu

Ryhmän kokoaminen alkaa jonkun kiinnostuksesta ja innostuksesta asiaa kohtaan ja tarve ryhmällä voi kummuta myös lapsista. Ryhmää voi lähteä yksin vetämään, mutta ohjausparista on suuri hyöty. Osa leikeistä vaatii jo itsessään kaksi ohjaajaa ja lapsiryhmän kohdalla aina toinen silmä-, korva- ja käsipari on korvaamaton. Ajatus

ryhmään sopivista lapsista on usein alkanut jo syntyä kun tällaista toimintaa aletaan mieltiä. Lapsiryhmän koko ja rakenne on hyvä mieltiä huolella. Ryhmätoiminta soveltuu monenlaisille ikäryhmille ja monenlaisiin paikkoihin, sekä suurille että pienille ryhmille riippuen kuitenkin ryhmän rakenteesta ja ohjaustarpeesta. Mikäli ryhmä lapset tarvitsevat paljon ohjausta ja tukea, on pieni ryhmä hyvä valinta. Lapset pysyvät kerhon ajan samoina, uusia lapsia ei oteta mukaan eikä ketään poisteta ryhmästä, näin saadaan luotua pysyvyyttä ja turvallisuuden tunnetta.

Jatkuvuuden ja pysyvyyden kannalta on tärkeää suunnitella huolella ryhmän kokoontumiset, kuinka kauan yksi kerhokerta kestää ja kuinka usein ja milloin kerhokerrat pidetään. Usein tuokioiden kesto kestää 20-40 minuuttia, mutta tässä on hyvä ottaa huomioon jälleen ryhmän rakenne ja haasteellisuus sekä ohjauksen tarve. Säännöllisyyttä ja hyötyä tuo kun kerho kokoontuu säännöllisesti, vähintään kerran viikossa kokoontuminen tuo tehokkuutta toimintaan. Mitä useammin ryhmä kokoontuu, sitä nopeammin kasvaa yhteenkuuluvuus. Kerhossa on tiettyjä samoina pysyviä toimintoja ja vaihdeltavia leikkejä, joista rakentuu runko kerholle.

Tärkeää on mieltiä, missä kerho kokoontuu. Hyvänä paikkana toimii rauhallinen ja pieni tila, jossa ei ole kauheasti muuta mielenkiintoa herättäviä esineitä, kuten leluja. Suuremmasta huoneesta voi rajat esimerkiksi sermeillä, istuinalueilla tai ohuilla patjanpaloilla alueen.

2.2 Kerhon säännöt

Kerholla on hyvä olla säännöt, jotka kertovat miten kerhossa toimitaan. Theraplaystä poimimani neljä sääntöä ovat:

- Pidetään hauskaa
- Pysytään yhdessä
- Satuttaa ei saa
- Aikuinen johtaa

Näiden sääntöjen on hyvä näkyä ryhmänohjaajien toiminnassa sekä sanoin että teoin. Säännöt on hyvä käydä joka kerhokerran alussa läpi, näin saadaan myös viritettyä tunnelmaa ja viestitettyä lapsille kerhon tunnelmaa.

Hauskan pidon sääntö viestittää virikkeellisuutta, yhdistää ryhmän jäseniä ja vapauttaa tunnelmaa. Ajatuksena on että, ohjaajat nauttivat lasten seurasta ja lapset pystyvät nauttimaan toistensa seurasta ilman, että heidän tarvitsee tehdä toisten hyväksynnän eteen muuta kuin olla oma itsensä. Hauskojen leikkien ja pelien edustama huvi, riemu ja puhdas ilo on arvokasta ja siihen tulee pyrkiä joka tilanteessa.

Yhdessä pysymisen sääntö viestittää kerhon jäsentävää ja vuorovaikutukseen houkuttavaa ajatusta. Ryhmässä tulee pyrkiä siihen, että kaikki ryhmän jäsenet osallistuvat aktiviteetteihin yhdessä eikä ketään jätetä ulkopuolelle mistään syystä. Tämä vaatii usein lasten auttamista pysymään mukana tapahtumissa ja reagoimaan käsillä oleviin aktiviteetteihin. Näin kehitetään lasten kykyä keskittyä yhteiseen kokemukseen, odottaa omaa vuoroaan, viivyyttää omaa mielihyväänsä ja oppia muiden välityksellä. Tässä säännössä kuitenkin joustavuus on tärkeää ja lempeä ohjaus muistettava. Lasta ei pakoteta toimintaan mukaan, mutta kannustaminen ja rohkaisu kuuluvat asiaan. Joustavuus estää lasta riistämästä toisilta ryhmäkokemusta, sabotoimasta ryhmää ja joutumasta ongelmalapsen rooliin. Lapsi osallistuu kun hän on valmis.

Kerhon hoivaavaan alueeseen kuuluu seuraava sääntö, ”satuttaa ei saa”. Ryhmänohjaajien sanojen, mielialojen ja toimien pitää viestittää, että toisten ja itsensä satuttaminen on epämiellyttävää ja ei-toivottua. Ryhmänohjaajilla on oltava hoivaava asenne kokoajan. Vaikka haaverin sattuessa lapsi vakuuttaisi, ettei häneen sattunut tai hän ei huomaisi satuttavansa itseään tai kokisi mielihyvää satuttamisesta, hoivaava asenne on säilytettävä. Kaikki kolhut tulee ottaa vakavasti ja hoitaa niitä esimerkiksi rasvalla tai puhaltamisella. Lasta tulee kehottaa kertomaan kun heihin sattuu tai jos he tietävät tai luulevat, että johonkin toiseen sattuu. On hyvä opettaa suhtautumaan vakavasti sekä sisäisiin että ulkoisiin kolhuihin. Ryhmä viestittää, ettei hoivaa voida antaa liikaa, kun joku on satuttanut itsensä.

Viimeinen sääntö, ”aikuinen johtaa” on ryhmän ohjaajille suunnattu sääntö. Tämä viestittää, että ohjaajilla on oltava aina kerhokerran johto käsissään. Tämä vaatii, että ohjaajat suunnittelevat kerhokerran tarkoin, huomioiden myös mahdolliset ongelmatilanteet. Ohjaajien tulee olla selkeitä ja johdonmukaisia, eikä lapsilta kysytä että teitäsiinkö, vaan sanotaan että tehdään. Kun ryhmä on vakiintunut ja kerho tullut tu-

tuksi, voi lapsia ottaa mukaan päätöksentekoon. Johtaminen tarkoittaa myös sitä, että mikäli aktiviteetit saa ryhmän kiihtymään liikaa, pystyy ohjaaja lopettamaan leikin ja vaihtamaan sen rauhoittavaan toimintaan ja keksimään uuden leikkimistavan lisäämällä rakenteellisuutta, jotta ryhmän turvallisuudentunne paranee.

2.3 Kerhon ”rituaalit”

Jokaisen kerhokerran aloittavat ja lopettavat tietyt hoivaa antavat ”rituaalit”, jotka pysyvät samoina. Tärkeinä rituaaleina Theraplaystä nousseina ovat alussa tehtävät tarkastustoimet ja lopussa oleva herkkuhetki. Rituaaleista tarkistukset tehdään joka kerhokerran alussa ja kaikki lapset tarkistetaan yksilöllisesti, jolloin kukin on vuorollaan huomion keskipisteenä ja häntä katotaan sekä ihailaan ja lapsi saa huolenpitoa pyytämättä. Tarkastustoimissa voi hoivata lapsia, joihin on sattunut fyysisesti tai emotionaalisesti, voitelemalla heitä, koskettamalla pumpulipallolla, halaamalla tai lähettämällä lentosuukkoja. Esimerkiksi ”pipien” hoito on hyvä tarkistusrituaali, joka voidaan tehdä käsistä alkuun, kysytään ja katsotaan onko lapsella ”pipejä” ja kun lapsi hoksaa tämän toiminnon, alkaa usein pipejä löytyä ja hoitotapa siirtyy kerhon ulkopuolellekin. Siitä tavasta, jota ryhmässä käytetään ulkoisten ja sisäisten kolhujen hoitamiseen, tulee lapsille hoivaamisen symboli, jota he käyttävät vastaavissa tilanteissa jatkossa ja muualla.

Toinen tärkeä rituaali on herkkuhetki, jossa ohjaajat syöttävät lapsia. Jokainen lapsi saa namupalan riippumatta siitä, kuinka kerhokerta on sujunut tai miten ryhmässä on käyttäytynyt. Suupalan ottaminen toisen kädestä on pikkulasta syöttävästä äidistä saatu malli ja tämä on ihmisen tärkeimpiä hoivakokemuksia, jossa hän jättäytyy täysin toisen armoille. Kerhon alkuvaiheessa vain ohjaajat syöttävät lapsia, mutta kun ryhmän jäsenet ovat tottuneet toistensa läheisyyteen ja keskinäinen luottamus on kasvanut, lapset voivat syöttää toisiaan. Hyvinä namupaloina toimivat esimerkiksi keksit asti hedelmänpalat. Toiminnossa pyritään siihen, että lapsi syötetään, mutta mikäli lapsi ei tähän suostu, ei häntä jätetä ilman namupalaa.

2.4 Mallirunko kerholle

Kerhon rakenne on joka kerhokerralla sama, tiettyjä aktiviteetteja vaihdellen

- Tilaan saapuminen
- Alkulaulu / -loru
- Kerhosta kertominen / muisteleminen, kerhosääntöjen kertaus ja poissaolevien maininta sekä jäljellä olevien kerhokertojen lukumäärän kertominen.
- Hoivaava tarkastustoimi, kuten ”pipien” tarkistus ja hoito.
- 1-3 leikkiä, jotka vaihtelivat
- Herkkuhetki
- Loppulaulu / -loru
- Tilasta poistuminen

Tilaan saapumisesta ja tilasta poistumisesta voidaan tehdä leikkisää ja tapaa voidaan vaihdella. Tilaan voidaan mennä yhtenä junana etummaisen olkapäistä kiinni pitäen tai kontaten matalan portin alta ja samoin tilasta voidaan lähteä eri tavoin. Kerhotilaan saavuttua ja istuuduttua rinkiin on vuorossa alkulaulu tai loru. Hyviä alkulauluja tai -loruja ovat sellaiset, joissa mainitaan ja huomioidaan jokainen lapsi. Esimerkiksi omassa kerhossani alkulauluna oli ”Heikki kaveri, Heikki kaveri, kiva kun oot täällä, Heihei, heiheihei, kivakun oot täällä.” Laulettaessa lapsen nimi, heitettiin hernepussi lapselle ja elein pyydettiin lasta heittämään pussi takaisin.

Alkulaulun jälkeen ennen varsinaista seuraavaa toimintaa on hyvä kertoa ja kerrata mitä kerhossa tehdään ja mitkä ovat säännöt. Vielä ei kuitenkaan kerrota eri leikkejä, mutta mainitaan että kerhossa leikitään. Mukava tapa on myös käydä läpi poissaolevat ryhmään kuuluvat lapset ja kertoa minkä verran kerhokertoja on jäljellä, varsinkin kerhon loppuvaiheilla. Tämän jälkeen voidaan siirtyä hoivaavaan tarkastustoimeen, jossa itselläni oli käytössä ”pipien” tarkistus ja hoito.

Alkutoimintojen jälkeen päästään varsinaisiin leikkeihin. Itse keoin että kaksi leikkiä oli hyvä määrä, mutta ryhmän koosta ja rakenteesta paljon riippuu leikkien määrä. Eri aktiviteetti ryhmistä on hyvä valita erilaisia leikkejä ja itse kannustan rohkeasti kokeilemaan leikkejä, jotka kuulostavat liian lapsellisilta tai liian haasteellisilta, ryhmä voi kokemukseni mukaan yllättää.

Leikkien jälkeen rauhoitetaan taas yhdessä istumaan ja nauttimaan namupalaa, siten että namupalat syötetään. Namupalan voi pitää samana joka kerralla tai sitä voi vaihdella, viimeisellä kerralla voi ottaa jotain erityistä herkkua. Herkkuhetken jälkeen onkin jo loppulaulun tai –lorun aika ja tähän on hyvä miettiä kerhokerran sopivasti päättävä laulu tai loru. Esimerkiksi itselläni ollut: ”Nyt on leikit leikitty ja lähdettävä on. Hei vaan, hei vaan hei ja lähdettävä on. Ensi kerran tavatessa uudet leikit on. Hei vaan, hei vaan hei ja lähdettävä on.” Lopetuksen jälkeen lapset saatetaan tilasta pois.

2.5 Ohjauksessa tärkeää

Ohjaajalla on tärkeätä olla ohjaket kässissään ja hyvin suunniteltuna kerhokerrat, kuten aiemmin mainittu. Ohjauksessa on tärkeää korostua lempeä ote ja positiivisuus. kannustamine ja rohkaisu ovat tärkeitä. Tarkoituksen on, että lapselle tulee myönteinen kokemus, häntä ei kielletä eikä käskytetä. Yhteyden rakentamine ja kontaktin otto lapseen tulee pitää aktiivisesti mukana, unohtamatta hoivaavaa ja leikkisää asennetta.

3 LEIKKI AKTIVITEETTAJA OSA-AALUEITTAIN

Aktiviteetit on esitelty aakkosjärjestyksessä osa-alueittain ja poimittuja Theraplay kirjasta. Monet aktiviteetit ovat mukautettavissa monenikäisille lapsille. Mukana on yhden aikuisen ja lapsen kesken tehtäviä leikkejä ja leikkejä joihin tarvitaan lapsen lisäksi kaksi aikuista tai ryhmää.

3.1 Jäsentäminen

Näissä leikeissä tavoitteena on vapauttaa lapsi vuorovaikutustilanteiden kontrolloimisen taakasta. Aikuinen asettaa rajat, auttaa lasta hahmottamaan kehonsa kokonaisuuden, pitää lapsen turvassa ja auttaa lasta viemään aktiviteetin alusta loppuun.

HERNEPUSSILEIKKI

Aseta pääsi päälle hernepussi tai jokin pehmeä lelu ja pudota se lapsen käsiin kumartamalla lasta kohti. Ota sinä vuorostasi kiinni lapsen päältä putoava hernepussi.

HUONEEN POIKKI KULKEMINEN

Aikuinen ja lapsi seisovat toisella puolella huonetta tai leikkiätilaa, toinen aikuinen heitä vastapäätä. aikuinen antaa lapselle ohjeita siitä, miten hänen tulee lähestyä toista aikuista: hyppien, varpaillaan, ryömien, takaperin. Lasta halataan, kun hän pääsee perille. Lapsi voi tarvita rinnalla kulkevan aikuisen apua.

ILMAPALLOLEIKKI

Ilmapallo kiertää piirissä. pallo pitää heittää aina sille, jonka etunimi mainitaan. Palloa voidaan pompottaa sormella, polvella, otsalla jne.

KOLMIJALKAKÄVELY

Seiso lapsen vierellä, sido vierekkäiset jalat yhteen (sinun ja lapsen) kaulaliinalla tai nauhalla. Pitäkää käsiä toistenne ympärillä ja kävelkää pitkin huonetta. Muista vastata liikkeiden koordinaatiosta esimerkiksi hokemalla: ”Sisäjalka, ulkojalka...” Haastetta voi leikkiin ottaa rakentamalla etukäteen esteradan.

KÄSI-, JALKA- TAI VARTALOPIIRROS

Tee lapsen kädestä tai jalasta kuva piirtämällä sen ääriviivat paperille. Kokovartalo-kuva vaatii suuren paperin ja lapselta kykyä maata paikoillaan, joten se on selvästi haastavampi. Muista pitää puhumalla yhteys lapseen samalla kuin piirrät: ”Varpaiden jälkeen tulee jalkaterä, sitten nilkka, sitten säärtä pitkin ylös... Nyt yritän tehdä kainalon niin, etten yhtään kutita sinua...”

KÄSITORNI

Laske kämmenesi lapsen eteen ja auta häntä asettamaan oma kämmenensä sinun kätesi päälle. Vuorotelkaa ja nousee vähitellen ylöspäin yhä korkeammalle ja korkeammalle. Sopivassa vaiheessa vaihda suuntaa ja lähde rakentamaan tornia alaspäin. Tämän voi tehdä nopeasti tai hitaasti, liukastetuin käsin tai pelkillä sormilla. Isompien poikien kanssa nyrkkitorni kovalla jysäytyksellä toimii usein hyvin.

LEIVONTALEIKKI

”Leivon, leivon leipäsiä, suolaisia, makoisia; voitelen voilla; ripottelen sokeria ja kanelia päälle; puikin, tuikin puikkosilla; nakkaan uuniin; kurkkaan; otan uunista ulos, ja sitten maistetaan!” Leikin aikana selällään olevaa lasta myllätään (varoen kutittamasta), voidellaan, kevyesti ripsutellaan, painellaan vähän voimakkaasti, nostetaan jalat kasvojen peitoksi ja kurkataan jalkojen välistä, onko ”kypsää”, suoristetaan jalat taas, puhalletaan ja näykitään huulilla. Tämä on erittäin jäsentävä ja haastava leikki, joka auttaa lasta sietämään erilaisia aistimuksia ja nauttimaan kosketuksesta sekä katsekontaktista.

LUMISOTA

Sanomalehtipaperista tehdyillä palloilla käydään lumisotaa.

MITTAAMINEN

Mittaa lapsen pituus ja käden, säären, jalan, pikkumarpaan ja vaikkapa hymyn mitta. Kirjoita ne paperille myöhempää vertailua varten. Mittaa myös yllättäviä asioita, kuten korvan pituus, lapsen hyppykorkeus jne. Voit käyttää mittaamiseen myös hedelmä- tai lakritsinauhaa ja syöttää sen sitten lapselle pätkinä: ”Näin leveä hymy sinulla on.” Tämä on hyvä tapa antaa samalla lapselle hoivaa.

PANNUKAKKU JA MANSIKKAHILLO

Sano ”pannukaku” ja pyydä lasta sanomaan ”mansikkahillo” yhtä kovaa ja samalla äänenpainolla. Toista 5-10 kertaa eri äänenvoimakkuuksilla ja –sävyillä. Pienten lasten kanssa on hyvä aloittaa niin, että ensin harjoitellaan samaa sanaa eri voimakkuuksilla ja äänenpainoilla.

PAPERISITEISTÄ VAPAUTUMINEN

Kiedo lapsen jalat tai kädet tai koko vartalo wc-paperiin. Voit käyttää kivasti kuvioitua paperia ja kutsua sitä lammaspaperiksi, höyhenpaperiksi tai miksi vaan, ettei tarvitse puhua vessapaperista. Jos lapsi arastelee, kiedo yhteen vain hänen kätensä ja pyydä häntä vapautumaan. sinun merkkisi saatuaan lapsen tehtävä on riistäytyä irti siteistä.

PUMPULIPALLOPELI

Maatkaa lattialla vastakkain vatsallanne tai istukaa suuri sileä tyyny välissänne. Puhaltakaa pumpulipalloja edestakaisin ja yrittäkää saada pallo lapsen syliin maaliin. Puhallusleikin voi toteuttaa myös niin, että kumpikin yrittää puhaltaa pallon toiselle etukäteen sovitulla määrällä puhalluksia tai että palloa pidetään tyynyn yläpuolella yhdessä puhaltamalla.

PALLON KULJETUS

Huovan tai peiton jokaisessa kulmassa on yksi henkilö pitämässä kiinni. Palloa kuljetetaan huovan avulla myötävävään toiselta toiselle ja yritetään mahdollisimman pitkään estää sen putoaminen lattialle.

PIILOTTA LAPSEEN JOTAKIN

Yksi aikuinen piilottaa lapsen jotakin ja toinen aikuinen löytää hänestä esimerkiksi pieniä kirjelappuja, joissa on kehoitus ("Poksauta Saran poskia!") tai pumpulipalloja, joilla kosketaan lasta pehmeästi, tai namupalasia, jotka syötetään lapselle.

PUNNITUS

Käytä lapsen punnitsemiseen tavallista henkilövaakaa. Seiso lapsen edessä ja auta häntä tekemään itsensä kevyemmäksi nostamalla itseään tai painavammaksi painamalla itseään alaspäin sinun käsistäsi tukea ottaen.

SAIPPUAKUPLAN POKSAUTUS

Puhalla saippuakupla ja pyydä lasta poksauttamaan se jollakin tietyllä ruumiinosallaan, esimerkiksi sormella, varpaalla, kyynärpäällä tai korvalla. Tämä on jäsentävä tapa leikkiä saippuakuplilla, ja ne saavat yleensä jokaisen lapsen kiinnostuksen heräämään. Saippuakuplia voi myös puhaltaa toiselta toiselle ja niillä voi antaa suukkoja vaikkapa käsivarsiin tai jalkoihin, kun puhaltaa pitkän ketjun kuplia, jotka särkyvät osuessaan lapseen.

SEURAA JOHTAJAA

Kaikki seisovat peräkkäin kädet edessä seisovan vyötäisillä. Ensimmäinen liikkuu eteenpäin tavalla, jota toisten tulee matkia. Sitten johtaja siirtyy jonon perään ja seu-

raavana oleva johtaa uuden kierroksen ympäri huonetta. Leikki voidaan toteuttaa myös niin, että istutaan piirissä ja liikutetaan vain käsivarsia, päätä, harteita jne.

SILMÄNISKU

Seisokaa kasvotusten, pitäkää toisianne kummastakin kädestä. Kerro lapselle silmämerkein, kuinka monta askelta ja mihin suuntaan otatte. Kun isket vasenta silmää kaksi kertaa, liikutaan kaksi askelta vasemmalle. Isommille lapsille voi lisätä merkkejä, jotka tarkoittavat askelia eteen- ja taaksepäin. Myöhemmin voitte pitää ilmapalloa tai tyynyä välissänne nojaamalla toisianne vasten ja täten lisätä haastetta.

VIHREÄ JA PUNAINEN VALO

Pyydä lasta juoksemaan, hyppimään tai liikuttamaan käsiään niin kauan kuin vihreä valo palaa. Punainen valo merkitsee välitöntä pysähtymistä. Voit käyttää apuna kahta taskulamppua, joissa on värikkäät huovat, kartonginpalasia tms.

3.2 Yhteyden rakentaminen

Ajatuksena näissä aktiviteeteissä on muodostaa lapsen yhteys ja pitää sitä yllä, keskittyä lapsen intensiivisesti ja yllättää sekä houkutella lapsi nauttimaan uusista kokemuksista.

ERITYINEN KÄDENPURISTUS

Keksikää yhdessä erityinen kättelytyyli ja lisää vuorotellen uusia eleitä, esimerkiksi lyökää kämmenet yhteen korkealla, puristakaa kättä, heiluttakaa sormia jne. Kättelyä voidaan kehittää useiden kerhokertojen ajan, ja se voi olla myös yksi aloitus- tai lopetusrituaali.

FOLIOMUOTIT

Käytä alumiinifoliota ja muotoile pala foliota lapsen kyynärpään, käden, jalan, kasvojen, korvan jne. ympärille. Tyyny folion alla helpottaa tehtävää. Lasta pyydetään painamaan kätensä tai jalkansa pehmeään pintaan. Tällä tavoin saadaan vaivattomasti jäljet sormista ja varpaista. Tämä on myös jäsentävä aktiviteetti, koska se määrittelee ruumiin muodot ja rajat.

HARAKKA HUTTUA KEITTÄÄ

Heiluta lapsen kutakin varvasta kun laulat: Harakka huttua keittää, hännällänsä hämmentää, antaa tuolle, antaa tuolle, antaa tuolle, antaa tuolle ja loput pikkuvarpaalle. Yksityiskohtia voi muuttaa kullekin lapselle sopiviksi. Kun sanot ”huttua keittää”, hiero lapsen jalkapohjia leikkisästi.

KAADA MINUT, VEDÄ MINUT YLÖS

Istu lattialla lapsen edessä. Aseta lapsen kämmenet omiasi vasten, tai laita lapsen jalat olkapäitäsi vasten. Pyydä lasta työntämään sinut nurin merkin saatuaan. Kaadu liioitellen. Ojenna kätesi, niin että lapsi voi vetää sinut takaisin ylös.

KASVAVA SIIRTO

Osanottajat istuvat piirissä ja yksi siirtää kevyen kosketuksen seuraavalle, esim. nenäpainalluksen tai selkääntaputuksen. Tämä siirtää kosketuksen kolmannelle ja myös yhden oman kosketuksen. kukin lisää uuden kosketuksen. Kaikki auttavat toisiaan muistamaan kosketusten sarjan.

KUMOON PUHALTAMINEN

Istu kasvot lapseen päin ja samalla kun pitelet hänen käsiään (tai keinutat lasta sylissäsi) pyydä häntä puhaltamaan sinut kumoon. Kaadu taaksepäin lapsen puhaltaessa. Kun lapsi on ymmärtänyt, mistä leikissä on kyse, voit puhaltaa hänet kumoon.

KURKISTUSLEIKKI

Pidä lapsen käsiä (tai jalkoja) ylhäällä kasvojesi edessä. Kurkista käsien tai jalkojen ympäri tai välistä löytääksesi lapsen.

KÄSIENTAPUTUSLEIKIT

Vanhemmat lapset pitävät näistä leikeistä kovasti. Ne voivat olla yksinkertaisia tai monimutkaisia rytmisiä taputuskuvioita ja niihin voi liittyä erilaisia lauluja.

NÄIN LAPSI RATSASTAA

Aikuinen pitää lasta polvillaan ja pompottaa häntä vaihtaen tahtia kun siirtyy rouvaan, heraan ja maanviljelijään.

OVELLE KOPUTUS

Tämä on yksinkertainen vauvaleikki. ”Koputa oveen” (taputa lapsen otsaa). ”Kurkista sisään” (tirkistä lasta silmiin), ”nosta salpa” (työnnä kevyesti lapsen nenää ylös) ja ”astu sisään!” (leiki, että kävelytät sormesi lapsen avoimeen suuhun, tai sujauta sinne herkkupala).

PEILI

Seiso lapsen kanssa vastatusten, liikuta käsivarsiasi, päätä tai muuta ruumiinosia ja pyydä lasta liikkumaan samalla tavalla. Hyvin vilkkaan lapsen kanssa voit käyttää hidasta liikettä tai vaihdella tahtia. Johtakaa leikkiä vuorotellen

PIIP JA TÖÖT

Paina lapsen nenää ja sano ”piip!”, paina sitten leukaa ja sano ”tööt!”. Opasta lasta koskettamaan nenääsi ja leukaasi. Päästä sopivia piippauksia ja tööttäyksiä kun sinua kosketaan. Myös lapsi voi tuottaa äänet.

POKSUPOSKET

Pullista poskesi ilmaa täyteen ja auta lasta poksauttamaan ne käsillään tai jaloillaan. Sitten lapsi vuorostaan pullistaa poskensa ja sinä poksautat ne.

POPCORNIVARPAAAT

Kun riisut lapselta kenkiä, kysy onko hänellä niissä popcornveja, maapähkinöitä, viinirypäleitä tms. Ota sitten kengät pois ja löydä hienot varpaat.

POSSUN/HEVOSEN SELÄSSÄ RATSASTAMINEN

Auta lapsi selkääsi. Hölkkää ympäri huonetta lapsi selässä. Lapsi voi antaa merkkejä: ”Ptruu!” ja ”Antaa mennä!”

TAHMEA NENÄ

Aseta värikäs tarra oman nenäsi päälle. Pyydä lasta ottamaan tarra pois. Voit myös kiinnittää vanutupon nenääsi voiteen avulla. Pyydä lasta puhaltamaan se pois.

TARKISTUKSET

Tarkista sellaiset ruumiinosat kuin nenä, leuka, korvat, posket, sormet, varpaat ja polvet ja selvitä ovatko ne lämpimät vai kylmät, kovat vai pehmeät, heiluvatko ne, ovatko ne liikkumatta jne. Laske pisamat, varpaat, sormet ja rystyset.

TYÖNNÄ MINUT NURIIN, HYPPÄÄ POLVILLENI

Asetu polvillesi seisovan lapsen eteen niin, että lapsi on silmiesi tasolla, tai istu istuvan lapsen edessä. pidä lapsen käsistä kiinni. pyydä lasta työntämään sinut merkin saadessaan. Kun kaadut taaksepäin, vedä lapsi polviesi päälle ja pompota häntä ylös ja alas.

VAPAAHEITTO

Jakautukaa kahteen joukkueeseen. Kumpikin joukkue heittää vanutuppoja, vaahtokaramelleja tai sanomalehtipalloja toista joukkuetta kohti ja yrittää päästä eroon kaikista omalla puolellaan olevista palloista. Pelaajat voivat rakentaa muurin tyynyistä ja heitellä sen takaa.

3.3 Hoiva aktiviteetteja

Hoiva aktiviteettien on tarkoitus vahvistaa sitä viestiä, että lapsi on huolenpidon arvoinen ja että aikuiset huolehtivat lapsesta ilman että hänen on sitä pyydyttävä.

DONITSI/SUOLARINKILÄHAASTE

Pane donitsi tai suolarinkilä sormeesi. Katsokaa, kuinka monta palaa lapsi voi haukata, ennen kuin ympyrä menee rikki.

KASVOMAALAU

Maalaa kukkia ja sydämiä poskiin tai meikkaa lapsi näyttämään prinsessalta. Viikset ja parrat kiinnostavat poikia ja heidän isiään. Muunnelma tästä on se, että käytät pehmeää kuivaa harjaa ja leikisti maalaat lapsen kasvot kuvaillen hänen ihmeellisiä poskia, ihastuttavia kulmakarvojaan jne. samalla kun kevyesti harjaat kutakin kohta.

KEHTOLAULU

Tuudita lasta sylissäsi siten, että katsekontakti säilyy. Laula lempikehtolaulusi tai jokin rauhallinen, tyyntävä laulu. Lisää perinteisiin sanoihin yksityiskohtia nimenomaan sylissäsi olevasta lapsesta.

KORISTELE LAPSI

Tee sormuksia, kaulakoruja ja rannerenkaita muovailuvahasta, kreppipaperinauhoista tai alumiinifoliosta.

KÄSI/JALKAHOITO

Kastele lapsen jalat tai kädet lämpimässä vedessä. Hiero jalat tai kädet käyttäen voidetta. Tyttöjen kanssa voidaan lakata myös kynnet lapsen valitsemalla kynsilakalla eri vaihtoehtoista. Varmista, että lapsi tuntee olonsa mukavaksi, vaikka kynsilakka jääkin paikoilleen kun hän lähtee huoneesta. Muussa tapauksessa poista lakka.

LIUKUU, LIUKUU, LIPS!

Tämä on voitelutoiminto, johon on lisätty yllätys samoin kuin mahdollisuus kohdistaa voimakas paine lapsen vartaloon. Hiero ensin voidetta lapsen käsivarteen tai säären. Sano ”liukuu, liukuu...” pitäen lujasti kiinni ja vedä lapsi itseäsi kohti. Sano: ”Lips!” ja kaadu liioitellen taaksepäin kun liukas käsivarsi tai sääri karkaa käsistäsi.

MAALIJÄLJET

Hiero maalia lapsen käteen tai jalkaan käyttäen yhtä väriä tai tee kuvio useilla väreillä. Paina maalattu käsi tai jalka paperiin, niin että syntyy jälki. Jos jäljet on tehty maalilla, pese kuivaa ja talkitse kevyesti käsi tai jalka.

PIPIEN HOITO

Tarkasta kädet, jalat, kasvot jne. nähdäksesi, onko niissä naarmuja, mustelmia, haavoja tai muita ”pipejä”, isommalla lapsella ”kolhuja”. Levitä voidetta haavalle tai sen ympärille, kosketa vanutupolla tai puhalla siihen suukko.

SYÖTTÄMINEN

Ota lapsi syliisi tai asetu kasvokkain. Syötä lasta kuunnellen rouskutusta. Pane merkille, pitääkö lapsi välipalasta, ja seuraa, milloin lapsi on valmis ottamaan lisää. rohkaise katsekontaktiin.

VANUTUPPOKOSKETUS

Pyydä lasta sulkemaan silmänsä. kosketa lasta kevyesti vanutupolla. Pyydä häntä avaamaan silmät ja osoittamaan mihin kohtaan häntä kosketettiin.

VETELÄ JA VELTTO

Pyydä lasta makaamaan lattialla ja auta häntä heittäytymään aivan veteläksi ja veltoksi. Heiluta kevyesti kumpaakin käsivartta ja säärtä ja anna niiden mätkähtää lattialle. Jos lapsella on vaikeuksia heittäytyä veltoksi, pyydä häntä jännittämän itsensä jäykäksi kuin seiväs ja rentouttamaan sitten lihaksensa. Kun lapsi on rento, pyydä häntä heiluttamaan vain yhtä ruumiinosaansa kerralla: vatsaa, kieltä, isovarvasta jne.

VOIDE- JA TALKKIPAIINALLUKSET

Levitä voidetta tai talkkia lapsen kädelle tai jalalle ja tehkää jälki paperille, lattiamatolle, tyynylle, sinun tummiin vaatteisiin tai peiliin. Jos teette painojäljen voiteella tummalle rakennuspaperille, voitte sirottaa talkkia sen päälle ja sitten puhaltaa tai ravistaa ylimääräiset pois kuvan tehostamiseksi. Varo ettei talkkia joudu lapsen silmiin.

VOITELU/TALKKITSEMINEN

Voitele tai talkitse lapsen käsivarret/kädet, sääret/jalat. Voit sitä tehdessäsi laulaa tai loruilla yksilöllistä laulua: ”Oi voitelen, hoitelen käsiä/jalkoja sun, se hyvältä tuntuu, se suloista on.”

ERIKOISSUUKOT

Perhossuukko. Paina poski lapsen poskea vasten ja räpäytä silmäripsiä niin, että lapsi tuntee ripsien hipaisun.

Norsunsuukko. Pidä nyrkkejä suun edessä kuin leikkitorvea. Pidä toinen nyrkki lähellä suutasi samalla kun päästelet moiskautuksia. Siirrä ulompaa nyrkkiäsi kohti lapsen poskea ja lopeta suuteluääni törähdykseen kun kosketat lapsen poskea.

HUOPAKEINU

Levitä lattialle huopa ja laske lapsi makaamaan keskelle. Aikuiset tarttuvat huovan kulmista kiinni ja keinuttavat kevyesti samalla kuin laulavat laulua. Lopuksi lapsi lasketaan alas, niin että hän tekee pehmeän laskun. Keinuttajat on hyvä sijoittaa niin, että he voivat nähdä lapsen kasvot. Jos lapsi pelkää lattialta nostamista, keinuttakaa häntä varovasti edestakaisin niin, että hän pysyy koko ajan kiinni lattiassa.

3.4 Haaste aktiviteetteja

Haaste aktiviteettien tarkoitus on auttaa lasta tuntemaan itsensä pystyvämmäksi ja varmemmaksi rohkaisemalla häntä ottamaan pieni riski ja suorittamaan tehtävä aikuisen avulla.

HÖYHENEN PUHALTAMINEN

Sinä ja lapsi pidätte kumpikin pientä tyynyä kasvojenne edessä. Puhalla höyhen omalta tyynyltäsi kohti lapsen tyynyä. Lapsen on pyydystettävä höyhen tyynylleen ja puhallettava se takaisin.

ILMAPALLO KAHDEN VARTALON VÄLISSÄ

Pidä ilmapalloa itsesi ja lapsen välissä, esim. otsien, hartioiden tai kyynärpäiden välissä. Liikkukaa maton poikki pudottamatta ilmapalloa tai poksauttamatta sitä rikki. Kokeilkaa, pystyttekö kuljettamaan ilmapalloa tai poksauttamatta sitä rikki. Kokeilkaa, pystyttekö kuljettamaan ilmapalloa käyttämättä käsiä.

ILMAPALLOTENNIS

Pitäkää ilmapallo ilmassa käyttämällä eri ruumiinosia: päätä, käsiä, olkapäitä jne. Jos päätätte käyttää jalkoja, kaikki makaavat lattialla ja pitävät ilmapallon ilmassa potkimalla sitä kevyesti.

KONTTAUSKISA

Sinä ja lapsi konttaatte polvillanne tyynykasan ympäri niin nopeasti kuin voitte. Yritäkää saada kiinni toistenne jaloista ja vaihtakaa välillä suuntaa.

KOTTIKÄRRYT

Pyydä lasta laittamaan kädet lattiaan. Seiso hänen takanaan ja tartu häntä tukevasti nilkoista tai polvien yläpuolelta. Lapsi kävelee käsillään. Tämä on raskasta laapselle, joten sinun on lopetettava heti, kun se alkaa väsyttää.

KUMPPANIN YLÖSVETO

Istukaa lattialle kasvokkain ja varpaat yhdessä pitäen toisianne käsistä kiinni. Vetäkää merkin saatuaan toisenne seisomaan.

KUPLATENNIS

Puhalla saippuakuplia korkealle ilmaan itsesi ja lapsen väliin. Valitse yksi kupla ja puhalla se lapselle. Hän puhaltaa sen takaisin. Jatkakaa kunnes kupla puhkeaa.

KÖYDENVETO

Muodostakaa joukkueet. Kumpikin joukkue pitää huivin, peiton tai pehmeän köyden päistä kiinni ja yrittää vetää toisen joukkueen omalle puolelleen. Varmista, että lapsella on hyvä ote ja ettei tiellä ole mitään johon voisi törmätä, jos toinen joukkue kaatuu.

PUMPULIPALLO- VAI HÖYHENARVAUS

Pyydä lasta sulkemaan silmänsä ja sanomaan, mihin kohtaan olet koskettanut häntä ja teitkö sen vanutupolla vai höyhenellä. Tämä antaa lisää haastetta hoivaamistoimintaan.

SANOMALEHDEN LÄPI ISKU JA KORINHEITTO

Levitä yksi sanomalehtiarkin lapsen eteen. Pyydä lasta lyömään nyrkillä sivun läpi kun hän saa merkin. Sinun on pidettävä sanomalehteä niin tiukalla, että se päästää tyydyttävän pamauksen kun lapsi iskee sitä. Voit muunnella toimintaa ja lisätä toisen tai kolmannen paperiarkin, pyytää lasta käyttämään toista kättä ja vaihtaa merkkejä. Rutista revitty sanomalehti palloiksi koriin heittoa varten. Pyydä lasta heittämään pallo koriin, jonka muodostat käsivarsillasi.

SISÄÄN- JA ULOSKIEMURTELU

Lapsi kiemurtelee yhden aikuisen halauksesta toisen syliin. Tämä onnistuu parhaiten pienten lasten kanssa ja on käyttökelpoinen kun lapsi jo muutenkin kiemurtelee ja haluaa pois sylistä.

TASAPAINOILU

Lapsi makaa lattialla selällään jalat ylös ojennettuina. Aseta yksi tyyny lapsen jalkojen päälle ja auta lasta pitämään se tasapainossa. Lisää tyynyjä yksi kerrallaan niin kauan kuin lapsi pystyy pitämään pinon pystyssä. Pane kirja, tyyny, tai monta hattua lapsen pään päälle ja pyydä häntä kävelemään huoneen poikki.

TASAPAINOILU TYNYJEN PÄÄLLÄ, HYPPY ALAS

Auta lasta pysymään tasapainossa tyynypinon päällä. aloita yhdellä tyynyllä ja lisää tyynyjen määrää niin kauan kuin lapsi selviää helposti. Sitten kun lapsi on tasapainossa, sano hänelle: ”Hyppää minun syliini (tai alas lattialle), kun annan merkin.”

TUNNELIT

Lapsi ryömii tyynyistä tehdyn tunnelin tai tunneliputkesta läpi ja kohtaa lopussa sinut.

TUOLILEIKKI

Kukin osanottaja istuu tyynyllä tai tuolilla piirissä. Kun musiikki soi tai sinä laulat laulua, kaikki nousevat ylös ja kävelevät ympäri piiriä. kun musiikki loppuu, jokainen istuu tyynylle. Poistakaa yksi tyyny aina kun pysähdytte. Osanottajien on istuttava toistensa syliin kun paikkojen määrä vähenee.

TYNYLLÄ TÖNIMINEN

Aseta suuri tyyny itsesi ja lapsen väliin. Pyydä lasta työntämään tyynyä ja yrittämään siten kaataa sinut.

VARPAILLA POIMIMINEN

Pyydä lasta poimimaan vanutuppo varpaillaan (kengät ja sukat riisutaan). Voit tehdä tästä leikistä haastavamman pyytämällä lasta hyppimään ympäri huonetta vanutuppo varpaitensa välissä.

VYYHTI

Kaikki seisovat piirissä, ristivät käsivartensa, tarttuvat vierustoverien käsiin kiinni ja luovat tarkoituksella käsien vyyhdin. Sen jälkeen osallistujat selvittävät sotkun päättämättä käsiä irtoamaan toisistaan. Käsiä saa liu'uttaa ympäri, kunhan ei päästä otteesta irti. Kasvot saavat olla eri suuntaa kun vyyhti on aukaistu. Leikki muuttuu entistä hauskemaksi, jos kaikkien käsiin hierotaan ensin voidetta.

YHTEISTOIMINNALLINEN VANUTUPPOKISA

Asetu lapsen kanssa konttausasentoon huoneen toiseen päähän. Puhaltakaa vuorotellen vanutuppoa tai pöytätennispalloa huoneen toista päätä kohti. Voitte yrittää parantaa aikaanne useamman kerran. Kilpailuversio leikistä voisi olla sellainen, että kullakin on oma tuppo ja katsotaan, kuka saa kuljetetuksi sen ensimmäisenä huoneen poikki.

ÄLÄ NAURA –LEIKKI

Lapsen on pysyttävä vakavana, kun sinä yrität saada hänet nauramaan joko koskettamalla häntä kevyesti (vältä herkkiä kohtia tai kutittamista) tai virnistelemällä hassusti.

LÄHTEET

Jernberg A. & Booth P., 2003, Theraplay; Vuorovaikutusterapian käsikirja. Jyväskylä:Gummerrus.